

Suomalaisten lolitojen pukeutuminen ja elämäntyyli

Milla Ventoniemi
Käsityötieteen pro gradu -tutkielma
Huhtikuu 2010
Opettajankoulutuslaitos
Käsityönopettajankoulutus
Helsingin yliopisto

HELSINGIN YLIOPISTO - HELSINGFORS UNIVERSITET - UNIVERSITY OF HELSINKI

Tiedekunta - Fakultet - Faculty		Laitos - Institution – Department	
Käyttätymistieteellinen tiedekunta		Opettajankoulutuslaitos, käsityöopettajankoulutus	
Tekijä - Författare - Author			
Milla Ventoniemi			
Työn nimi - Arbetets titel - Title			
Suomalaisten lolitojen pukeutuminen ja elämäntyyli			
Oppiaine - Läroämne - Subject			
Käsityötiede			
Työn laji ja ohjaaja(t) - Arbetets art och handledare – Level and instructor		Aika - Datum - Month and year	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages
Pro gradu -tutkielma Ritva Koskennurmi-Sivonen		Huhtikuu 2010	69 s. + liitteet 20 s.
Tiivistelmä - Referat – Abstract			
<p>Maailman valloittanut Japani-buumi on rantautunut myös Suomeen viime vuosien aikana. Japanilainen populaarikulttuuri on vakiinnuttanut asemansa osana suomalaisten nuorten elämää ja sitä harrastavat nuoret ovat jakautuneet erilaisiin alakulttuurisiin ryhmiin. Tässä tutkimuksessa keskitytään yhteen alakulttuuriseen ryhmään, lolitoihin, jotka pukeutuvat japanilaisen katutyylin mukaan. Lolitoja ei ole tutkittu aikaisemmin Suomessa. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää seuraavia kysymyksiä: Millaista on suomalainen lolitapukeutuminen? Miten lolitapukeutuminen liittyy muuhun elämäntyyliin? Millaisia ovat lolitojen kokemukset muiden suhtautumisesta heidän pukeutumiseensa? Millainen rooli käsitöillä on harrastuksessa?</p> <p>Kyselytutkimus sisälsi kvalitatiivisia ja kvantitatiivisia osioita. Tutkimusaineisto kerättiin internetpohjaisella kyselylomakkeella, joka sisälsi sekä avoimia että monivalintakysymyksiä. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat suomalaisten lolitojen Infant Terrible -internetyhteisön jäsenet. Kyselyyn vastasi 32 henkilöä. Avoimista kysymyksistä koostuvan aineiston analysointimenetelmänä toimi teoriaohjaava sisällönanalyysi, ja monivalintakysymysten vastauksista analysointiin frekvenssejä Excel-ohjelman avulla.</p> <p>Suomalaisten keskuudessa suosituimmat lolitatyylit ovat Sweet, Classic ja Gothic. Suomalaiset lolitat haluavat korostaa pukeutumisessaan yksilöllisiä ratkaisuja pysytellen kuitenkin tietyn lolitatyylin rajojen sisällä. Lolitapukeutuminen toimii sekä yhteenkuuluvuuden että erottautumisen välineenä ja on useimmille itsensä ilmaisun ja toteuttamisen väline. Vaikutteet omaan lolitatyyliin saadaan lähinnä horisontaalisesti: lolitabrändien verkkokaupoista, internetin lolitayhteisöistä, japanilaisista lehdistä sekä muiden lolitojen pukeutumisesta. Pääosin muut suhtautuvat lolitojen pukeutumiseen positiivisesti, mutta toisinaan lolitoja tulkitaan lolita-asun perusteella väärin. Suurin osa suomalaisista lolitoista ostaa lolita-asunsa käytettyinä tai tekee ne itse, suosituin käsityötekniikka on ompelu. Käsityötaidolla on monelle erittäin suuri merkitys, ja käsitöiden tekeminen oli lisääntynyt huomattavasti lolitaharrastuksen aloittamisen jälkeen.</p> <p>Suomalaisten lolitojen voi ajatella kuuluvan maailmanlaajuiseen lolitojen heimoon. Tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että on olemassa suomalainen lolitojen alakulttuuri tai lolitaelämäntyyli. Kuitenkaan kaikki suomalaiset lolitat eivät kuulu tiettyä lolitaelämäntyyliä noudattavaan alakulttuuriseen ryhmään, vaan heille lolita merkitsee pelkkää pukeutumistyyliä. Suomalaiset lolitat jakautuvat kahteen ryhmään: Toisille lolita on kokonaisvaltainen elämäntyyli, toisille pelkkä pukeutumistyyli.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords			
Lolita, pukeutuminen, osakulttuurit, elämäntyyli			
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited			
Helsingin yliopiston käyttätymistieteellisen tiedekunnan kirjasto			
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information			

HELSINGIN YLIOPISTO - HELSINGFORS UNIVERSITET - UNIVERSITY OF HELSINKI

Tiedekunta - Fakultet - Faculty		Laitos - Institution – Department	
Faculty of Behavioural Sciences		Department of Teacher Education, Textiles teacher education	
Tekijä - Författare - Author			
Milla Ventoniemi			
Työn nimi - Arbetets titel – Title			
Suomalaisten lolitojen pukeutuminen ja elämäntyyli			
Oppiaine - Läroämne – Subject			
Craft Science			
Työn laji ja ohjaaja(t) - Arbetets art och handledare – Level and instructor		Aika - Datum - Month and year	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages
Master's Thesis Ritva Koskennurmi-Sivonen		April 2010	69 + 20
Tiivistelmä - Referat – Abstract			
<p>The Japanese boom has spread all over the world including Finland. In recent years the Japanese popular culture has become a part of the Finnish youth culture. Young people interested in Japanese popular culture are divided in different subcultural groups. This master's thesis is a research of one subcultural group called Lolitas. Lolitas have not been studied in Finland before. The aim of the study was to find answers to the following questions: How do the Finnish Lolitas dress? How is the Lolita fashion related to the lifestyle? What is Lolitas' perception of other people's reaction to their appearance? What kind of role do the crafts play in the hobby?</p> <p>The study was based on qualitative and quantitative research methods. The data collection method was an electronic questionnaire that contained open-ended and closed-ended questions. Overall, 31 members of Infant Terrible, the Finnish Lolita community in the internet, answered the questionnaire. The content analysis was used to analyse open-ended answers and the frequencies of closed-ended answers were analysed by using Excel.</p> <p>The most popular dressing styles among the Finnish Lolitas are Sweet, Classic and Gothic. The Finnish Lolitas want to dress in a unique and individual way although they followed the rules of different Lolita dressing styles. By dressing as Lolitaa, the respondents want to belong to the group of Lolitas, but still maintain their individuality and many Lolitas express themselves through their different dressing style. The Finnish Lolitas' dressing styles are being influenced by many Lolita brands and their internet stores, Lolita internet communities, Japanese magazines and other Lolitas' dressing styles. Other people's attitudes toward Lolitas and their dressing style are mostly positive, but sometimes there have been some misunderstandings. Most of the Finnish Lolitas buy used Lolita outfits or make them by themselves. The most popular technique is sewing. For many respondents handicraft skills are very important and after starting dressing as Lolita the time spent with handicrafts has increased considerably.</p> <p>The Finnish Lolitas are part of the worldwide Lolita tribe. This study reveals that there is a Finnish Lolita subculture and a Lolita lifestyle. However, not all the Finnish Lolitas enjoy living a Lolita lifestyle since for them Lolita is just a dressing style. The Finnish Lolitas can be divided in two groups: For some Lolita is a lifestyle and for others it's just a dressing style.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords			
Lolita, dress, subculture, lifestyle			
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited			
Helsinki University Library of Behavioural Sciences			
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information			

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 JAPANILAINEN POPULAARIKULTTUURI OSANA NUORISON ALAKULTTUURIA .	2
2.1 Japanilainen populaarikulttuuri ja sen leviäminen maailmalle	2
2.2 Nuori, nuoruus, nuoriso ja nuorisokulttuuri	5
2.3 Alakulttuuri, elämäntyyli, tyyli ja heimo	6
3 PUKEUTUMINEN	9
3.1 Vaate, vaatetus, pukeutuminen	9
3.2 Pukeutuminen viestinä	9
3.3 Pukeutuminen persoonan ja identiteetin ilmentäjänä	10
3.4 Pukeutuminen erottautumisen ja yhteenkuuluvuuden välineenä.....	11
3.5 Pukeutumisen normit.....	12
3.6 Tyyli, muoti, antimuoti ja muodin leviäminen	13
4 LOLITAT	17
4.1 Lolitat osana japanilaista katumuotia.....	17
4.2 Lolitapukeutuminen ja erilaiset lolitatyylit.....	20
4.3 Lolitayhteisöt	24
5 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA PUKEUTUMISESTA SUOMESSA	26
6 TUTKIMUSKYSYMYKSET	29
7 TUTKIMUSMETODI.....	29
7.1 Kohderyhmänä Enfant Terrible -keskustelufoorumin käyttäjät	30
7.2 Aineiston keruumenetelmänä kyselylomake.....	31
7.3 Aineiston kuvaus	34
8 AINEISTON ANALYSOINTI	37
9 SUOMALAISET LOLITAT	39
9.1 Kiinnostuksen herääminen ja harrastuneisuus	39
9.2 Oman lolitatyylin muodostuminen.....	42
9.3 Omien polkujen kulkijoita.....	45
9.4 Ihailua sekä väärinkäsityksiä	48
9.5 Pukeutumistyyli vai elämäntyyli?	52
9.6 Lolita-asun hankinta ja käsityön rooli harrastuksessa	55
10 YHTEENVETO JA POHDINTA	59
LÄHTEET	65

LIITE 1 Lolitatyylit

LIITE 2 Kyselylomake

1 JOHDANTO

”Joka kolmas nuori on kiinnostunut japanilaisesta popkulttuurista. 30 prosenttia 15–29-vuotiaista suomalaisista on kiinnostunut japanilaisesta populaarikulttuurista. Kymmenentuhannet nuoret kuluttavat japanilaisia sarjakuvia, animaatioelokuvia, videopelejä ja muuta viihdettä.” (Helsingin Sanomat 6.3.2009.)

Muutama vuosi sitten kadulla asteli vastaan nuoria tyttöjä hempeisiin rimpsumekkoihin pukeutuneena ja ihmettelin, mistä on kyse. Samaan aikaan lehdissä alkoi ilmestyä artikkeleja japanilaisesta nuorisokulttuurista, televisiossa näytettiin kuvaa cosplay-tapahtumista ja taidemuseossa järjestettiin manganäyttely. Vähitellen minulle selvisi, että söpösti pukeutuneet tytöt olivat lolitaharrastajia.

Aluksi lolitojen upeat, taitoa vaativat asut herättivät kiinnostukseni. Monilla oleellisena osana harrastukseen kuuluu omien asujen ja asusteiden valmistaminen, useimmat lolitoiksi pukeutuvat tekevät vaatteensa itse. Kasvatustieteen proseminaarissani perehdyin suomalaisten lolitojen keskustelufoorumiin *Enfant Terribleen*, missä tutkin vaatteiden valmistukseen liittyvää keskusteluketjua ja erityisesti keskustelussa esiin nousseita vaatteiden valmistuksessa ilmeneviä ongelmakohtia (Ventoniemi 2009). Keskustelun analysoiminen lisäsi mielenkiintoani tutkia lolitojen pukeutumista ja pukeutumisen takana olevia ajatuksia laajemmaltikin, joten päätin jatkaa lolitojen maailmassa myös tässä tutkimuksessa. Haluan selvittää, millaista on suomalainen lolitapukeutuminen? Onko kyse pelkästä pukeutumistyylistä vai kokonaisesta alakulttuurista ja elämäntyylistä? Miten muut suhtautuvat lolitoihin? Entä millainen merkitys ja kuinka suuri rooli käsitöillä on harrastuksessa?

Tutkimuksen aluksi esittelen japanilaista populaarikulttuuria osana nuorisokulttuuria. Sen jälkeen lähestyn pukeutumista eri näkökulmista ja kerron Japanista maailmalle levinneestä lolitailmiöstä. Kyselytutkimuksen lähestymistavaksi valitsin kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen yhdistelmän. Aineiston keruumenetelmäksi valikoitui kyselylomake, joka sisälsi sekä avoimia että monivalintakysymyksiä. Avoimien kysymysten avulla tutkittavien oma ääni pääsee kuuluviin, kun taas monivalintakysymysten avulla oli mahdollista saada laadullista analyysiä täydentävää määrällistä tietoa. Avoimista kysymyksistä koostuvan aineiston analysointimenetelmänä

toimi teoriaohjaava sisällönanalyysi ja monivalintakysymysten vastauksista analysointiin frekvenssejä Excel-ohjelman avulla.

2 JAPANILAINEN POPULAARIKULTTUURI OSANA NUORISON ALAKULTTUURIA

2.1 Japanilainen populaarikulttuuri ja sen leviäminen maailmalle

Japanilainen populaarikulttuuri Suomessa on osa maailmanlaajuista ilmiötä. Ilmiöllä on havaittu olevan taloudellisia, kulttuurisia, sosiaalisia, eettisiä ja poliittisia ulottuvuuksia sekä seurauksia. (Valaskivi 2009, 76–77.) Japanin valtio hyödyntää nykyään populaarikulttuurin suosiota maan ulkopuolella kansalliseen imagonrakennukseen. Japanilaisille trendi on kansallisen ylpeyden aihe. (Valaskivi 2009, 73.)

Japanilaisen populaarikulttuurin leviäminen maailmalle alkoi kulttiharrastuksena epävirallisten verkostojen kautta jo 1970–80-luvuilla. 1980-luvulta lähtien kasvanut trendi saavutti buumin mittasuhteet 1990-luvun lopulla Pokemon-ilmiön johdosta. (Valaskivi 2009, 8.) Aluksi japanilaisen populaarikulttuurin markkinat Japanin ulkopuolella syntyivät ennemminkin tuonnin kuin aktiivisen viennin ansiosta, sillä Yhdysvalloissa ja Euroopassa alkoi olla yhä enemmän Japanista kiinnostuneita nuoria. Japani-ilmiön leviäminen länsimaihin alkoi Yhdysvalloista, missä muun muassa mangaa levitettiin Kaliforniaan perustetusta manga-kustantamosta käsin. Pokemon avasi lopullisesti länsimaiden lelu-, peli- ja animaatiokuvastojen maailman japanilaiselle tyylille. (Valaskivi 2009, 11.)

Syitä japanilaisen populaarikulttuurin leviämiseen ja suosioon on useita. Japanilaisten sarjakuvien, animaatioiden ja pelien hahmojen erilaisuus viehättää. Sarjoissa esiintyy myös paljon naispuolisia sankarihahmoja. Toisaalta viehätysten syytä ei voi hakea ainoastaan sisällöllisistä tai kulttuurisista seikoista, sillä japanilainen populaarikulttuuri on myös kaupallisen markkinamekanismin tuote. Jokainen kuluttaja löytää jotain itseään kiehtovaa, jolloin hän pystyy samaan aikaan sekä erottautumaan muista että olemaan samanlainen kuin muutkin. (Valaskivi 2009, 15.) Populaarikulttuuriin kuuluu oleellisena osana massamarkkinointi ja -kulutus, sillä kulutuksen avulla ihmiset ilmaisevat ja

vahvistavat uskomuksiaan sekä asenteitaan omasta identiteetistään (Powers & Kato 1989, 21). Populaarikulttuurin tutkimuksessa korostetaan, että nuoret kuluttajat tekevät valintoja ja liittävät kuluttamiinsa kulttuurituotteisiin omia merkityksiään sen sijaan, että he kuluttaisivat passiivisesti ulkoapäin tulevan pakon sanelemana (Puuronen 2000, 114).

Japanilaisessa populaarikulttuurissa on kaksi toisistaan täysin poikkeavaa päätrendiä. Toista trendiä leimaa erityisesti elokuvissa ja sarjakuvissa esiintyvä väkivalta ja seksi. Toista trendiä sen sijaan kuvaillaan siirappiseksi, pinnalliseksi ja lapselliseksi, jolloin puhutaan söpöilystä. Esimerkkejä tästä ovat alun perin sarjakuvissa ja animaatioissa esiintyneet hahmot kuten Hello Kitty ja Doraemon. (Selin 1999, 96–97.) Kawaii tarkoittaa söpöä, suloista, lapsenomaista ja hellyyttävää. Sanalla kuvaillaan usein eläinten pentuja ja pikkuvauvoja, mutta myös vaate tai esine voi olla kawaii. Kawaii-ilmiöön liitetään sekä positiivisia että negatiivisia asioita. Kawaii on osa monien yritysten markkinointistrategiaa, sillä useilla japanilaisyrityksillä on liikemerkkeinä tai maskotteina söpöjä suurisilmäisiä hahmoja. Kuitenkin toisaalta lapsenomaisesti käyttäytyviä aikuisia naisia kritisoidaan. (Valaskivi 2009, 19–21.) Nuorten naisten kulttuuria kutsutaan Japanissa shojo-kulttuuriksi, jolle tyypillistä on söpöily, ääretön lapsellisuus ja epäseksuaalisuus. Shojo voidaan ajatella olevan eskapismia: lapsuutta jatketaan sen sijaan, että kasvettaisiin aikuiseksi. (Selin 1999, 98.)

Länsimaissa piirroselokuvat ja sarjakuvat mielletään usein lastenkulttuuriksi, mutta Japanissa animea ja mangaa tehdään kaiken ikäisille ja eri kohderyhmille (Nikunen 2006, 134). Kulutustavaratuotanto ja -markkinointi on Japanissa voimakkaasti segmentoitu sukupuolen ja iän mukaan, mikä on havaittavissa myös lukemattomien erilaisten mangalajien tarjonnassa (Valaskivi 2009, 22–25). Mangana löytyy kaikkea Raamatusta roskadekkareihin eikä mangassa esiinny aina seksiä ja väkivaltaa, kuten Suomessa usein virheellisesti luullaan (Karemo 2009). Internet ja tehokas mediamarkkinointi on auttanut japanilaisen populaarikulttuurin leviämistä maailmalle. Markkinoinnin strategiaan kuuluu yhden hahmon monistaminen lukemattomiksi eri tuotteiksi. Esimerkiksi söpöily-genreen kuuluva Hello Kitty -hahmon valmistaja tuo markkinoille 400 uutta tuotetta kuukausittain. (Sillanpää 2009.)

Suomessa ensimmäiset japanilaisesta populaarikulttuurista kiinnostuneet harrastivat science fictionia, fantasiaa, roolipelejä tai olivat kiinnostuneet tietoverkoista, -tekniikasta ja videopeleistä (Valaskivi 2009, 29). Harrastus jakaa nuoret alaryhmiin samalla tavoin kuin bändit ja japanilaiskulttuurista kiinnostuneiden määrä on kasvanut vuosi vuodelta. Roolihahmoin pukeutuvien cosplay-harrastajien tapahtumissa on tuhansia osallistujia, j-rock-yhtyeiden keikoille jonotetaan yökausia, jokainen yläkouluikäinen tuntee käsitteen anime eli japanilainen piirroselokuva ja jopa 100 000 suomalaista lukee mangaa eli japanilaista sarjakuvaa. (Sillanpää 2009.) Mangaa on saatavilla myös suomennettuna, ensimmäinen manga suomennettiin jo 1980-luvulla. Tällä hetkellä suomennettuja manga-albumeja myydään arvioiden mukaan noin 4,2 miljoonaa kappaletta vuodessa. (Valaskivi 2009, 41.)

Suomessa on japanilaisen popkulttuurin harrastajille järjestetty mitä erilaisimpia tapahtumia ja kisoja. Helsingissä järjestettiin ensimmäiset Lolita-sulkapallon SM-kisat syksyllä 2008. Osallistumisvaatimuksena oli oikea tyyli eli peliä pelattiin nelinpelinä lolitavaatteisiin pukeutuneena. Tasapelissä voittajaksi äänestettiin tyylikkään pari. Syksyllä 2008 suomalaiset cosplayn harrastajat kisasivat myös paikasta lajin MM-kisoissa Japanissa. Cosplayssa pyritään puvuilla, kampauksilla ja meikillä näyttämään japanilaiselta piirrosahmolta. MM-karsinnassa arvioitiin puvun teon taitoa, esiintymistaitoa ja esitettävien hahmojen uskollisuutta alkuperäisteokselle. (Pallaste & Väliaho 2008, 17.) Monet cosplayn eli pukuilun harrastajat tekevät asunsa itse ja asuihin kuuluu yleensä erilaisia oheistarvikkeita, proppeja kuten aseita, miekkoja tai työkaluja. Cosplay on myös Japanissa suosittu harrastus, mutta erona Suomeen on se, että japanilaiset eivät liiku asuissa harrastusalueiden ulkopuolelle. Japanissa vanhemmat eivät välttämättä edes tiedä lapsensa harrastuksesta, sillä Japanissa pukuiluun liittyy häpeän vivahde. Japaniksi sana kosupure eli pukuilu viittaa myös eroottisiin roolileikkeihin. (Valaskivi 2009, 32–33.) Cosplayn tarkoituksena on kuitenkin ainoastaan pitää hauskaa ja viihdyttää sekä muita että itseä (Kawamura 2006, 793).

Suomessa japanilainen populaarikulttuuri on viimeksi kuluneen kymmenen vuoden aikana muuttunut kulttiharrastuksesta valtavirtailmiöksi ja Japanista on tullut tärkeä vapaa-aikasisältöjen tuottaja (Valaskivi 2009, 14). Lähteenmaan ja Strandin tutkimuksessa Pohjanmaan 9.-luokkalaisten nuorten harrastuksista nousi esiin kiinnostus itämaisiiin kulttuureihin. Harrastustoiveisiin nuorilla kuului esimerkiksi japanin

kielikursseja, mangan piirtämiskursseja ja cosplay-tapahtumia. (Lähteenmaa & Strand 2008, 58.)

2.2 Nuori, nuoruus, nuoriso ja nuorisokulttuuri

Kuka on nuori? Miten nuoruus määritellään? Nuoruutta määriteltäessä on otettava huomioon sekä biologinen että psykologinen kehitysvaihe. Biologisesti määriteltynä nuoruus on ajallisesti selvästi rajattavissa oleva fyysinen kehitysvaihe. Psykologiseen kehitysvaiheeseen kuuluu yksilöitymiseen ja perheyhteydestä irrottautumiseen kuuluvat regressiot. Regressioiden avulla nuori tekee identiteettityötään. Fyysinen nuoruus kestää muutamia teini-iän vuosia, mutta psykologinen nuoruus kestää yleensä paljon kauemmin. Sosiaalisesti aikuisiksi tulleet saattavat noudattaa tiettyä nuorisokulttuurin makua vielä pitkään senkin jälkeen, kun he ovat alkaneet elää aikuisten tavoin. Nuoruutta onkin mahdotonta määritellä yhdellä ainoalla tavalla. (Fornäs 1998, 293.) Hoikkalan (1989) mukaan nuoriso on sosiaalinen ikäryhmä ja hän sisällyttää nuorison käsitteeseen kaikki ne henkilöt, jotka elävät tiettyä ikävaihetta. Nuorisoa ei kuitenkaan voida pitää yhtenäisenä ryhmänä, sillä tiettyä ikävaihetta elävät yksilöt ja heidän muodostamansa ryhmät voidaan erotella moneen keskenään erilaiseen ryhmään. Ei siis ole olemassa yhtä nuorisoa. (Hoikkala 1989, 22.)

Ensimmäisiä sosiologisia nuorisotutkimuksia tehtiin 1920-luvulla Chicagon yliopiston sosiologian laitoksella. Chicagon koulukunnan piirissä tutkimuksen kohteina olivat kaupunkikulttuurin lieveilmiöt kuten nuorisojengit. (Puuronen 2000, 64; Hebdige 1979, 75.) Suomessa akateeminen nuorisotutkimus alkoi 1950-luvulla, jolloin aiheina olivat poikasakit sekä 1800-luvun kylätappelut. Myöhemmin tutkittiin muun muassa nuorten harrastuksia, yhteisöjä, arvoja ja sosiaalistumista. (Puuronen 2000, 167–194.)

Nuorisotutkimuksen yksi osa-alue on nuorisokulttuuritutkimus, nuorison omien kulttuurimuotojen erittely (Heiskanen & Mitchell 1985, 29). Kempin (1997) mukaan kulttuuri voidaan määritellä tietyn yhteisön jäsenille ominaisten opittujen käyttäytymispiirteiden ja kaavojen sekä niiden tuotteiden integroituneena kokonaisuutena (Kempinen 1997, 9). Nuorten yleiskulttuuri sopeutuu yhteiskunnan valtakulttuurin määrittämiin rajoihin. Yleis-

kulttuurin vastapoolina ovat kaikki siitä poikkeavat tai sitä liioitellen tai ääriyylein korostavat nuorisokulttuurin muodostumat. (Heiskanen & Mitchell 1985, 31.)

2.3 Alakulttuuri, elämäntyyli, tyyli ja heimo

Birminghamin koulukunnan **alakulttuuriteoriassa** kulttuuri ymmärretään suhteellisen itsenäiseksi alueeksi, jolla sosiaaliset ryhmät kehittävät toisistaan eroavia elämänmalleja tai -tapoja ja antavat elämäkokemuksilleen ilmaisullisen muodon. Se koostuu merkityksistä, arvoista ja ideoista, jotka ruumiillistuvat esimerkiksi sosiaalisissa suhteissa, uskomusjärjestyksissä, säännöissä, tavoissa sekä objektien käyttämisen ja aineellisen elämän käytännöissä. (Puuronen 2000, 104–105.) Birminghamin koulukunnan sisältä nousi 1970-luvulla kritiikkiä alakulttuuritutkimusta kohtaan, kritiikissä arvosteltiin erityisesti tyttöjen jättämistä lähes kokonaan tutkimusten ulkopuolelle. Suomessa alakulttuuriteoriaa ja sen käsitteitä on kritisoitu, koska brittiläisen ja suomalaisen yhteiskunnan välillä olevien erojen takia käsitteiden siirtäminen suoraan suomalaisiin tutkimuksiin on ongelmallista. (Puuronen 2000, 111.)

Alakulttuurit ovat ainakin jossain määrin itsetietoisia muodostumia, joissa yksilöt tietävät olevansa osallisina. Alakulttuurit ovat myös jossain määrin intentionaalisia, sillä niihin kuuluvat yksilöt tekevät tiettyjä tarkoituksellisia valintoja, jotka määrittelevät kyseistä yhteisöä. Esimerkkinä tästä ovat useat nuorisokulttuurit, jotka näyttävät laskelmoidusti rakennetuilta ja joihin liittyminen ja joista eroaminen on helppoa. (Fornäs 1998, 145–146.)

Alakulttuurit ovat aina jonkin laajemman kulttuurin segmenttejä ja ne muuttavat jatkuvasti muotoaan ja sisältöään. Alakulttuurista voidaan puhua myös **elämäntyylin** mallina, jonka jakaa useampi ryhmä ja joka tunnustetaan paikallisyhteisöä laajemmassa mittakaavassa. Elämäntyyliä valitessaan ihmiset muodostavat paikallisympäristön ylittäviä malleja, eivät pelkästään paikallisia mikrokulttuureja eli konkreettisia ryhmiä, joilla on paikallisesti sidottuja makuja ja elämäntyyliä. Näin alakulttuureja voidaan tulkita myös elämäntyyleinä. (Fornäs 1998, 133, 140–141.) Elämäntyyli ei määriy enää pelkästään luokan, sukupuolen, iän tai etnisen taustan mukaan, vaan pääosaa näyttelevät yksilön

persoona, arvostukset ja asenteet. Arvostuksia ja asenteita tehdään näkyväksi muun muassa musiikki- ja pukeutumisvalinnoilla. (Jacobson 1994, 17.)

Elämäntyyli koostuu neljästä osasta eli muodosta. Ensimmäinen muoto liittyy ulkonäköön eli pukeutumiseen ja hiustyyliin. Toisella muodolla, esiintymisellä, viitataan eleisiin, liikkeisiin ja rituaaleihin. Kolmas muoto on maku ja sillä tarkoitetaan musiikkimakua sekä muiden kulutettavien tai tuotettujen tuotteiden käyttöä. Neljäntenä muotona on erityiskieli eli slangin tai tietyn sanaston käyttö. (Cohen 1972/1980, 83 sit. Fornäs 1998, 139.) Itse valituissa alakulttuurisissa tyyliissä ulkoinen näkyvyys on tärkeässä osassa kulttuurista identiteettiä rakennettaessa (Fornäs 1998, 141). Pukeutumistyylin voidaan ajatella olevan elämäntyylin symbolinen ilmentymä (Jacobson 1994, 19).

Alakulttuurit kommunikoivat usein tavaroiden välityksellä, ja onkin vaikea erottaa kokonaan toisistaan kaupallisuutta ja yksilöllisyyttä sekä luovuutta, vaikka alakulttuureissa nämä haluttaisiin pitää erillään. Kaikki alakulttuurit luovat uusia trendejä, jotka usein leviävät laajemmallekin. (Hebdige 1979, 95.) Moderni yhteiskunta tarjoaa nuorille mahdollisuuksia identiteetin kokeilemiselle ja muovaamiselle. Yksilöllisen tyylin ja siihen liittyvien symbolien kehittäminen ja käyttö ovat yhä tärkeämmässä asemassa. Nuorten alakulttuureissa roolien, tyylien ja symbolien kokeileminen on mahdollista ja jopa välttämättömyydenäkin. (Puuronen 2000, 147–149.) Nuorilla onkin tapana kokeilla useita itse valittuja alakulttuurisia tyyliä ja sillä tavalla tunnustella erilaisia normeja (Fornäs 1998, 294). Toisinaan jotkut nuorison alakulttuurit ilmaisevat pukeutumisellaan nuorten identiteettiä niin hyvin, että kyseisten pukeutumistyylien uskotaan ennustavan nuorten tulevaa pukeutumista laajemminkin (Crane 2000, 187). Media kiinnittääkin yleensä ensimmäiseksi huomiota alakulttuurien tyylillisiin innovaatioihin (Hebdige 1979, 93).

Ensimmäinen suomalainen laaja alakulttuurinen tyyli oli 1950-luvun lättähattukulttuuri. Tyylin nousun syynä ajatellaan olevan nuorten reagointi kulttuurisen nuoruuden esiinmurtautumiseen sodanjälkeisen elintason nousun ja nuorisomarkkinoiden Suomeen tulon myötä. Nuoruutta ilmennettiin hauskanpidolla ja tietyllä pukeutumistyyllillä, mutta samanaikaisesti lättähattujen pukeutumistyyliin oli myös aikuismaisia elementtejä. Samaan aikaan puolustettiin oikeutta olla nuoria, mutta haluttiin olla jo osittain aikuisia. Muita nuorison alakulttuureja ovat olleet esimerkiksi 70-luvun lopulla nousseet punkkarit, 80-luvun hevarit ja 90-luvun hiphopparit. Tyyliä ovat Suomessa olleet yleensä ainakin

osittain tuontitavaraa. Suomessa jalansijan saaneet alakulttuuriset tyyli-tyylit ovat yleensä olleet vastauksia suomalaisessa yhteiskunnassa tapahtuviin muutos- ja murrosilmiöihin. (Lähteenmaa 1991, 258–262.)

Nuorten alakulttuurien ajatellaan usein olevan imaginaarisia ratkaisuyrityksiä nuorten kokemiin ristiriitoihin (Lähteenmaa 1991, 259). Silti vain pieni vähemmistö nuorista on samastunut alakulttuureihin. Selityksenä on ollut se, että vain osa nuorista tarvitsee alakulttuuriin samastumista aikuistumisensa työstämiseen ja tyttöjen on havaittu kuuluvan alakulttuureihin poikia vähemmän. On tulkittu, että tytöt eivät samalla tavoin tarvitse tiettyyn selvästi identifioitavaan ja erottautuvaan ryhmään kuulumista identiteettityönsä tueksi. (Lähteenmaa 1991, 262.)

Samaa tyyliä noudattavia voidaan kutsua myös **heimoiksi**. Heimot käyttävät pukeutumista erottamaan ”meidät” ja ”heidät”. Luokkayhteiskunnan jälkeisenä individualismin aikana heimot ovat osittain korvanneet traditionaalisia sosiaalisia ryhmiä, jotka ovat muodostuneet luokan, uskonnon tai etnisen alkuperän mukaan. Heimot vetoavat erityisesti aikuistuviin nuoriin, jotka vanhemmista ja perheestä irrottautuessaan astuisivat muuten helposti sosiaaliseen tyhjiöön. Heimoille on leimallista muista erottuva tyyli, joka usein ylittää paikalliset ja jopa kansainväliset rajat. Suuri osa heimon jäsenistä ei tunne toisiaan henkilökohtaisesti, vaan heitä yhdistää esim. media ja jaettu pukeutumistyyli. (Polhemus 1994, 14–15.) Myös Japanissa nuorten suosimat muoti-ilmiöt ja tyyli-tyylit ovat olleet pohjana erilaisille alakulttuurisille ryhmille. Japaniksi näitä ryhmiä kutsutaan zokuiksi eli heimoiksi. Zokut erottautuvat toisistaan erilaisen maun avulla: He pukeutuvat tietyllä tavalla ja kuuntelevat tietynlaista musiikkia. (Powers & Kato 1989, 15.) Kuluttaminen ja kulutustavarat ovat identiteetin rakentamisen ja itseilmaisun välineitä. Kulutuskulttuurit yhteisinä ovat areenoita, joilla tehdään vertailua samuuden ja erojen välillä. (Valaskivi & Hoikkala 2006, 227.)

Heimot erottautuvat toisistaan eri tyylien keinoin (Valaskivi & Hoikkala 2006, 227). Tyyli ei ole kuitenkaan pelkästään pintaa koskeva ilmiö. Näkyvien vihjeiden avulla voi tulkita pinnan alla olevia ideoita ja ideaaleja, joista alakulttuuri muodostuu. Samalla tavalla pukeutuminen viestittää usein myös samojen ajatusten jakamisesta. Tyyliheimon jäsenillä on usein paljon yhteistä. (Polhemus 1994, 15.) Alakulttuurien tyylin tarkoitus on tehdä ero valtakulttuuriin ja samalla vahvistaa ryhmäidentiteettiä (Hebdige 1979, 102). Tyyli-

heimot haluavat usein olla ajattomia, vaikka yhteiskunnan muut jäsenet yleensä ajattelevat tyylien olevan ohimeneviä muoti-ilmiöitä. Historian perusteella näin ei välttämättä kuitenkaan käy, sillä useat tyyli jäävät elämään ainakin jossain määrin. (Polhemus 1994, 15–16.)

3 PUKEUTUMINEN

3.1 Vaate, vaatetus, pukeutuminen

Vaate on yksittäinen vaatekappale. **Vaatetus** taas on kollektiivinen ilmaus, jolla tarkoitetaan yhden ihmisen päällä olevien vaatteiden kokonaisuutta eli **asua**. Vaate- ja vaatetusanoja käytetään konkreettisista tuotteista, joita ihmiset pukevat ylleen. Vaatteet on useimmiten valmistettu tekstiilimateriaaleista. **Pukeutuminen** on laajempi käsite kuin vaatetus ja se kattaa kaiken ulkonäön manipuloinnin vaatetuksella, asusteilla, koruilla, kampauksilla, tatuoinneilla tai lävistyksillä. Vaatetus on konkreettinen osa pukeutumista. (Koskennurmi-Sivonen 2003, 1–4.)

3.2 Pukeutuminen viestinä

Pukeutuminen voidaan käsitteellistää kommunikaatioksi, joka perustuu koodijärjestelmään, jota kommunikoivat osapuolet osaavat tulkita (Koskennurmi-Sivonen 2003, 6). Myös Susan Kaiser (1990) näkee pukeutumisen yhtenä tehtävänä kommunikaation. Jotta kommunikaatio toimii, tulee ryhmällä olla yhteinen käsitys pukeutumiseen liittyvistä merkityksistä. (Kaiser 1990, 39–41.) Ongelmia saattaa syntyä silloin, kun viestin lähettäjän ja vastaanottajan merkitysjärjestelmät eivät ole täysin yhtenäiset. Myös olosuhteet saattavat vaikuttaa siihen, minkälaisia merkityksiä viesteille annetaan. (Honkavaara 2003, 273.)

Pukeutumisen voidaan ajatella olevan myös sanatonta viestintää. Sanattomalla viestinnällä tarkoitetaan kasvojen ilmeitä, asentoja ja pukeutumista (Wiio 1994, 56). Osmo Wiio (1994, 106) jakaa sanattoman viestinnän muodot neljään eri tyyppiin:

esittämismiestintä, välineviestintä, viestinviestintä sekä ajan ja paikan viestintä, joista välineviestintä sisältää myös vaatteet.

Pukeutumisen avulla yksilö viestittää arvojaan ja asenteitaan ympäristöönsä: ottaa kantaa, protestoi, hyväksyy (Honkavaara 2003, 272). Pukeutumiseen liittyvässä vuorovaikutuksessa yksilöt tuovat itseään esille ja havainnoivat muiden pukeutumiseen liittyviä viestejä. Yksilön kulttuuritausta, aikaisemmat kokemukset, tiedot ja asenteet vaikuttavat siihen, miten viestejä tulkitaan. (Kaiser 1990, 213.) Jotta pukeutuminen saisi merkityksen ja viesti pystytään koodaamaan auki, on vastaanottajan kulttuurisen tiedon oltava riittävää (Entwistle 2000, 134).

Pukeutumisen yhtenä tehtävänä onkin ilmaista sellaisia merkityksiä, jotka helpottavat ja nopeuttavat keskinäistä vuorovaikutusta. Tämä vuorovaikutus on arkielämässä jatkuvaa ja usein tiedostamatonta toimintaa, jonka avulla ihmiset määrittävät itseään suhteessa muihin. (Honkavaara 2003, 272–273.)

3.3 Pukeutuminen persoonan ja identiteetin ilmentäjänä

Niin yksilön kuin ryhmänkin kohdalla voidaan puhua identiteetistä ja identiteettityöstä. Identiteetillä tarkoitetaan ihmisen omaa käsitystä itsestään. Ihmisen identiteetti muuttuu erityisesti nuoruusiässä ja useimmilla ihmisillä identiteettityö jatkuu läpi elämän. Jokaisella yksilöllä on oma identiteettinsä, mutta identiteettien muodostaminen ei olisi mahdollista ilman yhteisön tuottamaa erottelujen järjestelmää. Kulttuuriin sisältyy erilaisia käsitteitä, kuten esimerkiksi ”lahjakkuuden” ja sen vastakohtan käsitteet, joiden avulla yksilölle muodostuu mielikuva itsestä lahjakkaana tai ei-lahjakkaana. (Sulkunen 1999, 72.)

Pukeutuminen on yhteydessä ihmisen käsitykseen itsestä – pukeutuminen auttaa muodostamaan käsityksen siitä, keitä olemme (Kaiser 1985 sit. Honkavaara 2003, 271). Pukeutuessaan yksilö ilmaisee asioita itsestään ja elämäntavastaan joko tiedostaen tai tiedostamattaan (Honkavaara 2003, 272). Samalla ihminen muokkaa minäkuvaansa myös sosiaalisen palautteen perusteella, sekä havainnoimalla itseään että vertaamalla muihin (Kaiser 1990, 164).

Kaiser (1990) tarkastelee pukeutumista kahdella tasolla. Pukeutuminen on konkreettista, mutta toisaalta sen välityksellä on mahdollista ilmaista ajatuksia ja ideoita. Pukeutumisen merkitykset välittyvät sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa, jolloin merkitykset ilmaisevat arvoja ja henkilökohtaisia tunteita. (Kaiser 1990, 216–219.)

Anna-Mari Raunio (2003) on kirjoittanut, että vaatteet rajaavat ihmisen yksityisen, oman tilan ja nämä rajat liittyvät läheisesti länsimaisen ihmisen autonomisen identiteetin ihanteeseen. Vaatteiden avulla ihminen korostaa erityisyytään ja erillisyytään suhteessa muihin. Erillisyysspyrkimystä tukevat ulkoiset seikat kuten vaatteet toimivat identiteetin rakennuspalikoina. (Raunio 2003, 52.) Pukeutumisen avulla pyritään säätelemään, hallitsemaan ja kontrolloimaan peittävyyttä ja paljastavuutta niin fyysisesti kuin psyykkisesti – millä tavalla ihminen tulee nähdä tai jäädä näkymättömiin (Raunio 2003, 67).

3.4 Pukeutuminen erottautumisen ja yhteenkuuluvuuden välineenä

Ihminen voi kuulua moniin ryhmiin. Hän voi tuntea enemmän yhteenkuuluvuutta joidenkin ryhmien kanssa kuin muiden. Ryhmää, johon yksilö haluaa samastua, kutsutaan viiteryhmäksi. (Wiio 1994, 25.) Viiteryhmät antavat yksilölle viitekehyksiä siitä, miten olisi itse toimittava (Wiio 1994, 71). Ryhmä muodostuu usein samalla tavalla ajattelevista henkilöistä, joilla on samankaltaisia arvoja. Yhteenkuuluvuutta toteutetaan pukeutumisen keinoin ja ryhmän jäsenet ilmaisevat kuulumistaan samaan ryhmään valitsemalla yhdenmukaisen ulkoasun. (Honkavaara 2003, 273.)

Pukeutumalla tietyllä tavalla voidaan myös tehdä ero niihin ryhmiin tai pukeutumistyylien edustajiin, joihin ei haluta identifioitua. Välttämällä tiettyihin statuksiin, kuten ikään, etniseen alkuperään tai seksuaaliseen suuntautumiseen assosioituvia vaatteita, yksilö korostaa omaa etäisyytään ja ei-kuulumistaan kyseisiin ryhmiin. (Freitas ym. 1997, 323–334.)

Neene Honkavaara (2003) on tutkinut ihmisten käsityksiä pukeutumisesta ja miten ne ilmenevät heidän omassa pukeutumisessaan. Tuloksissa ilmenee voimakkaana arvojen merkitys pukeutumisessa. Vastaajat vertailivat ihmisiä keskenään ja arvioivat heidän arvojaan sekä niiden poikkeavuutta tai samankaltaisuutta omiin arvoihin nähden. Toisin

sanoen pukeutumisen avulla vastaajat arvottivat toisia ihmisiä. Toisaalta oli nähtävissä pyrkimystä samankaltaiseksi kuin vastaajien arvostamat henkilöt, toisaalta taas pyrkimystä erottautumiseen sellaisista henkilöistä, joita he eivät arvosta. (Honkavaara 2003, 285.) Pukeutumiseen liittyvillä tavoilla ja tottumuksilla säädellään ihmisten välisiä keskinäisiä suhteita, luonnehditaan ihmistä ja määritellään, mikä on normaalia tai epänormaalia pukeutumista (Puustinen 2006, 44).

Ihmiset eivät kuitenkaan tee erottelua ainoastaan oman ryhmän ja muiden välillä. Käytämme hyväksi kulttuurin merkitysrakenteita myös aktiivisesti ja tietoisesti, jotta erottautuisimme muista itselle mahdollisimman edullisella tavalla. Kulttuuri määrää käyttäytymistä ja ihmisten tekemiä tulkintoja. Kulttuurin asettamissa puitteissa jokainen tekee yksilöllisiä ratkaisuja ja muodostaa niiden antamista aineksista omat identiteettinsä. (Sulkunen 1999, 73.)

3.5 Pukeutumisen normit

Kulttuuri välittyy henkilöltä toiselle, sitä ei ole olemassa ihmisen syntyessä vaan se opitaan. Kulttuuri opitaan sosialisatioprosessin aikana, jolloin ihmiset tulevat tietoisiksi yhteisön odotuksista, esimerkiksi siitä, miten heidän odotetaan käyttäytyvän (Workman & Freeburg 2000, 9–10). Käyttäytymistä koskevat odotukset ovat normeja, jotka opitaan nimeämään ja tunnistamaan sosialisatioprosessin aikana (Workman & Freeburg 2000, 18). Pukeutumista koskevilla normeilla tarkoitetaan yleisesti hyväksytyä tapaa pukeutua tietyissä tilanteissa. Tilanteeseen sopimatonta pukeutumista pidetään visuaalisena symbolina kapinasta, haluttomuudesta mukautua vallitseviin yhteiskunnan arvoihin. (Workman & Freeburg 2000, 20.)

Normit voivat olla joko negatiivisia tai positiivisia. Negatiiviset normit kieltävät, miten ei saisi toimia ”should not”. Sen sijaan positiiviset normit kertovat, miten tulisi toimia ”should”. (Workman & Freeburg 2000, 58.) Esimerkiksi häihin vieraat eivät saisi pukeutua valkoiseen. Ihminen joutuu sopeutumaan moraalisiin sääntöihin: tietyissä paikoissa ja tilanteissa on tuotava itsensä esiin tiettyjen sääntöjen edellyttämällä tavalla, jotta tulisi hyväksytyksi. (Entwistle 2000, 33.) Tavat vahvistavat normeja, erilaisissa ti-

lanteissa pukeudutaan tietyllä tavalla tradition takia. Pukeutumistavat kehittyvät yleensä epävirallisesti. (Workman & Freeburg 2000, 65.)

Normien identifioiminen ei ole aina yksinkertaista ja normit kyetäänkin määrittelemään helpoimmin silloin, kun niitä rikotaan (Meier 1982 sit. Workman & Freeburg 2000, 52). Normien rikkomista seuraa yleensä sanktio, esimerkiksi ”väärin” pukeutunut saa ei-hyväksyviä katseita osakseen (Workman & Freeburg 2000, 19).

Workmanin ja Freeburgin (2009) mukaan normiauktoriteetteja on neljä erilaista. Rationaalista auktoriteettia edustaa esim. työpukeutuminen. Traditionaalinen auktoriteetti määrittelee moraaliin ja käyttäytymiseen liittyvät normit, traditiot säätelevät myös pukeutumista koskevia tabuja. Karismaattisella auktoriteetilla tarkoitetaan muun muassa muotoilijoita, malleja ja julkisuuden henkilöitä, joilla on suuri vaikutus muotiin. Neljäntenä normiauktoriteettina toimii yleinen mielipide. (Workman & Freeburg 2009, 63–64.)

Myös alakulttuureilla on omat pukeutumismorminsa. Erityisesti nuorille pukeutumismormien noudattaminen on tärkeää, jotta tulisi hyväksytyksi muiden nuorten silmissä (Workman & Freeburg 2000, 55). Nuorten identiteetin etsiminen saattaa olla yksi syy heidän kiinnostukseensa alakulttuureja kohtaan. Tullakseen osaksi alakulttuuria yksilön täytyy nähdä vaivaa opetellessaan kirjoittamattomia sääntöjä ja sisäistäessään alakulttuurin ideologiaa. (Workman & Freeburg 2000, 145–146.)

3.6 Tyyli, muoti, antimuoti ja muodin leviäminen

Tyylin avulla ihminen ilmaisee omaa identiteettiään ja elämäntyyliään. Tyyli muodostuu muun muassa vaatteiden muodosta, linjoista ja mittasuhteista. Tyyli on aina olemassa muodista riippumatta, tyyliä voidaan kuvailla esimerkiksi moderniksi tai vanhanaikaiseksi. (Jacobson 1994, 26.)

MOT Kielitoimiston sanakirjan määritelmän mukaan **muoti** on ”jonakin ajankohtana vallitseva makusuunta, suosiossa oleva tyyli, kuosi, yleinen tapa”. Muotia voidaan tarkastella prosessina ja ajallisena ilmiönä, joka omaksutaan ja lopulta hylätään. Muotiin liittyy oleellisesti uutuuden viehätyks, sillä muoti tarjoaa aina jotain uutta. Jotta voidaan

puhua muodista, on useampien ihmisten omaksuttava tietty tyyli, kukaan ei voi olla yksin muodikas. (Koskennurmi-Sivonen 2003, 5.) Muotiin liittyy oleellisena osana jatkuva muutos (Kawamura 2005, 5). Erittäin nopeasti ohikiitävää ilmiötä sen sijaan voidaan kutsua **muotioikuksi** (Koskennurmi-Sivonen 2003, 6).

Miten muodit leviävät? Muotien leviämistä on selitetty pääasiassa kolmesta eri näkökulmasta. Muotien on katsottu leviävän ylhäältä alaspäin, **top-down** tai **trickle-down**, tai alhaalta ylöspäin, **bottom-up**. (Crane 1999, 14.) Muodin levitessä alhaalta ylöspäin voidaan käyttää myös termiä **bubble up** (Polhemus 1994, 10–12). Lisäksi muodin leviäminen voi tapahtua horisontaalisesti, **trickle-across** (Lynch & Strauss 2007, 66).

Georg Simmelin (1986) teoria muodista on klassinen top-down-teoria. Teorian mukaan muoti yhdistää ja erottaa eri luokat toisistaan – toisin sanoen muodit ovat luokkamuoteja. Ylemmät säädyt ottavat uudet muodit ensin omikseen ja myöhemmin muodit leviävät alempiin luokkiin alempien luokkien pyrkiessä jatkuvasti jäljittelemään yläluokkia. Muodin levitessä alemmille yhteiskunnan kerroksille yläluokat omaksuvat jälleen uusia muoteja erottautuakseen alemmista luokista. Erottautumisen halun ansiosta muodin kiertokulku on jatkuvaa. (Simmel 1986, 26, 31.)

Myös Pierre Bourdieun (1986a) teoria pääomista painottaa yhteiskunnan jakautumista erilaisiin luokkiin. Esimerkiksi tietynlainen tapa ääntää kieltä antaa vihjeitä henkilön sosiaaliluokasta tai koulutustaustasta. Kulttuurinen pääoma periytyy sukupolvelta toiselle. Kulttuurista pääomaa omaksutaan melko alitajuisesti ja yleensä kulttuurinen pääoma kumuloituu sosialisatioprosessin aikana. Luokkiin jakautuneessa yhteiskunnassa kulttuurisen pääoman määrä ei ole tasaisesti jakautunut, joten kulttuurisen kompetenssin avulla henkilö voi erottautua muista. Luokkalähtöisessä ajattelussa kulttuurinen pääoma toimii distinktion eli erottautumisen välineenä. Suuri määrä kulttuurista pääomaa tuo omistajalleen materiaalista ja symbolista hyötyä. (Bourdieu 1986a, 243–246.) Yksilöiden välillä olevat makuerot mahdollistavat erilaisilla tyyलेillä erottautumisen (Bourdieu 1986b, 292).

Top-down-teoriaa on kritisoitu sen soveltumattomuudesta nykyaikaan. Herbert Blumer (1969) kirjoitti muotien kehittyvän ja leviävän suurten massojen keskuudessa

horisontaalisesti eikä ylhäältä alaspäin. Myös Charles Kingin (1963) näkemyksen mukaan muodit kehittyivät ja levisivät kollektiivisesti sosiaalisten ryhmien sisällä (King 1963 sit. Lynch & Strauss 2007, 69). Myöhemmin esimerkiksi Diana Crane (1999, 14) on kritisoitunut Simmeliä yläluokan roolin liiallisesta painottamisesta uusien muotien omaksujana. Fred Davis (1992, 112) katsoo pukeutumisen viestittävän enemmän persoonasta kuin sosiaalisesta luokasta, johon ihminen kuuluu tai johon hän haluaisi kuulua.

Myös Ted Polhemus (1994) kritisoi muodin leviämisen ylhäältä alaspäin -mallia. Bubble up -teorian mukaan vaikutteet liikkuvat alhaalta ylöspäin, kaduilta ja alakulttuureista massoille. Uudet ideat ja tyylit syntyvät useimmiten kadulla nuorten keskuudessa. Lopulta osa ideoista siirtyy alhaalta ylöspäin päätyen lopulta massamuotiin. Omaleimainen pukeutuminen korostaa yleensä alakulttuurin jäsenten identiteettiä ja kun massamuotiin otetaan vaikutteita katumuodista, alakulttuurin ryhmäidentiteetin ilmaiseminen pukeutumisen avulla heikentyy. Alakulttuurien edustajat kritisoivat usein sitä, että massamuoti imitoi heidän pukeutumistaan. (Polhemus 1994, 8–12.) Massamedialla on suuri rooli tyylien kaupallistamisessa ja elämäntyylien levittämisessä sen jälkeen kun nuoret ovat keksineet erilaisia tyylejä (Jacobson 1994, 19). Kun alakulttuurin pukeutumisesta otetut vaikutteet siirtyvät massamuotiin, alakulttuurin edustajat etsivät jälleen uuden erilaisen pukeutumistyylin erottautuakseen muista tai vaihtoehtoisesti vaihtavat konservatiivisempaan tyyliin (Kaiser 1990, 504).

Top-down-malli oli tyypillinen länsimaisissa yhteiskunnissa 1960-luvulle asti, jonka jälkeen bottom-up-mallilla on selitetty muotien leviämistä (Crane 1999, 15). 1960-luvulle asti oli tärkeää, että yksilöt sopeutuivat vallitseviin pukeutumisen normeihin. Pukeutumismormeja noudattamalla yksilöä ei suljettu pois yhteisöstä. Yhdenmukaisuuden vaatimus kuitenkin vähentyi 1970-luvulta alkaen, jolloin alettiin pukeutua enemmän oman maun mukaan ja ilmaisemaan identiteettiä pukeutumisen avulla. (Crane 1999, 17–18.) Yksi suurimmista syistä muodin demokratisoitumiselle on erityisesti 2000-luvulla tapahtunut viestintäteknologian nopea kehittyminen. Muoti on riippuvainen kommunikaatiosta, sillä muoti muuttuu ainoastaan silloin, kun yksilöt jakavat keskenään tietoa. (Lynch & Strauss 2007, 1–2.) Median ja pukeutumistyylien välinen linkki onkin korostunut II maailmansodan jälkeisenä aikakautena. Muotitrendit

ovat ottaneet vaikutteita katumuodista, ja näitä vaikutteita on sitten levitetty median välityksellä. (Crane 2000, 183.)

Demokraattisissa yhteiskunnissa vähemmistöillä ja muilla marginaalisilla ryhmillä on mahdollisuus toimia ja esiintyä julkisesti sekä erottautua symbolisesti muista yhteiskunnan jäsenistä. Ryhmäidentifikaatio näkyy usein **antimuotina** ja siitä otettuja vaikutteita voi myöhemmin havaita massamuodeissa. (Davis 1992, 166.) Antimuodit saavat usein alkunsa juuri nuorison alakulttuureista (Davis 1992, 167). Antimuoti kieltää, parodioi tai vastustaa jollain symbolisella tavalla vallalla olevaa muotia eikä sitä ole olemassa ilman valtavirtamuotia. (Davis 1992, 161.) Identiteetin vahvistamisen lisäksi antimuotien avulla alakulttuurit etäännyttävät itsensä yhteiskunnan dominoivista ryhmästä, yleensä porvaristosta tai keskiluokasta (Davis 1992, 183).

Japanilaista katumuotia ja lolitoja tutkineen Yuniya Kawamuran (2006) tutkimus on hyvä esimerkki siitä, miten muoti-ilmiöt nousevat alhaalta ylöspäin, bottom-up. Kawamuran (2006) tutkimuksessa japanilaisesta katumuodista tuli ilmi, että nuorilla on merkittävä rooli sekä uusien muotien luonnissa että levittämisessä. Japanissa muoti-ilmiöt nousevat usein nuorten alakulttuurisista ryhmistä. Yritykset tuotteistavat ja kaupallistavat kauduilta nousevat ilmiöt ja markkinoinnin avulla uutuudet levitetään laajemmalle yleisölle. Markkinoinnissa erittäin tärkeänä työkaluna toimii kawaii.

Masafumi Monden (2008) sen sijaan on tutkinut lolitatyylin syntymistä Japanissa ja sen leviämistä Japanin ulkopuolelle. Tutkimuksen valossa näyttää siltä, että tyylin leviäminen Japanin ulkopuolelle on tapahtunut horisontaalisesti, trickle-across. Monden (2008) tutki lolitojen keskustelua englanninkielisessä Elegant Gothic Lolita -yhteisössä. Tutkimushetkellä foorumissa oli jäseniä 14 maasta, joista suurin osa oli Yhdysvalloista. Joukossa oli myös muutamia suomalaisia jäseniä. Tutkimuksessa lolitatyylin leviäminen Japanin ulkopuolelle nähdään osana kulttuurista globalisaatiota, mikä ei automaattisesti kuitenkaan tarkoita kulttuurien yhdenmukaistumista. Länsimaisen ja japanilaisen kulttuurien kohtaaminen on synnyttänyt uusia hybridisiä kulttuurisia muotoja. Toisista kulttuureista tulevat vaikutteet sovelletaan usein omaan kulttuuriin sopiviksi, jolloin globaalin ja lokaalin välille syntyy vuorovaikutussuhde. Tällöin voidaan puhua glocalisaatiosta. Japanissa lolitatyyliin otettiin alun perin vaikutteita historiallisista eurooppalaisista tyyleistä, muun muassa rokokoosta. Goottilolitat ottivat lisäksi vaikutteita goottipukeutumi-

sesta. Nämä eurooppalaiset vaikutteet yhdistettiin japanilaiseen söpöysetetiikkaan, jolloin syntyi lolitattyli. Toisaalta myös Japanin ulkopuolelle levinneen lolitattylin havaittiin lokalisoituvan eli muuttuvan ja sopeutuvan paikalliseen kulttuuriin. Tutkimuksen mukaan lolitattyli ei esimerkiksi Euroopassa ole aina täysin samanlaista kuin Japanissa, vaan se saa uusia hybridisiä muotoja. (Monden 2008, 21–40.)

4 LOLITAT

4.1 Lolitat osana japanilaista katumuotia

Länsimaissa stereotypia japanilaisesta pukeutumisesta on perinteisesti ollut bisnesmies puvussa, mutta nykyään tilanne näyttää aivan toisenlaiselta, kun tarkastellaan nuorten suosimia katumuoteja ja niiden laajaa kirjoa Tokion kaduilla. Monet japanilaiset kuluttajat imitoivat länsimaista pukeutumistyyliä, mutta nuoret pukeutuvat luovasti ja omailemaisesti sekoittamalla erilaisia, päinvastaisiakin tyylejä pukeutumisessaan. Näitä japanilaisten nuorten tyylejä kopioidaan laajasti länsimaissa. (Polhemus 1996, 12.)

Japanissa 1980-luvun taloudellisen kukoistuksen jälkeen tullut lama on vaikuttanut suuresti japanilaisten arvoihin, muun muassa perinteisen yhteisöllisyyden ja työn merkitys on vähentynyt nuorten keskuudessa. Individualistiset arvot ovat saaneet enemmän jalansijaa myös Japanissa, mikä näkyy myös nuorten huomiota herättävässä pukeutumisessa. Nuoret testaavat ja määrittelevät uudelleen sen, mikä on muodikasta ja esteettistä. (Kawamura 2006, 787.) Kawamuran (2007) mukaan muoti ilmentää yhteiskunnan vallitsevaa ideologiaa ja postmodernina aikana muoti nousee useimmiten esiin nuorisokulttuurista. Japanilainen katumuoti on tästä yksi esimerkki. Nuorten oman yksilöllisen identiteetin etsiminen näkyy konkreettisesti normeja ja perinteitä rikkovissa pukeutumistyyleissä, jotka teollisuus sitten kaupallistaa ja levittää sen suurelle yleisölle ”muotina”. (Kawamura 2007, 343.)

Harajuku on Shibuyaan kuuluva kaupunginosa Tokiossa, joka oli 1980- ja 1990-luvuilla nuorisokulttuurin keskus ja toimii edelleen katumuodin edelläkävijöiden kokoontumispaikkana (Valaskivi 2009, 79). Harajukussa ja Shibuyassa syntyvät uusimmat katu-

muodin tai alakulttuurien trendit. Shibuyan symbolina pidetään Shibuya 109 -tavarataloa, josta löytyy tuoreinta katumuotia. Harajukussa Ura-Haran alueelle sen sijaan on keskittymä pieniä liikkeitä, jotka myyvät pieniä sarjoja eksklusiivisia tuotteita. (Kawamura 2006, 786.)

Japanilainen katumuoti ei synny kuuluisien suunnittelijoiden käsissä vaan katumuodin edelläkävijöitä ovat japanilaiset lukioikäiset tytöt, joiden suora tai epäsuora vaikutus katumuodin trendeihin on erittäin suuri. Nämä muotitietoiset tytöt sekä tuottavat että levittävät katumuotia. Jokainen alakulttuuri pukeutuu tietyn tyylin mukaan ja toisistaan erotuvalla ulkoisella olemuksella ryhmä vahvistaa symbolisesti alakulttuurista identiteettiään. Kyseessä ei ole poliittinen eikä ideologinen identiteetti, vaan identiteetti perustuu lähinnä innovatiiviseen pukeutumiseen. (Kawamura 2006, 784–785.) Myös Tokion Shibuya 109 -tavaratalon myyjillä on suuri rooli trendien luonnissa, sillä he ovat monien teinien esikuvia ja usein nuoret asiakkaat ostavat juuri samanlaisen asun kuin myyjillä on päällä. Toisaalta taas myyjät tutustuvat nuoriin ja saavat tietoa siitä, mikä on tällä hetkellä kawaii. Tällä tavalla myös nuorten oma ääni vaikuttaa trendien syntyyn, sillä nuorten asiakkaiden mielipiteet näkyvät suoraan tavaratalon valikoimissa. (Kawamura 2006, 790–791.) Nuoret toimivat sekä katumuodin portinvartijoina että agentteina (Kawamura 2006, 795).

Kawaiiilla on tärkeä rooli japanilaisessa katumuodissa. Pukeutumisesta puhuttaessa kyse on muustakin kuin pelkästä adjektiivista ”söpö” – nuorten naisten koko elämä on kawaii, tietty mielentila ja elämäntyyli, jota on hankala määrittää sanallisesti. Ainoastaan nuoret itse osaavat intuitiivisesti sanoa, mikä on milläkin hetkellä kawaii. Tämän takia yritykset palkkaavat vaatesuunnittelijoiksi esimerkiksi Shibuya 109 -tavaratalon myyjiä ilman varsinaista suunnittelijan koulutusta. Yritysten menestys onkin usein kiinni nuorten ideoista ja ajatuksista. (Kawamura 2006, 795–796.)

Japanilaisissa alakulttuureissa tytöillä on aina ollut suurempi rooli kuin pojilla. Ensimmäinen japanilainen katumuodin tyyli, Kogal, syntyi 1990-luvun puolivälissä. Teiniikäiset tytöt pukeutuivat koulupukumaiseen vekkihameeseen, valkoisiin polvisukkiin ja käyttivät toisinaan vahvaa meikkiä sekä itseruskettavaa voidetta. Kogalin jälkeen alkoi syntyä muita alakulttuurisia ryhmittymiä, kuten Ganguro, Amazones, Yamamba ja Mamba. (Kawamura 2006, 787–788.) Toisistaan eroavat pukeutumistyyli toimivat jaet-

tuina symboleina tiettyyn alakulttuuriseen ryhmään kuulumisesta. Kysymys on pelkästä pukeutumisesta, joka määrittää nuorten tiettyyn ryhmään kuulumista ilman poliittista tai ideologista ulottuvuutta. (Kawamura 2007, 345.) Autenttisuutta pidetään tärkeänä ja yleensä vain ryhmiin kuuluvat pystyvät erottamaan ”oikealla” tavalla pukeutuneen ”väärin” pukeutuneesta. Jopa luomivärin valinnalla on merkitystä. (Kawamura 2006, 788–789.) Kawamuran (2006) tutkimuksessa ryhmän merkitystä omassa pukeutumisessaan kuvasi erittäin tärkeäksi Ganguro-alakulttuuriin kuulunut tyttö. Pukeutumalla Ganguroksi tutkittava koki saavansa ryhmän hyväksynnän, sillä pukeutumalla toisella tavalla hän olisi jäänyt kokonaan ulkopuoliseksi. Käytännössä hänellä ei siis ollut muuta vaihtoehtoa kuin pukeutua Ganguroksi. (Kawamura 2006, 788.)

Homogeenisessa japanilaisessa yhteiskunnassa on tyypillistä, että trendit leviävät nopeasti ja kaikkialle – kun tietynlaiset sukat ovat muotia, jokainen teini-ikäinen käyttää niitä (Kawamura 2006, 789–790). 1990-luvun puolivälissä perustetut japanilaiset katu- muotiin keskittyvät lehdet kuten SOS, Tokio Style News ja Cawaii, levittävät tehokkaasti uusimpia katumuodin virtauksia. Erikoista lehdissä on se, että malleina käytetään tavallisia nuoria heidän omissa vaatteissaan. Lehdillä on suuri vaikutus sekä japanilaisten että muiden aasialaisten teinien pukeutumiseen. Internetin ansiosta japanilainen katu- muoti on lisäksi levinnyt myös muualle maailmalle. Tällä hetkellä Japani toimiikin katu- muodin uusimpien virtausten viejämana. (Kawamura 2006, 798.)

Lolita on yksi japanilaisista katumuodeista, jossa on vaikutteita muun muassa roko- koosta ja viktoriaanisesta ajasta, erityisesti kyseisten aikakausien lasten pukeutumisesta. Vaikutteita otetaan myös 1950-luvun pukeutumisesta. Lolita-muoti-ilmiö syntyi Japa- nissa 1980-luvun alussa Tokion Harajukun kaupunginosassa, missä nuoret kokoontuvat sunnuntaisin. Japanissa lolitamuoti tuli suosituksi lolitavaatteisiin keskittyneiden brändi- en myötä. Tunnettuja brändejä ovat esimerkiksi Baby, The Stars Shine Bright ja Meta- morphose temps de fille. Suurimmilla brändeillä on omat nettikaupat, joista lähes jokai- sesta voi tehdä tilauksia myös Japanin ulkopuolelle.¹ Brändikaupasta ostettuna lolita-

¹Suurimpien lolitabrändien nettikauppoja:
Baby, The Stars Shine Bright <http://www.babyssb.co.jp/>
Metamorphose temps de fille:<http://www.metamorphose.gr.jp/>
Angelic Pretty <http://www.angelicpretty.com/en/index.html>
Moi-même-Moitié <http://www.rakuten.co.jp/moi-meme-moitie/>

muoti on kallista, sillä yksi merkkiasukokonaisuus saattaa maksaa jopa 1000 dollaria. (LolitaFashion.org.)

Metamorphose temps de fille tiivistää nettikaupassaan brändin idean lolitapukeutumisesta:

Almost everyone has the desire to 'transform' one's self, be it into an angel, someone who is more elegant, or even back to the time they were a little girl. With this concept in mind, we created the Metamorphose brand. In order to assist you in your 'transformation', while not being a slave to the current fashion, we continue to conceive cute EGL fashion. (Metamorphose temps de fille.)

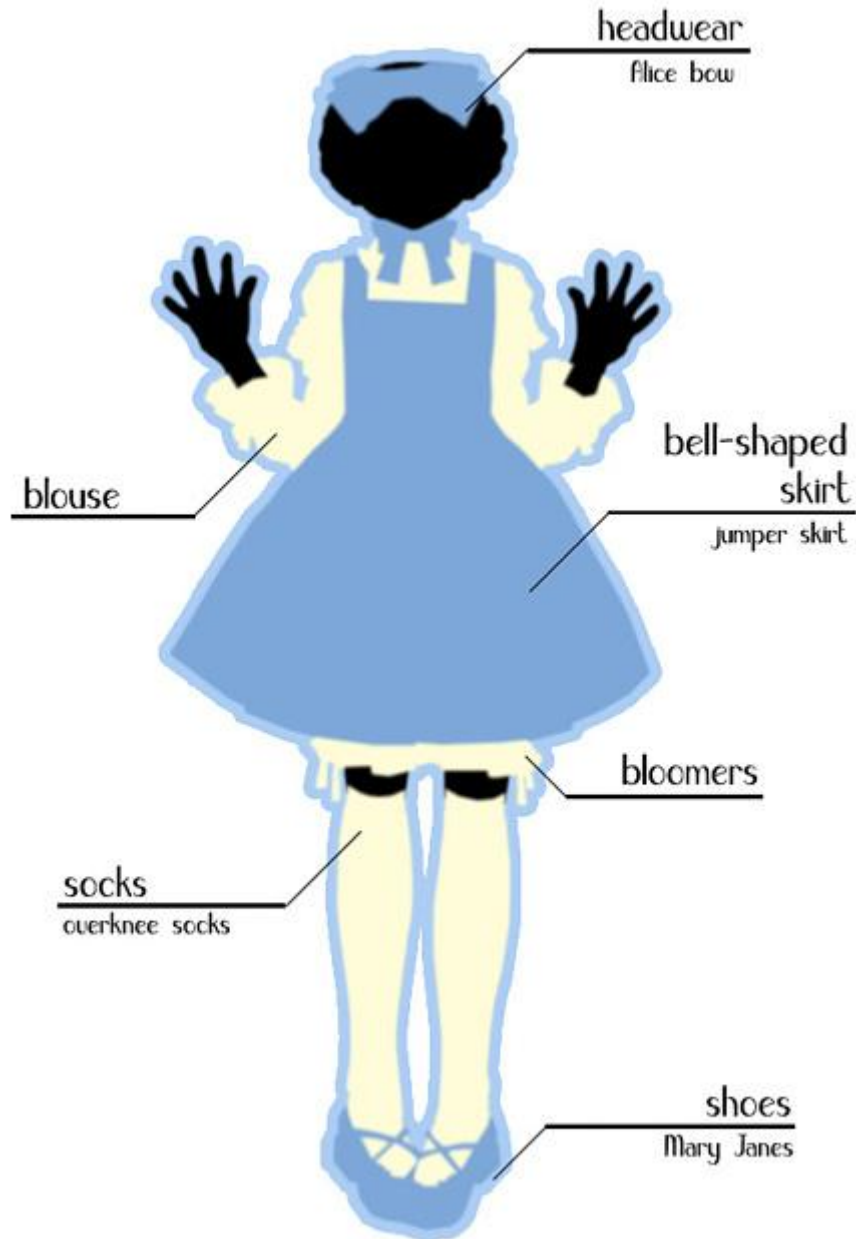
Japanissa lolitapukeutuminen ei ole enää samalla tavalla alakulttuurinen ilmiö, vaan nykyään se on hyväksytty osaksi valtavirtapukeutumista (Monden 2008, 28).

On tärkeää huomata, että termillä lolita ei viitata Vladimir Nabokovin romaaniin ”Lolita”. Lolitapukeutumisessa ei ole kysymys seksikkästä pukeutumisesta vaan ennemminkin suloisesta ja tarkkaan säännellystä, elegantista pukeutumisesta. Osa harrastajista pitää lolitaksi pukeutumisesta juuri sen takia, että siitä puuttuu muotiteollisuuteen läheisesti liittyvä seksuaalisuuden korostaminen. (LolitaFashion.org.) Länsimaisessa mediassa kuitenkin usein virheellisesti yhdistetään Nabokovin Lolita ja lolitaksi pukeutuneet nuoret. (Monden 2008, 27). Japanissa lolitaharrastajat haluavat korostaa, että vaikka he pukeutuvat ja käyttäytyvät suloisesti, he eivät silti edusta passiivista ja alistuvaa naiskuvaa eivätkä näin myöskään halua antaa virikkeitä miesten fantasioille. Japanissa lolitat tekevät selvän eron itsensä ja Maid Cosplay -tyyliin pukeutuneiden tarjoilijoiden välille. Maid cafét ovat kahviloita, joissa sisäkön asuun pukeutuneet tarjoilijat ovat miesten katseiden kohteena. Kyseisiin paikkoihin liittyy vahvasti naisen alisteinen suhde miehiin. (Monden 2008, 28.)

4.2 Lolitapukeutuminen ja erilaiset lolitatyylit

Lolitakulttuuriin kuuluu oleellisena osana tietynlainen pukeutuminen. Voidaan puhua **lolitapukeutumisesta**. Lolitapukeutumista ohjaavat yleensä tiukat ohjeet ja periaatteet. Säännöt määrittelevät sen, miten lolitan kuuluisi pukeutua. LolitaFashion.org:n mukaan

pääelementit, joihin lolitapukeutumisessa kiinnitetään huomiota ovat: päähineet ja muut hiuskoristeet, pusero, hame tai mekko, alusvaatteet, sääret ja kengät (KUVIO 1).

KUVIO 1. Lolitapukeutumisen pääelementit (LolitaFashion.org).

Ideaali lolitasiluetti on kellon muotoinen. Kellohelmaisen mekon tai hameen tulee olla tarpeeksi pitkä: hameen helma voi lyhimmillään olla 5 cm polven yläpuolella. Hameen tulee olla myös tarpeeksi leveä, jotta sen alle mahtuu alushame tai mamelukit. Alusha-

me ja mamelukit ovat tärkeä osa pukeutumista, jotta saavutetaan haluttu kellon muotoinen siluetti. Alushame ja mamelukit ovat käytössä myös siveyssyistä: tavallisten alusvaatteiden vilahtaminen ei kuulu lolitapukeutumiseen. Mekon alla käytetään puseroa, joka peittää olkapäät. Tyypillisessä puserossa on puhvihihat, napit edessä sekä pyöreät kaulukset. Säärien paljastamista vältetään käyttämällä polvisukkia, yli polven ulottuvia sukkaa tai sukkahousuja. Kiiltäviä sukkahousuja ja nilkkasukkia vältetään. Yleisesti ottaen ihoa halutaan näyttää mahdollisimman vähän. Kengissä on yleisimmin pyöreä kärki ja paksut korot tai platformpohja. Perinteisin valinta on Mary Jane -kenkä. Hiuskoristeina käytetään erilaisia päähineitä, rusetteja, hiussolkia tai pantoja. (LolitaFashion.org, Lolita Handbook.) Asusteina käytetään hiuskoristeiden lisäksi muun muassa koruja, laukkuja ja päivänvarjoja. Vanhanaikaiset päivänvarjot on koristeltu pitsillä ja ohjeiden mukaan niissä pitäisi olla pitkä varsi sekä käyrä kahva. Automaattisesti avautuvat varjot eivät sovi lolitapukeutumiseen. (Lolita Handbook.)

Tiukasti rajatun lolitapukeutumisen sisällä on olemassa monia eri **lolitatyylejä**. LolitaFashion.org -sivuston mukaan suosituimmat tyylit ovat Sweet Lolita, Classic Lolita ja Gothic Lolita. Muita sivustolla mainittuja lolitatyylejä ovat Casual Lolita, Hime Lolita, Shiro Lolita, Kuro Lolita, Country Lolita, Sailor Lolita, Wa Lolita, Guro Lolita, Punk Lolita, Ero Lolita, Cosplay Lolita, Kodona ja Aristocrat. (LolitaFashion.org.) Kahta samalla tavalla pukeutunutta kutsutaan Futago Lolitoiksi (Kawamura 2006, 793). Tässä tutkimuksessa käytän lolitatyyliden englanninkielisiä nimityksiä. Kuvaesimerkkejä suosituimmista lolitatyyleistä on koottu LIITTEESEEN 1. Lolitatyyliden välillä on eroja esimerkiksi värien tai asusteiden valinnassa (TAULUKKO 1). Asiaan perehtymättömän saattaakin olla vaikea tehdä eroa eri tyyliden välille.

Lolilaharrastajat haluavat tehdä selkeän eron ”oikean lolitan” ja Cosplay Lolitan välille. Cosplay Lolitalla viitataan cosplay-harrastukseen. Cosplay Lolitan asu on tehty huonoista ja halvoista materiaaleista ja se muistuttaa enemmän naamiaisasua kuin tarkkaan harkittua ja laadukasta lolita-asua. (LolitaFashion.org.)

TAULUKKO 1. Lolitatyölien erityispiirteitä (LolitaFashion.org).

Lolityyppi	Erityispiirteet
Gothic Lolita	Asu tumma, useimmiten musta. Myös viinipunainen, punainen tai tummansininen asu mahdollinen. Yksityiskohdissa käytetään vastavärejä, esim. musta asu, jossa valkoiset pitsit. Meikki vaihtelee luonnollisesta dramaattiseen. Kuitenkin musta huulipuna ja valkoiseksi maalatut kasvot kielletty.
Sweet Lolita	Lapsenomaisin kaikista lolityylyistä. Asussa pastellivärit, useimmiten vaaleanpunainen, vaaleansininen tai valkoinen. Paljon röyhelöitä ja kerroksia. Kankaissa kuvioina mansikoita, kirsikoita, sydämiä, leluja, pilkkuja, kukkia tai satuolentoja. Luonnollinen meikki. Hiukset saparoilla ja/tai kiharrettuina.
Casual Lolita	Pehmennetty ja yksinkertaistettu arkisempi versio Sweet Lolitasta. Asussa kaikki värit ja printit sallittuja yhdistelysääntöjen puitteissa.
Hime Lolita/ Princess Lolita	Klassinen ja kuninkaallinen tyyli. Asuna Sweet Lolitan rokokooaikainen puku, erona stailaus. Asusteina miniatyyrikruunu ja -tiara. Runsaat/pitkät hiukset. Luonnollinen, klassinen meikki.
Shiro Lolita/White Lolita	Täysvalkoinen asu. Liikkuvat usein Kuro Lolitojen kanssa kontrastin aikaansaamiseksi. Mustat kengät kielletty.
Kuro Lolita/Black Lolita	Täysmusta asu. Liikkuvat usein Shiro Lolitojen kanssa kontrastin aikaansaamiseksi.
Classic Lolita	Kesyy Lolityylin. A-linjainen hame. Klassinen tyyli. Asussa vaaleat sävyt, kukkaprinttejä. Luonnollinen meikki.
Country Lolita	Assosioituu ulkoilmaelämään, mikä vuoksi mekon alla ei aina käytetä paitaa. Kangasprintit samoja kuin Sweet Lolitassa. Lisäksi ruutukuvioita. Asusteina olkihattuja ja koreja.
Sailor Lolita	Inspiraatio merimiespuvuista. Väreinä tummansininen ja valkoinen. Asuissa yksityiskohtina merimieskauluksia ja meriaiheisia koristeita, esim. ankkureita. Paidassa lyhyet puhvihihat. Kellohameen vaihtoehtona vekkihame. Raidalliset polvisukat sallittuja.
Wa Lolita	Vaikutteita kimonosta, mm. pitkät hihat ja obi. Asu ei-kiiltävästä kimonokankaasta. Siveys tärkeää, hameen helman oltava riittävän pitkä. Meikki luonnollisesta geishatyyliin.
Guro Lolita/Gore Lolita	Esittää rikkinäistä nukkea. Tavoitteena raaka, mutta viaton vaikutelma. Asu useimmiten valkoinen, joka on koristeltu veriroiskeilla. Asun käyttö rajallista, ei voi käyttää kaikkialla, esim. teekutsuilla.
Punk Lolita	Asussa rikottuja kankaita, verkkokangasta, ketjuja, niittejä. Vahva meikki.
Ero Lolita	Fetissielementtejä: nahkaa, korsetteja, kaulapantoja. Hame voi olla lyhyempi kuin muissa lolityylyissä, muttei liian provokatiivinen.
Ouji/Kodona	Poikamainen tyyli, asussa käytetään paljon miesten vaatteita sekä asusteita. Tyypillistä housut, henkselit, kravattit, rusetit, hattu ja pitkät sukat. Lyhyet hiukset. Sekä tyttöjen että poikien käyttämä tyyli, pojat kutsuvat tyyliään termillä "Dandy".
Aristocrat	Kypsä, ei-söpö tyyli. Muistuttaa länsimaista romanttista goottityyliä. Asussa usein pitkä hame, korsetti, istuva takki ja röyhelöpaita. Hiukset usein nutturalla. Myös miesten käyttämä tyyli.

4.3 Lolitayhteisöt

Identiteetin pohtiminen ja ”valinta” on nykyään käynyt yhä helpommaksi internetin myötä. Internetissä liikkuessamme altistumme eri maiden kulttuurisille identiteeteille, esimerkiksi Japanin kaduilta peräisin olevalle lolitatrendille. Vieraasta kulttuurista peräisin olevat identiteetit saattavat juurtua eri puolille maailmaa ja esimerkiksi lolitoihin liittyvää pukeutumistietoa jaetaan useilla internetsivuilla. (Holson 2005 sit. Lynch & Strauss 2000, 3–4.) Internetin välityksellä myös kaukaisilla alueilla asuvilla nuorilla on mahdollisuus päästä yhteisön jäseniksi. Yhteisön jäsenenä he pystyvät jakamaan alakulttuurin arvoja sekä tietoa muodista ja pukeutumisesta. (Lynch & Strauss 2000, 4.) Yhteisöt eivät aina edellytä fyysistä ja samanaikaista läsnäoloa. Digitaalisten medioiden käyttäjien sosiaaliseen maailmaan kuuluu usein erilaisia yhteisöjä. Osa yhteisöistä voi luonnehtia alakulttuurina, sillä niiden jäsenet jakavat tiettyjä tyylillisiä piirteitä ja toimintatapoja, joiden avulla he erottautuvat muista kansalaisista. (Fornäs 1999, 46–47.)

Monet alakulttuuriset ryhmät ovat luoneet omia internetyhteisöjä. Kansainvälisiä internetissä toimivia suurimpia lolitayhteisöjä ovat EGL², Livejournalin EGL-yhteisö ja Lolita-Fashion.org³. EGL:n sivuilta löytyy myös suomalaisten lolitojen käyttämä käsikirja, Lolita Handbook⁴. Gothic Lolita Zone⁵ ja Nocturne Gothic Lolita⁶ ovat italialaisia yhteisöjä, Lolita In Wonderland⁷ sen sijaan on espanjalainen lolitayhteisö. Suomalainen japanilaiseen katumuotiin erikoistunut yhteisö on nimeltään Enfant Terrible⁸.

Alakulttuurin identiteetin säilyttämiseksi yhteisöjen internetsivuilla on yleensä säännöt siitä, mistä aiheista sivuilla saa keskustella. Lolitayhteisöissä keskustelua käydään esimerkiksi tietynlaisen ”lookin” luomisesta ja eri brändeistä. Vaatekappaleita vaihdetaan, myydään ja ostetaan. Ryhmän jäsenet luovat ja käyttävät ulkopuolisille toisinaan hankalasti ymmärrettäviä omia sanoja, englanninkielisinä esimerkkeinä LoliBra (Lolita Brand) ja Cardi (cardigan). (Kawamura 2007, 345.) Lolitafoorumeilta löytyy pukeutumishjeiden lisäksi paljon erilaisia tutoriaaleja. Tutoriaalien kautta

² <http://community.livejournal.com/egl/>

³ <http://www.lolitifashion.org/>

⁴ <http://lolita-handbook.livejournal.com/>

⁵ <http://gothiclolita.forumcommunity.net/>

⁶ <http://nocturne.forumfree.net/>

⁷ <http://www.lolitainwonderland.com/>

⁸ <http://www.enfantterrible.fi/>

yhteisön jäsenet jakavat tietoa ja neuvovat toisiaan niin vaatteiden valmistuksessa kuin leipomisessakin. Monet lolitat harrastavat käsitöitä ja ompelevat lolitavaatteet itse. Vaikka lolita-asut valmistettaisiinkin itse, Mondenin (2008, 31) tutkimuksen mukaan kaikkien lolitavaatteiden ja asusteiden tulisi kuitenkin olla hyvin tehtyjä kopioita tai tuotteita, jotka ovat uskollisia lolitatyylille.

Saman huomion tein kasvatustieteen proseminarityössäni, jossa tutkin *Enfant Terriblen* Ompelututoriaalini viestiketjua ”Ongelmia vaatteiden valmistuksessa?”. Viestejä teemotitelmalla ja analysoimalla selvitin, mitkä kohdat vaatteiden valmistuksessa herättivät eniten ongelmia ja kysymyksiä. Eniten ongelmia nousi esiin kaavoitukseen, materiaalin valintaan ja ompeluteknisiin seikkoihin liittyen. Lolita-asujen erityispiirteet näkyivät kysymyksissä selkeästi, esimerkiksi erilaisten hameiden kaavoituksesta käytiin vilkasta keskustelua. Jos suomalaisilla lolitoilla ei ollut mahdollisuutta tai halua ostaa autenttisia japanilaisten brändien tuotteita, itse tehtyjen lolita-asujen tuli olla laadukkaista materiaaleista valmistettuja ja lolitatyylin sääntöjä noudattavia (Ventoniemi 2009.)

Internetissä lolitaharrastajat käyvät vilkasta keskustelua siitä, onko lolitakulttuuri pelkääntään muoti-ilmiö vai laajemmalti käsitettynä kokonainen elämäntyyli tai alakulttuuri. **Lolielämäntyylistä** (Lolita Lifestyle) voidaan puhua etenkin silloin, kun harrastukseen liittyy muutakin kuin pukeutuminen. Kysymys on ”kauniisti elämisen filosofiasta”. Lolielämäntyyliin kuuluu prinsessamaisesti eläminen, kauniilla asioilla itsensä ympäröiminen ja perinteisesti naisille kuuluvien asioiden tekeminen. Aktiviteetteihin kuuluvat esimerkiksi leipominen, kirjonta ja ompeleminen. (LolitaFashion.org.)

Vaikka elämäntyyli-käsitettä käytetään yleisesti markkinoinnin välineenä, voidaan elämäntyyli liittää kuvaamaan myös ryhmiä, joilla on tunneside ja jotka jakavat yhteisen koodin käyttäytymisen, pukeutumisen ja maun suhteen (Shields 1992, 14 sit. Entwistle 2000, 223). Tietyn elämäntyylin mukaan eläminen edellyttää yksilöltä enemmän päätöksentekoa verrattuna aikaisemmissa luokkayhteiskunnissa elämiseen. Nykyään yksilöt tekevät jatkuvasti erilaisia päätöksiä muun muassa kulutustavaroiden suhteen: miten tiettyä elämäntyyliä ja omaa identiteettiä voi vahvistaa kuluttamalla tiettyjä asioita. (Crane 2000, 10–11.) Erityisesti vaatteet ovat merkittävässä roolissa tiettyyn elämäntyyliin tai alakulttuuriin identifioitumisessa (Crane 2000, 171). LolitaFashion.org:n mukaan suuri osa harrastajista pukeutuu lolitaksi ainoastaan viikonloppuisin tai muissa erityistilai-

suuksissa. Tosin lolitaelämäntyylin omaksuneet pyrkivät käyttäytymään sääntöjen mukaan myös silloin, kun he ovat pukeutuneet arkivaatteisiin. (LolitaFashion.org.)

Japanilaisen populaarikulttuurin harrastajayhteisöt ovat yleensä osallistuvia yhteisöjä, toiminta tapahtuu sekä virtuaalisesti että internetin ulkopuolella (Valaskivi 2009, 51). Myös internetissä toimivat lolitayhteisöt järjestävät miittejä eli pienimuotoisia tapaamisia kasvokkain (Salo & Siira 2008, 13). Miitti on japanilaisen populaarikulttuurin harrastusyhdistysten organisoima epävirallinen kokoontuminen (Valaskivi 2009, 81). Suomessa suurimmat lolitojen miitit suunnitellaan ja sovitaan *Enfant Terrible*ssä (Salo & Siira 2008, 13).

5 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA PUKEUTUMISESTA SUOMESSA

Nuorten pukeutumista ovat tutkineet muun muassa Mia Kainu (2002), Susanna Järvinen (2004) ja Sinikka Ruohonen (2002). Kainu (2002) on tutkinut käsityötieteen pro gradu -työssään nuorten pukeutumisen muotoutumista ja siihen vaikuttaneita tekijöitä Helsingissä ja Perhonjokilaaksossa. Nuorten pukeutumisessa pääkaupungissa ja maaseudulla ei havaittu olevan suurta eroa, ns. peruspukeutuminen oli samanlaista paikkakunnasta ja sukupuolesta riippumatta. Vaatteissa nuoret arvostivat eniten käyttömukavuutta. Yläasteikäiset pukeutuivat usein samalla tavalla kuin ikätoverinsa, mutta iän karttuessa yksilöllisyyden ilmaiseminen tulee voimakkaammin esille myös pukeutumisessa. Vaikka pukeutumistyyli näyttäytyisi ulkopuoliselle samanlaiselta, nuorilla itsellään on silti kokemus pyrkimyksestä yksilöllisyyteen. Suurin osa tutkimukseen osallistuneista nuorista ei noudattanut pukeutumisessa mitään erityistä tyyliä ja nuorison alakulttuuriin liittyvää pukeutumista oli havaittavissa vain muutamilla tutkittavilla. Osa nuorista vaihteli pukeutumistyyliä tilanteen, ajan tai mielialan mukaan. Muodin myönnettiin vaikuttavan pukeutumiseen, vaikkakin osa vastaajista koki, ettei muodilla ollut mitään vaikutusta heidän pukeutumiseensa. Erityisesti poikien joukossa oli henkilöitä, jotka vastustivat muotia ja suhtautuivat siihen negatiivisesti. Sukupuoltaan tytöt toivat esille pukeutumalla vartalonmyötäisiin vaatteisiin, tiettyihin väreihin tai tiettyihin vaatteisiin, esimerkiksi ke-sällä hameisiin. Myös väreillä vahvistettiin sukupuoli-identiteettiä: tutkimuksessa punainen ja pastellivärit liitettiin naisiin. Musta sen sijaan oli sukupuolineutraali väri. Pukeutumisen muodostumiseen vaikutti myös perheen taloudellinen tilanne, rahan puute ra-

joitti useilla pukeutumiseen liittyviä valintojen mahdollisuutta. Elinympäristön vaikutus pukeutumiseen korostui enemmän maaseudulla, missä yksilöllisesti pukeutuva erottuu muista – tarkoituksella tai tahattomasti.

Järvinen (2004) on tutkinut käsityötieteen pro gradu -työssään nuorten miesten pukeutumista. Pukeutumisella haastateltavat halusivat viestiä muun muassa omaa ajatusmaailmaa ja elämäntyyliä, nuoruutta, rohkeutta, rentoutta ja aitoutta. Tärkeäksi koettiin samastuminen muiden nuorten joukkoon. Tyyli rakentui osittain tietoisesti, osittain eittoisesti. Yleensä ensin kiinnostuttiin tyylin ulkoisista seikoista, mutta myöhemmin myös tyylin taustalla oleva ideologia kiinnosti miehiä. Tutkimuksessa ei löytynyt tiettyä pukeutumistyyliä, johon kaikki haastateltavat pukeutuisivat, vaan tärkeintä oli pukeutua niin, että itsestä tuntui hyvältä. Vaikka jonkun ryhmän kanssa pukeuduttaisiinkin samantyyllisesti, miehille oli tärkeää erottua massasta yksilöllisten ratkaisujen avulla.

Ruohonen (2002) on tutkinut sosiologian väitöstudiumissaan helsinkiläisten, tamperelaisten ja joensuulaisten 16–20-vuotiaiden nuorten paikkaa pukeutumisen kentällä. Tutkimuksessa kävi ilmi, että pukeutuessaan nuoret haluavat aina erottautua jostakin, esimerkiksi keski-ikäisistä tai jostain nuorten ääriyhmästä. Kaikkia tutkittavia nuoria yhdisti se seikka, että he haluavat osoittaa pukeutumisellaan olevansa nuoria. Nuorten pukeutumiseen liittyi vahvasti myös elämys – pukeutuminen ei ole muiden miellyttämistä, vaan jokaisen nuoren oma valinta ja vaatteissa on viihdyttävä. Elämyshakuisuus näkyi vaatteilla leikkimisellä ja halulla herättää huomiota. Myös shoppailu ilman ostoaikomusta nousi esiin tutkimuksesta. Elämyshakuisuudesta huolimatta vaatehankintoja ja pukeutumista perusteltiin aina rationaalisesti riippumatta vaatteiden hinnasta. Pääkaupunkiseudulla asuvat nuoret erosivat muiden kaupunkien nuorista suhtautumisessaan muotiin ja kirpputoreihin. Helsingissä kiellettiin useammin muoti, mikä tutkimuksessa selitetään sillä, että yksilöllisyyden korostamiseksi onkin muodikasta kieltää muoti.

Pukeutumisen ja identiteetin suhdetta on tutkinut Kaija-Leena Huhdanpää (2002) käsityötieteen pro gradu -työssään. Hän tutki suomalaisten naisten käsityksiä ja kokemuksia heidän identiteettinsä ilmenemisestä pukeutumisessa. Kvalitatiivisessa monitapaustutkimuksessa selvisi, että naiset kokivat pukeutumisen ja identiteetin välisen suhteen merkitykselliseksi sekä kahdensuuntaiseksi: identiteetti ei pelkästään ohjannut pukeutumisen valintoja, vaan toisaalta pukeutuminen myös vaikutti identiteettiin. Identiteetin

muuttuessa myös pukeutumisen kerrottiin muuttuvan. Oman erityislaatuisuuden korostamista pidettiin tärkeänä, pukeutumisen avulla tutkittavat pystyivät erottautumaan muista ihmisistä. Tutkimukseen osallistuneet aikuiset naiset eivät kokeneet tarvetta samaisua johonkin tiettyyn ryhmään pukeutumisen avulla, vaan korostivat mieluummin yksilöllistä tyyliä. Kukaan naisista ei halunnut noudattaa muotia orjallisesti, mutta suurin osa otti vaikutteita muodista omaan pukeutumiseensa. Naiseuden viestittäminen aiheutti tutkittaville päänsärkyä, sillä naiseuden haluttiin näkyvän, mutta naiseutta ei kuitenkaan haluttu korostaa liikaa seksikkäillä vaatteilla. Pukeutumalla hillittyihin väreihin naiset halusivat viestittää omasta ammattitaidostaan ja kyvykkyydestään omassa työssään. Tärkeänä pidettiin myös taitoa pukeutua oikein erilaisissa tilanteissa.

Alakulttuurin ja pukeutumisen yhteyttä ovat tutkineet Laura Schwöbel (2006) ja Jaana-Maria Lavikainen (2000). Schwöbel (2006) tutki kulttuuriantropologian pro gradu -työssään suomalaista goottien alakulttuuria. Alakulttuurin tutkimuksessa painotetaan goottien pukeutumista: mitä gootiksi pukeutuvat haluavat viestiä pukeutumisensa avulla ja mitkä ovat eri goottityylien tyypilliset piirteet. Yhden goottipukeutumisen ”ideaalityypin” sijaan Schwöbel löysi useita erilaisia goottityylejä sekä näiden tyylien sekoituksia. Päätyylit jaoteltiin kolmen eri yksityiskohdan mukaan. Ensimmäinen goottityylit toisistaan erottava asia on pukeutumisessa käytetty väri: musta tai musta yhdistettynä kirkkaisiin väreihin. Toinen tyyli toisistaan erottava piirre oli esimerkiksi hiuslisäkkeiden, tietyn kangasmateriaalin ja tietynlaisten korujen käyttö. Death Rock -gooteille tyypillistä ovat verkkokangasvaatteet ja lävistyksiset. Kolmantena erottavana piirteenä oli pukeutumisessa näkyvät viittaukset eri aikakausiin, esimerkiksi cybergoottien futuristinen pukeutuminen. Tutkimuksessa kuvataan myös Elegant Gothic Lolita, EGL-tyyli, jossa yhdistetään piirteitä sekä lolita- että goottipukeutumisesta. Schwöbelin mukaan goottivaikutteet näkyvät muun muassa asun musta-valkoisessa värityksessä sekä risti- ja ruumisarkkukoruissa. Tyypillistä lolitavaikutetta sen sijaan on runsas pitsin ja nauhojen käyttö sekä päivänvarjon käyttö asusteena. EGL-lolitat erottuvat muista gooteista muodostamalla oman alakulttuurin, johon kuuluu oman musiikin, j-rockin kuuntelu, oma lehti Gothic & Lolita Bible ja oma pukeutumistyyli.

Lavikainen (2000) on tutkinut kulttuuriantropologian pro gradu -työssään vaatekulttuurista kielellä ja viestillä alakulttuurin pukeutumistyyliä. Pukeutumistyyliä on tarkasteltu osana yksilön identiteetin muodostumista ja säilyttämistä. Tutkimuksen kohderyhmänä oli

gootteja, fetisistejä, ekshibitionisteja ja metallimusiikin kuuntelijoita. Kenttätutkimuksen ja haastattelujen avulla tutkija sai selville, että vaikka kohderyhmä arvostaa yksilöllisyyttä, heidän yhteiskunnan normeista poikkeava musta ja synkkä pukeutuminen noudattaa omia sääntöjään. Mystisyys, fantasia ja seksuaalisuus ovat keskeisiä elementtejä heidän pukeutumisessaan. Pukeutumisen elementit viedään äärimmäisyyteen. Erityisesti juhlia varten pukeudutaan korostetusti ryhmän arvoja noudattamalla tavalla. Tyypillistä ryhmän pukeutumiselle on korsetin avulla saavutettu kapea vyötärö, tiukat vaatteet ja korkeat korot. Materiaaleista arvostetuimpia ovat sametti, satiini, pitsi, silkki, metalli, PVC, nahka ja lateksi.

6 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Suomessa on tutkittu erilaisia nuorten alakulttuurisia ryhmiä sekä pukeutumista osana alakulttuuria, mutta lolitoja ei ole tutkittu Suomessa aikaisemmin. Tämän tutkimuksen avulla haluan selvittää Suomeen rantautunutta maailmanlaajuista lolitailmiötä etsimällä vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Millaista on suomalainen lolitapukeutuminen?
- Miten lolitapukeutuminen liittyy muuhun elämäntyyliin?
- Miten muut suhtautuvat lolitoihin?
- Millainen rooli käsitöillä on lolitaharrastuksessa?

7 TUTKIMUSMETODI

Kvalitatiivisen tutkimuksen pyrkimyksenä on löytää tai paljastaa tosiasioita (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2002, 152). Pirkko Anttila (2005) sanoo laadullisen tutkimuksen tavoitteena olevan ilmiön ymmärtäminen, selittäminen ja tulkinta. Ilmiö liittyy yleensä psyykkisiin, sosiaalisiin tai kulttuurisiin yhteyksiin (Anttila 2005, 276). Kvalitatiivisesta tutkimuksesta kvantitatiivinen tutkimus eroaa siinä, että määrällisessä tutkimuksessa päätelmät havaintoaineistosta tehdään tilastollisin menetelmin ja tulokset kuvataan yleensä diagrammien avulla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2002, 129.)

Kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen lähestymistapa voidaan nähdä toisiaan täydentävinä, eikä niitä aina voi erottaa tarkkarajaisesti toisistaan. Kvalitatiivinen tutkimus käsittelee merkityksiä ja kvantitatiivinen tutkimus numeroita, mutta merkitykset ja numerot ovat kuitenkin toisistaan riippuvaisia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2002, 125–126.) Valitsin laadullisen ja määrällisen tutkimuksen yhdistelmän. Pääpaino tässä tutkimuksessa on laadullisessa lähestymistavassa, sillä halusin antaa vastaajille tilaa omien mielipiteiden esille tuomiseen. Koska halusin suuremman otannan kuin haastattelututkimuksella olisi ollut mahdollista saada ja käsitellä, valitsin aineiston keruumenetelmäksi kyselylomakkeen. Tutkimuksen kohderyhmänä oli tiettyä internetin keskustelufoorumia käyttävä ryhmä nuoria, joille virtuaalimaailmassa toimiminen on luonnollista. Tämän vuoksi tutkimusmenetelmäksi valikoitui internetpohjainen kyselylomake.

7.1 Kohderyhmänä Enfant Terrible -keskustelufoorumien käyttäjät

Enfant Terrible on internetissä toimiva suomenkielinen, enimmäkseen suomalaisten lolitaharrastajien käyttämä keskustelufoorumi. Keskustelufoorumi on saanut alkunsa animea ja mangaa käsittelevässä nettiyhteisössä, Kupolissa, Gothic Lolitaa käydystä koskevasta keskustelusta. Keskustelun laajettua perustettiin Kupoliin lolitaa käsittelevä irrallinen alafoorumi, Enfant Terrible. Myöhemmin Enfant Terrible laajeni käsittelemään muitakin japanilaisen katumuodin tyylejä. Vuonna 2006 Enfant Terrible erotettiin Kupolista omaksi ja autonomiseksi kommuunikseen. Vuonna 2008 Enfant Terrible itsenäistyi lopullisesti siirtymällä omalle palvelimelleen osoitteeseen enfantterrible.fi. Nykyään foorumi on suunnattu kaikille japanilaisesta katumuodista ja -tyyleistä kiinnostuneille. Eniten aiheita löytyy suosituimmasta katutyylisestä, lolitasta, minkä vuoksi sille on oma alueensa. Myös esimerkiksi foorumin ”Ompelukerhon” viestit koskevat lähinnä lolitavaatteiden valmistukseen liittyviä kysymyksiä. (www.enfantterrible.fi.)

Tutkimuksen kohteeksi valitsin kaikki Enfant Terriblen käyttäjät. Keskustelufoorumilla on rekisteröityneitä jäseniä yhteensä 1170. Käyttäjistä valtaosa on naisia, sillä miehiä on suhteessa naisiin vain 1:45,2. Keskustelufoorumien kalenterista näkee rekisteröityneiden jäsenten syntymäpäivät. Rekisteröityneistä ja syntymäaikansa antaneista jäsenistä nuorin on 12-vuotias ja vanhin 35-vuotias. Suurin osa syntymäpäivänsä ilmoittaneista jäsenistä on n. 15–20-vuotiaita. Koska syntymäajan ilmoittaminen on vapaaehtoista eikä

annettuja syntymäaikoja voi tarkistaa, kalenterin perusteella voi tehdä vain suuntaa antavia johtopäätöksiä. Keskustelufoorumien viestejä voi lukea myös ilman kirjautumista, tosin silloin pääsyä tietyille alueille on rajoitettu. Esimerkiksi ”Jäsenlistaa” pääsee katsomaan vain, jos on rekisteröitynyt jäseneksi. Keskustelufoorumien käytöstä on annettu selkeät ohjeet ja rekisteröityneet käyttäjät voivat vapaasti lähettää viestejä sekä kommentoida muiden viestejä.

Sivustolta löytyy erilaisia tilastoja, esimerkkeinä TOP 10 -tilasto eniten viestejä kirjoittavista käyttäjistä ja TOP 10 -aiheet vastaus- ja katselukertojen määrien perusteella. Tilastot kertovat myös sen, montako viestiä foorumille kirjoitetaan keskimäärin päivässä ja montako uutta jäsentä rekisteröityy päivässä. Jotta pääsisin lukemaan kaikkia keskustelufoorumien tilastoja ja viestejä sekä lähettämään itse yksityisviestejä muille Enfant Terriblen jäsenille, olin jo tutkimusta hahmotellessani kirjautunut jäseneksi. Jäseneksi kirjautuessani olin avoimesti kertonut keskustelufoorumien moderaattorille tekeväni tutkimusta suomalaisista lolitoista.

7.2 Aineiston keruumenetelmänä kyselylomake

Kyselytutkimuksen avulla voi hankkia tietoa laajojen joukkojen käsityksistä, mielipiteistä ja asenteista (Anttila 1996, 237). Tämän tutkimuksen aineiston keruumenetelmäksi valitsin kyselylomakkeen, koska sen avulla on mahdollista tavoittaa suhteellisen helposti suuri joukko potentiaalisia vastaajia. Raine Valli (2001) tuo esiin myös muita hyviä puolia kyselylomakkeella suoritettavasta tutkimuksesta. Tutkija ei vaikuta olemuksellaan eikä läsnäolollaan vastauksiin, kuten esimerkiksi haastattelututkimuksessa saattaa tapahtua. Luotettavuutta lisää myös se, että esitetyt kysymykset ovat täsmälleen samat jokaiselle tutkittavalle. Hyvänä puolena on myös se, että kyselyyn vastaaja voi valita itselleen sopivimman ajankohdan. (Valli 2001, 101.)

Toisaalta Valli (2001) tuo esiin myös kyselylomakkeen heikkouksia. Kyselyn vastausprosentti saattaa jäädä heikoksi. Vastaaja saattaa myös ymmärtää väärin joitain kysymyksiä, eikä hänellä ole mahdollisuutta saada tarkentavaa informaatiota tutkijalta. Lomakkeen täyttäjistä ei voi olla koskaan varma ja lisäksi vastaukset saattavat olla epätarkkoja. (Valli 2001, 101–102.)

Kyselylomakkeen kysymykset rakennetaan tutkimuksen tavoitteiden ja tutkimusongelman mukaisesti (Valli 2001, 100). Avoimeen kysymykseen voi vastata miten haluaa. Suljettuihin kysymyksiin vastataan valitsemalla tutkijan etukäteen tekemistä kysymyksistä sopivin vaihtoehto. Usein kysymyssarjan lopussa on mahdollisuus valita myös vaihtoehto, johon voi vastata itselleen soveltuvalla tavalla. (Anttila 2005, 262.)

Anttila (2005) ohjeistaa tutkijaa suuntaamaan kysymykset täsmällisesti tiettyyn ongelmaan, johon hän etsii vastausta. Kysymysten muotoa ja sisältöä tulee miettiä tarkkaan, jotta niihin saadaan vastaus valitun tutkimusmenetelmän avulla. Kysymysten on oltava kommunikoitavissa eli toisen henkilön ymmärrettävissä. Hyvin muotoilluilla kysymyslausekkeilla estetään se, ettei vahingossa etsitä vastauksia väärin asetettuihin kysymyksiin. Kysymyslausekkeet analysoidaan jokainen sana erikseen ja peräkkäiset kysymykset jaetaan omiksi kysymyksiksi. Pääkysymyksille asetetaan usein tarkentavia alakysymyksiä. (Anttila 2005, 121–122.)

Laadin kyselylomakkeen (LIITE 2) Helsingin yliopistolla käytössä olevalla E-lomakkeella. E-lomake on Opetusteknologiakeskuksen tarjoama lomaketyökalu, jolla voi rakentaa ja julkaista www-pohjaisen kyselylomakkeen. Vastausten keräämisestä ja tallentamisesta huolehtii E-lomakepalvelin. Tutkijan tehtäväksi jää tällöin kerätyn aineiston käsittely, analysointi ja raportin kirjoittaminen. E-lomakkeessa kyselyn laatijalla on mahdollisuus määritellä muun muassa monivalintakysymysten vastausvaihtoehtojen määrä sekä avoimien kysymysten kohdalla vastausten maksimipituus. Jokaisen kysymyksen kohdalla voi kyselyn laatija päättää, onko kysymykseen pakko vastata vai voiko vastata ja halutessaan siirtyä suoraan seuraavan kysymykseen.

Laadin kyselylomakkeeseen sekä monivalinta- että avoimia kysymyksiä. Monivalintakysymyksillä halusin nopeuttaa ja helpottaa vastaajien tehtävää. Monivalintakysymyksiä tein sellaisiin aiheisiin, joihin oli selkeästi olemassa tietyt, rajatut vastausvaihtoehdot. Monivalintakysymyksiä oli kyselyssä kahdentyyppisiä: toisissa kysymyksissä pystyi valitsemaan useampia vastausvaihtoehtoja ja toisissa vastausvaihtoehdot olivat toisensa poissulkevia, esimerkiksi ikää kysyttäessä vastaaja pystyi luonnollisesti valitsemaan vain yhden vaihtoehdon. Kaikkiin monivalintakysymyksiin oli pakko vastata joltain.

Avoimiin kysymyksiin sen sijaan ei ollut pakko vastata, sillä luotin vapaaehtoisuuteen ja siihen, että kyselyyn vastaajat ovat motivoituneita kirjoittamaan ajatuksistaan. Avoimissa kysymyksissä vastausten maksimimerkkimääräksi määritin 32 000 eli käytännössä vastaustilaa oli rajattomasti. Avoimissa kysymyksissä vastaajilla oli mahdollisuus esittää vapaasti oma mielipiteensä eikä rajoittua valmiisiin vastausvaihtoehtoihin. Tosin tällöin on vaarana, että vastaukset ovat ylimalkaisia tai vastaajat vastaavat kysymyksen vierestä, jolloin vastaukset ovat hedelmättömiä (Valli 2001, 111). Taustakysymyksillä selvitin vastaajien ikää, sukupuolta, asuinpaikkaa, opiskelua tai työssäkäyntiä sekä harrastuksia. Vastaajien anonymiteetin säilyttämiseksi kysymykseen asuinpaikkakunnasta ei ollut pakko vastata.

Kyselyä laatiessani kiinnitin erityistä huomiota kysymysten sijoitteluun. Aloitin helpoilla kysymyksillä ja siirryin vähitellen enemmän pohdintaa vaativiin kysymyksiin. Taustakysymyksistä suurimman osan toteutin monivalintakysymyksiinä. Taustakysymysten jälkeen ryhmittelin kysymykset väliotsikoiden alle, jotta kysely jakaantuisi pienempiin osiin eikä tuntuisi liian suurelta urakalta vastaajan näkökulmasta. Monivalintakysymykset sijoitin avoimien kysymysten väliin, sillä ajattelin eri kysymystyyppien vuorottelun keventävän vastausurakkaa.

Ennen kyselylomakkeen julkaisemista testasin sen varmistaakseni, että kysely toimii myös teknisesti. Korjausten jälkeen liitin pyynnön tutkimukseen osallistumisesta *Enfant Terriblen* ilmoitustaululle kohtaan ”Tapahtumat ja ilmoitukset”. Laitoin pyynnön ajankoh- taisten asioiden ilmoitustaululle, koska ainakin aktiiviset jäsenet käyvät lukemassa sitä säännöllisesti. Tällä tavalla halusin varmistaa, että mahdollisimman moni huomaisi pyyntöni tutkimukseen osallistumisesta.

Kyselylomakkeen mukana lähetettävässä saatteessa tutkija antaa vastaajille informaatiota siitä, mistä tutkimuksessa on kysymys, mihin tarkoitukseen tutkimusta tehdään ja mihin sen tuloksia käytetään (Anttila 2005, 265). *Enfant Terriblen* ilmoitustaululle liittä- mässäni saatteessa kerroin itsestäni ja tutkimuksestani, jota olin tekemässä. Saattee- seen liitin suoran linkin kyselylomakkeeseen, jotta vastaaminen olisi mahdollisimman vaivatonta. Vastausaikaa annoin vajaa neljä viikkoa, 4.12.–31.12.2009.

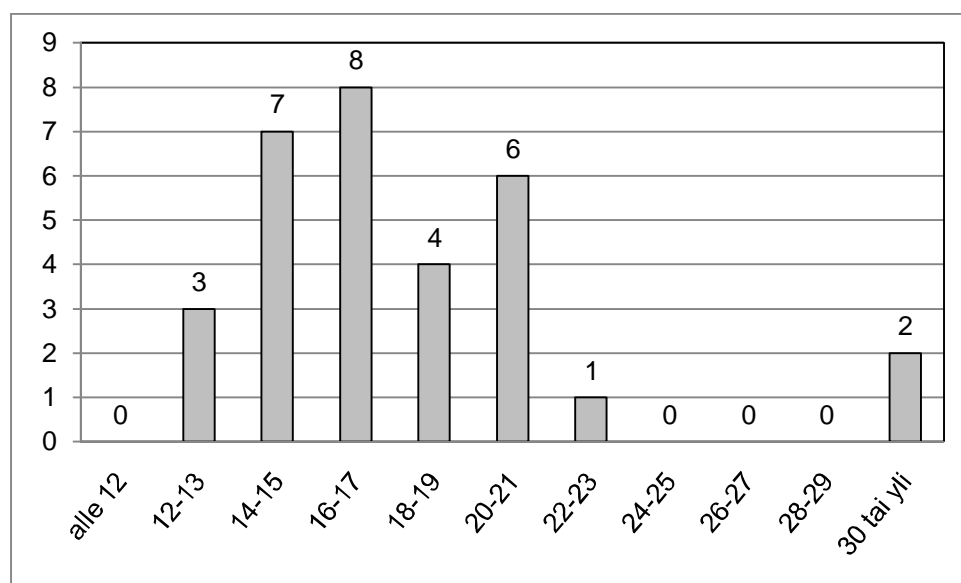
Kahden ensimmäisen päivän aikana sain 14 vastausta, mutta sen jälkeen ilmoitukseni hukkui muiden ilmoitusten joukkoon. Seurasin tilannetta viikon, mutta en saanut enempää vastauksia. Anttila (2005, 268) mainitsee, että kyselyyn, joka lähetetään ilman henkilökohtaista kontaktia, vastataan nihkeämmin tai huolettomammin kuin sellaiseen, jossa tutkija ottaa vastaukset henkilökohtaisesti paikan päällä vastaan. Koska vastauksia ei tullut tarpeeksi, päätin ottaa henkilökohtaisella viestillä yhteyttä osaan *Enfant Terriblen* jäsenistä. Kaksi viikkoa ennen vastausajan päättymistä lähetin yksityisviestin yhteensä 159 jäsenelle ja pyysin heitä osallistumaan tutkimukseen. Viestinä oli sama saate kuin aikaisemmin keskustelufoorumin ilmoitustaululle laittamani ilmoitus. Valitsin jäsenet satunnaisotannalla. Tein otannan niin, että laitoin jäsenet ensin aakkosjärjestykseen käyttäjätunnusten mukaan. Sen jälkeen valitsin kaikki käyttäjätunnukset, jotka alkoivat kirjaimilla a-b. Otanta aakkosjärjestyksen perusteella oli perusteltua siitä syystä, että vastaajien joukosta tulisi mahdollisimman monipuolinen. Vastaajien taustojen monipuolisuuden pystyi tarkistamaan jäsenlistasta, sillä jokaisen käyttäjätunnuksen yhteydessä on tiedot jäseneksi liittymisajankohdasta ja kirjoitettujen viestien määrästä. Aakkosjärjestyksessä ensimmäisten 159 joukossa oli sekaisin iältään nuorempia ja vanhempia henkilöitä, uudempia ja vanhempia sekä aktiivisempia että passiivisempia jäseniä. Henkilökohtaisempi lähestymistapa tuottikin lisää vastauksia ja vastausajan loputtua kyselyyn oli vastannut yhteensä 33 henkilöä.

7.3 Aineiston kuvaus

Kyselyyn vastasi yhteensä 33 henkilöä. Vastaajista 32 oli naisia ja miehiä oli yksi. Vastaajien sukupuolijakauma kuvastaa hyvin Heiskasen ja Mitchellin (1985, 46) huomiota nuorten alakulttuurisista ryhmistä, joissa nuorison sukupuolijakoisuus on vähintään yhtä yleinen tai vielä yleisempi kuin nuorten valtakulttuureissa tai aikuiskulttuurissa. Vastauksia lukiessani huomasin, että miesvastaaja oli valitettavasti kirjoittanut täysin asiattomia, eroottisävyisiä vastauksia. Internetissä anonyyminä vastaaminen mahdollistaa myös erilaiset pilailuvastaukset, mutta tutkijan roolissa mietin, oliko kyse kuitenkin pelkästä pilasta vai käyttääkö vastaaja lolitojen sivustoa omiin, kyseenalaisiin tarkoituksiinsa. Hämmästyttävää oli se, että hän oli jaksanut vastata kaikkiin kysymyksiin. Päätin jättää kyseiset vastaukset huomioimatta ja käsittelen tästä eteenpäin ainoastaan 32 muun vastaajan vastauksia.

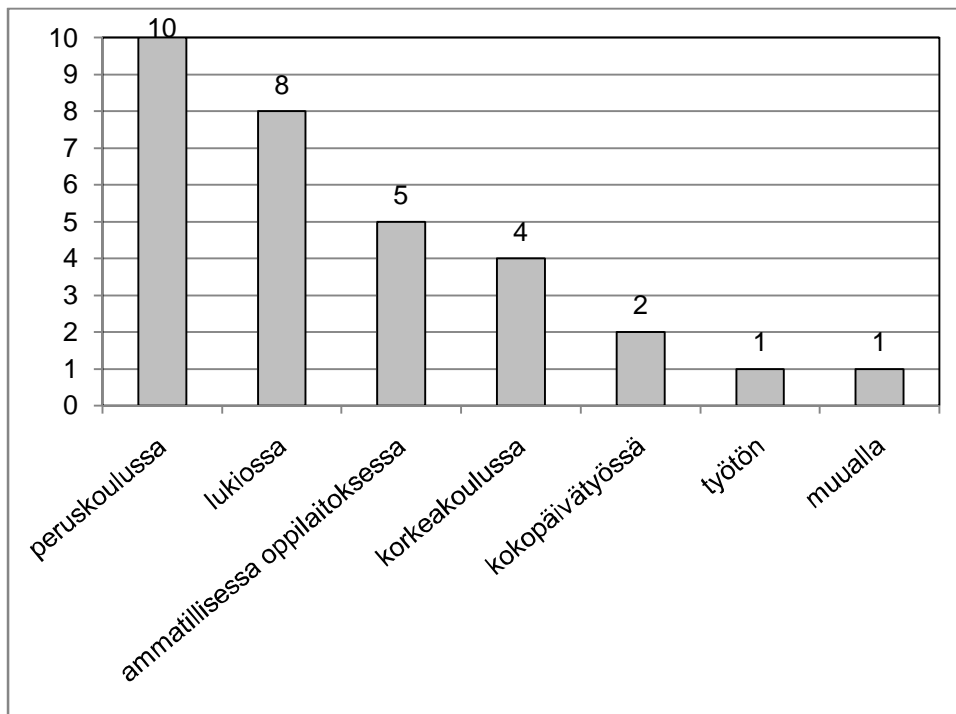
Aineiston kokoamisen jälkeen se muokataan analysoitavaan kuntoon. Aineistosta tarkistetaan onko jokaiseen kysymykseen vastattu, onko kaikkiin kysymyksiin vastattu täsmällisesti ja ovatko kaikki ymmärtäneet ja tulkinneet kysymykset samalla tavalla. (Anttila 2005, 265–266.) Jokainen kyselyyn vastaaja oli vastannut kaikkiin monivalinta- ja avoimiin kysymyksiin. Ainoastaan asuinpaikkakunnan oli kaksi vastaajaa jättänyt tyhjäksi ja yksi vastaajista kertoi olevansa Kanta-Hämeestä ilman tarkempaa paikkakunnan määrittelyä. Vastaajat asuivat ympäri Suomea. Asuinpaikkakuntansa ilmoittaneista vastaajista kymmenen oli pääkaupunkiseudulta, kymmenen muista yliopistokaupungeista ja loput pienemmiltä paikkakunnilta.

Vastaajista nuorimmat olivat 12–13-vuotiaita ja vanhimmat yli 30-vuotiaita (KUVIO 2). Eniten vastaajia oli 16–17-vuotiaiden ryhmässä, toiseksi eniten oli 14–15-vuotiaita ja kolmanneksi eniten 20–21-vuotiaita.

KUVIO 2. Vastaajien ikäjakauma.

Vastaajista suurin osa kävi peruskoulua tai toisen asteen oppilaitosta (KUVIO 3). Joukossa oli myös neljä päätoimisesti korkeakoulussa opiskelevaa, kaksi kokopäivätyössä käyvää, yksi työtön ja lisäksi yksi vastaajista oli työharjoittelussa.

KUVIO 3. Vastaajien päätoimi.

Vastaajien harrastukset ja kiinnostuksen kohteet olivat hyvin lähellä toisiaan. Luovat harrastukset olivat suosituimpia ja vastaukset heijastivat hyvin Sami Myllyniemen (2009) saamia tuloksia suomalaisten nuorten harrastuneisuudesta. Myllyniemen (2009, 22) mukaan 15–29-vuotiaiden nuorten naisten keskuudessa suosituimmat luovat harrastukset ovat käsityöt, jonkin instrumentin soittaminen, valokuvaus ja kuvataiteet. Lolitojen kyselyyn vastanneista suurin osa harrasti käsitöitä, erilaisia tansseja, musiikin kuuntelua ja soittamista, piirtämistä, valokuvausta, lukemista ja muotia. Muista nuorista poiketen lolitaharrastajat olivat erityisen kiinnostuneita Japanin kulttuurista, kielestä, katumuodista, animesta, mangasta ja erikoisemmasta musiikista, kuten j-popista, j-rockista ja k-popista. Harrastuksiksi mainittiin myös esimerkiksi nuket ja parapara⁹.

⁹ FinnPARAnoids määrittelee paraparan alun perin japanilaiseksi klubitanssiksi, joka perustuu yläkehon ja käsien liikkeisiin. Paraparakappaleisiin tanssitaan valmiita paraparaklubien lanseeraamia tanssikuvioita, joita sitten opetetaan ympäri maailman. Parapara-circler ovat tanssin oppitunteja, joita järjestetään Suomessa Helsingissä, Turussa ja Tampereella. (FinnPARAnoids.)

8 AINEISTON ANALYSOINTI

Tässä tutkimuksessa tutkimuskysymyksiin etsitään vastauksia sekä laadullisin että määrällisin menetelmin. Anttilan (2005) mukaan laadullisessa tutkimuksessa analyysin lähtökohtana on tutkijan yleinen perehtyneisyys asiaan ja esiymmärrys. Viitekehys laaditaan tutkittavassa ilmiössä esiintyvistä yhteen liittyvistä tekijöistä. Viitekehysten laajat asiakokonaisuudet voidaan eritellä useampiin alaryhmiin tai tekijöihin. (Anttila 2005, 493.)

Perusanalyysimenetelmä laadullisen tutkimuksen perinteessä on sisällönanalyysi. Eskola (2007) jakaa laadullisen tutkimuksen sisällönanalyysin kolmeen pääluokkaan. Analyysi voi olla aineistolähtöistä, teorialähtöistä tai teoriaohjaavaa. Jaottelussa korostetaan tutkijan suhdetta teoriaan. (Eskola 2007, 162.) Aineistolähtöisessä analyysissä teoria konstruoidaan aineistosta. Kyseisessä analyysitavassa analyysiyksiköt eivät ole etukäteen sovittuja tai harkittuja. Teorialähtöisessä analyysissä sen sijaan nojataan johonkin tiettyyn teoriaan tai malliin, jolloin aineiston analyysia ohjaa aikaisemman tiedon perusteella luotu valmis kehys. Teoriaohjaavassa analyysissä aikaisemman tiedon merkitys ei ole teoriaa testaava kuten teorialähtöisessä analyysissä. Teoriaohjaavassa analyysissä on teoreettisia kytkentöjä, mutta ne eivät pohjaudu suoraan teoriaan. Teoriaa käytetään lähinnä apuna analyysin tekemisessä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95–97.) Tässä tutkimuksessa analyysi on teoriaohjaavaa.

Laadullisessa tutkimuksessa vastaajat voivat vapaasti tuottaa käsityksensä tutkittavasta asiasta (Eskola 2001, 136). ”Pehmeää” dataa eli tutkimusaineistoa kootaan esimerkiksi haastattelemalla tai kertomusten avulla. Datassa sen muodot ja keskinäiset suhteet ovat tutkimuksen kohteena. Tärkeää on tutkimusaineiston informatiivisuus ja kontekstiin liittäminen. (Anttila 2005, 173.) Konteksti liittyy tutkittavan ilmiön sosiaalisiin ja kulttuurisiin ilmiöihin kuvaamalla esimerkiksi yksilön tasoa, ryhmän tasoa sekä sosiaalisten verkkojen ulottuvuutta (Anttila 2005, 175). Teoriaohjaavassa analyysissä edetään aineiston ehdoilla, mutta apuna käytetään valmiita teoreettisia yläkäsitteitä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 117–118). Sisällönanalyysissä tutkittavan aineiston verbaalista sisältöä koodataan, havainnoidaan ja analysoidaan. Sisällönanalyysi tehdään systemaattisesti, ja se tähtää ilmiön kattavaan kuvaukseen. (Anttila 2005, 292–293.)

Eskola (1996) puhuu teemoittelusta. Tutkimusaineisto pyritään ryhmittelemään teemoittain, jolloin aineistosta nostetaan esiin tutkimusongelmaa valaisevia teemoja ja teemoista tutkimusongelmia valaisevia sitaatteja. Tällöin voidaan vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä ja ilmenemistä aineistossa. (Eskola & Suoranta 1996, 135.) Analyysivaiheessa analyysin kohteena voi olla kokonainen teema tai jokin teeman osa (Eskola 2007, 173). Analyysin tehtävänä on tiivistää, järjestää ja jäsentää aineistoa, mutta kuitenkin sillä tavalla, ettei mitään olennaista jää pois (Eskola 2001, 146). Analyysin yhteydessä mukaan otetaan kytkennät teorioihin ja aikaisempiin tutkimuksiin (Eskola 2007, 177). Teemoittelua pidetään suositeltavana analyysitapana, kun halutaan poimia aineistosta käytännöllisen tutkimusongelman kannalta olennaista tietoa. Näin teemoittelun avulla saadaan esille kokoelma erilaisia vastauksia tai tuloksia esitettyihin kysymyksiin. (Eskola & Suoranta 1996, 139.)

Kyselylomakkeella kerättyä aineistoa lähestyin sekä laadullisesti että määrällisesti. Monivalintakysymysten vastaukset analysoitiin kvantitatiivisesti. Määrällisen analyysin tein Excel-taulukkolaskentaohjelman avulla ja tulokset esitin kuvioissa frekvensseinä. Pääpaino tutkimuksessa oli kuitenkin laadullisessa analyysissä, sillä avoimissa kysymyksissä kyselyyn vastaajilla oli mahdollisuus kertoa omin sanoin lomitaharrastukseen liittyvistä ajatuksista. Avoimien kysymysten vastauksista koostuva aineisto analysoitiin teoriaohjaavan sisällönanalyysin keinoin. Ennen varsinaista analyysivaihetta luin aineiston useaan kertaan läpi kokonaisuudessaan. Teemoittelin aineiston pilkkomalla ja ryhmittelemällä sen eri aihepiirien mukaan ja samalla myös vertailin eri aihepiirien esiintymistä. Teemoittelun lähtökohtana olivat teoreettisesta viitekehystä johdetut teemat ja niihin laaditut kyselylomakkeen kysymykset (LIITE 2). Valitsin vastauksista sitaatteja havainnollistamaan tuloksia. Koska vastaukset on annettu anonyymisti E-lomakkeelle, kirjasin sitaatin yhteyteen vastaajan järjestysnumeron. Sitaatit ovat suoria lainauksia eikä niiden oikeinkirjoitukseen ole puututtu.

9 SUOMALAISET LOLITAT

9.1 Kiinnostuksen herääminen ja harrastuneisuus

Japanilainen populaarikulttuuri on vakiintunut osaksi nuorisokulttuuria myös Suomessa. Valaskiven (2009) mukaan japanilaista populaarikulttuuria aletaan harrastaa yleisimmin ystävien, tuttavien tai sukulaisten kautta. Toinen yleinen väylä on internet. (Valaskivi 2009, 29.) Kyselyn mukaan lolitaharrastuksen aloittamiseen olivat jonkin verran vaikuttaneet ystävät ja sukulaiset sekä internetissä, lehdissä ja erilaisissa tapahtumissa nähdyt lolita-aiheiset jutut ja esitykset. Lolitaharrastus oli kuitenkin useimmiten alkanut yleisestä kiinnostuksesta japanilaiseen kulttuuriin tai johonkin maan kulttuurin osa-alueeseen. Vieraaseen kulttuuriin tutustumisen ja tiedon lisääntymisen kautta oli löydetty lolitatyyli – joskus monenkin mutkan kautta. Lolita oli löydetty lopulta joko japanilaisen musiikin¹⁰ kuuntelun kautta, japanilaisiin nuoriso- ja alakulttuureihin tutustumisen kautta tai mangan ja animen myötä.

Alunperin kiinnostus lähti siitä kun rupesin lukemaan mangaa nelisen vuotta sitten. Hyvin moni mangahahmo oli puettu söpöön pitsimekkoon ja törmätessäni netissä kuvaan lolitasta ihastuin tyyliin heti nimenomaan siksi, että halusin itsekin muistuttaa mangahahmoa! :D Eniten minua lolitavaatteissa ihastutti nukkemainen suloisuus sekä tyttömäiset vaatteet (jollaiset ovat kiehtoneet minua koko elämäni ajan). (Vastaaja 13)

Lolitapukeutumiseen liittyvä estetiikka oli toiseksi yleisin syy kiinnostuksen heräämiseen lolitakulttuuria ja -pukeutumista kohtaan.

Serkkuni näytti minulle Terriblen, vaikkei itse harrastanut lolitaa mitenkään. Tyyli iski heti ja aloin etsiä siitä tietoa ja roikkua foorumilla. Kiinnostuin kauniista vaatteista ja hillitystä luonteesta, se oli jotain, mitä pienellä paikakakunnallani ei oltu aiemmin nähty. Lolita oli erikoista ja tuoretta, -05 se ei ollut mielestäni vielä suurimmassa huipussaan, mutta tietoa löysi helposti, sillä harrastajakanta oli vahvistunut. (Vastaaja 26)

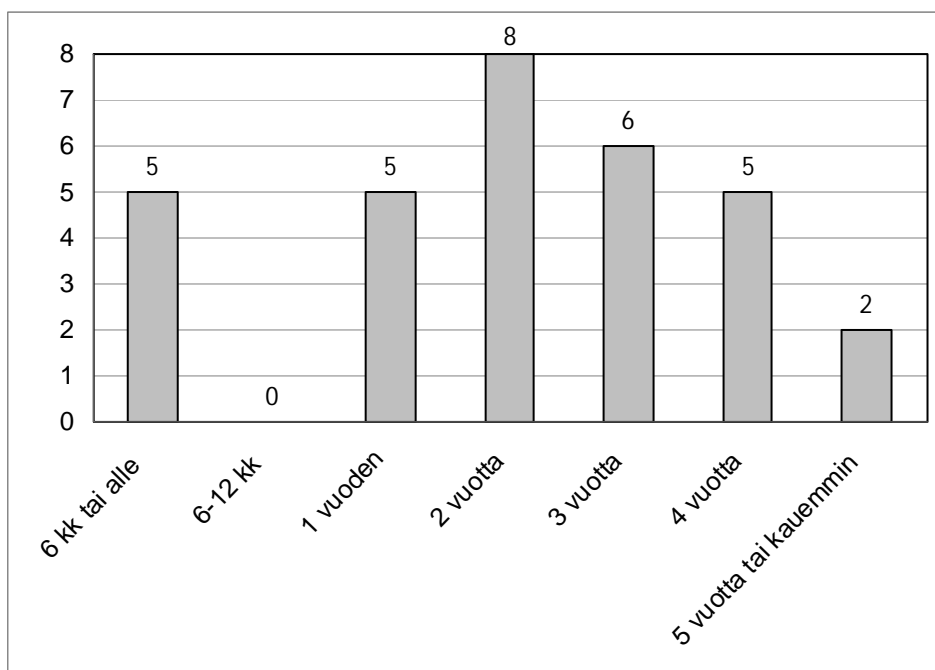
Sen sijaan Mondenin (2008) tutkimuksessa EGL-lolitafoorumien jäsenet eivät olleet viehättyneet lolitatyylistä sen takia, että se olisi eksoottista tai että se edustaisi toiseutta. He olivat kiinnostuneet lolitasta yksinkertaisesti siitä syystä, että he kokivat sen sopivan

¹⁰ Lolitaharrastuksen pariin johtaneista yhtyeistä ja laulajista mainittiin erityisesti Mana ja Moon Kana. Mana on Malice Mizer –yhtyeen keulahahmo, jonka katsotaan olevan EGL-lolitamuodin esikuva sekä pukeutumisellaan että omalla lolitabrändillään Moi-même-Moitié.

heille. Merkityksellistä oli siis sisältö, ei tyylin alkuperä. (Monden 2008, 37.) Mondenin (2008) tutkimustuloksiin verrattuna suomalaisten lolitojen vastauksissa korostuu enemmän kiinnostus vieraaseen kulttuuriin ja sen erilaisuuteen. Japanilaisen kulttuurin edustama toiseus ja massamuodista poikkeva lolitapukeutuminen nähtiin tärkeänä vetovoimatekijänä lolitaharrastuksen aloittamisessa. Eräs vastaajista kuvaa, mikä häneen vetosi lolitapukeutumisessa:

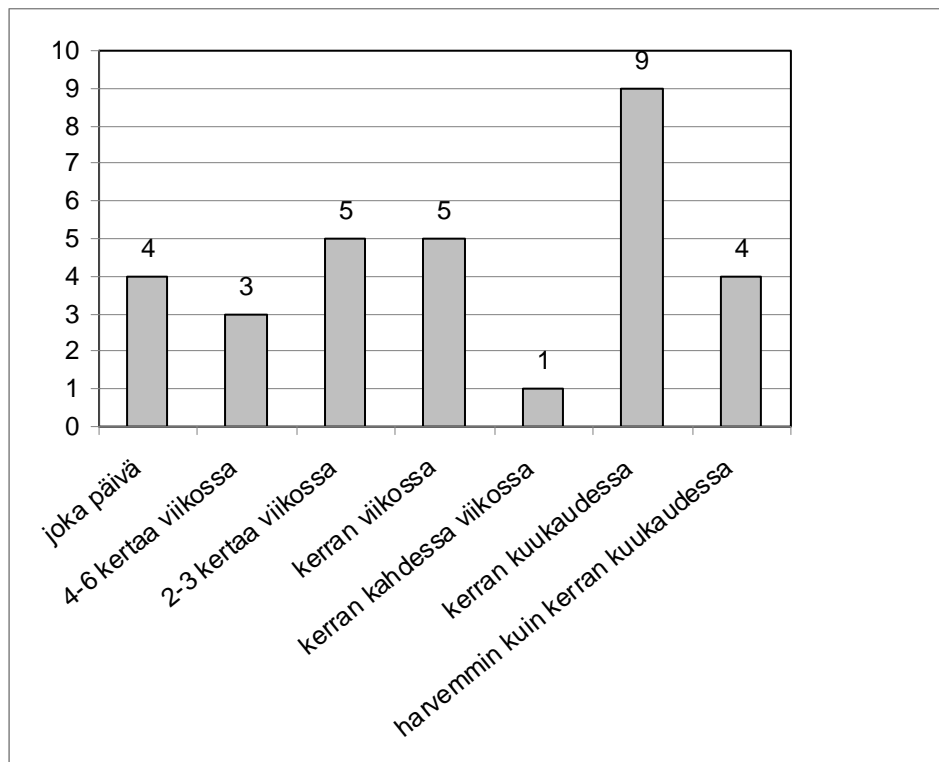
Sen erilaisuus verrattuna esimerkiksi 'normaaliin' teini pissis tyyliin, herttaisuus ja tietenkin ne vaatteet ja sellainen hienostuneisuus. (Vastaaja 3)

Entä miten kauan vastaajat olivat harrastaneet lolitaa? Vain viisi vastaajaa oli harrastanut lolitaa alle vuoden, loput 26 olivat viettäneet harrastuksen parissa vähintään yhden vuoden (KUVIO 4). Suurin joukko, kahdeksan henkilöä, oli pukeutunut lolitaksi kahden vuoden ajan. Vastaajien joukossa oli myös kaksi vähintään viisi vuotta lolitaharrastuksen parissa viihtynyttä. Vastaajien joukossa painottuu jo pidempään lolitaa harrastaneiden osuus, minkä voi olettaa lisäävän annettujen vastausten syvyyttä ja monipuolisuutta. Usean vuoden lolitaan perehtyneiden suuri osuus todennäköisesti kertoo myös siitä, että heille pitkään jatkunut harrastus on tärkeä ja he haluavat jakaa näkemyksiänsä myös muille. Toisaalta taas pienemmällä intohimolla lolitaharrastukseen suhtautuvien mielipide ei välttämättä tule näkyviin tutkimuksen tuloksissa.

KUVIO 4. Miten kauan olet pukeutunut lolitaksi?

Entä miten usein kyselyyn vastanneet pukeutuvat lolitoiksi? Suurin joukko vastaajista, yhdeksän henkilöä, sijoittuu kerran kuukaudessa lolita-asuun pukeutuvien joukkoon (KUVIO 5). Kuitenkin 17 vastaajaa ilmoitti pukeutuvansa lolitaksi kerran viikossa tai useammin. Neljälle henkilölle lolita-asu on jokapäiväinen valinta. Harrastuksen kesto ei kuitenkaan korreloinut sen kanssa, miten usein tai harvoin henkilö pukeutuu lolitaksi.

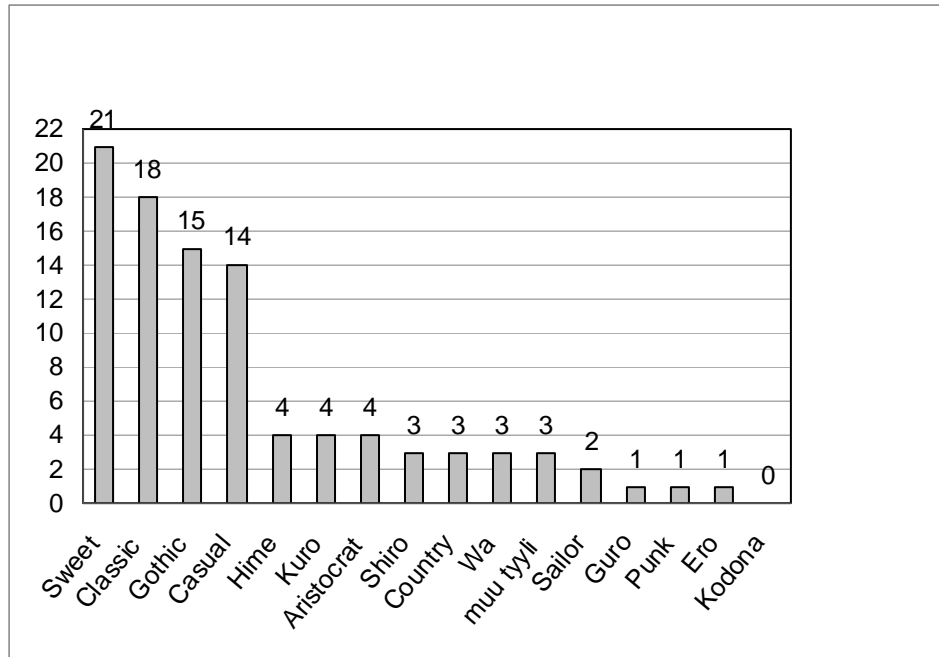
KUVIO 5. Miten usein pukeudut lolitaksi?

Kathryn Foxin (1987) tutkimuksessa nuorten alakulttuurisesta ryhmästä tuli selkeästi esiin, että punkkarit jakoivat oman ryhmänsä pienempiin alaryhmiin sen mukaan, miten sitoutuneita ryhmän jäsenet olivat punk-kulttuuriin. Toisten identiteetti ja elämäntyyli perustuivat kokoaikaisesti punk-aatteelle, kun taas toisille punk-kulttuuri oli osa-aikaista, useimmiten viikonlopun viettoon liittyvää toimintaa. Kokoaikaiset ryhmän jäsenet olivat hierarkiassa korkeimmalla toimien samalla roolimalleina muille. (Fox 1987, 351–365.) Myös lolitojen vastauksissa näkyi, että lolitaksi pukeutuneet ovat eriytyneet ryhmiin sen mukaan, miten paljon he panostavat harrastukseen. Usein lolitoiksi pukeutuvat ja tyyliä tarkimmin noudattavat toimivat roolimalleina muille. Samalla harrastukseen osa-aikaisesti ja väljemmillä normeilla suhtautuvat saattavat kokea, ettei heillä ole asiaa sellaisille julkisille paikoille, joissa he saattaisivat joutua arvioinnin kohteeksi.

Pukeudun hyvin satunnaisesti ja silloinkin sen enempiä miettimättä, välillä vain tekee mieli. Koska en suuremmin käy Japaniharrastajien tapahtumissa, ei minulla myöskään ole sen kummempaa halua näyttäytyä. Show-offing esimerkiksi suosituissa hengauspaikoissa tai tapahtumissa kieltämättä houkuttaa välillä, mutta koska olen oikeastaan luovuttanut tyylipuhtauden suhteen en myöskään voi mennä mihinkään leveilemään konkariudellani. Olemattomilla tiedoilla on keho pröystäillä :D (Vastaaja 26)

9.2 Oman lolitattylin muodostuminen

Kyselyyn vastanneiden suomalaisten edustamien lolitattylien joukosta nousi selkeästi esille neljä suosituinta tyyliä. Suosikkityyliksi nousi Sweet (LIITE 1, KUVA 2), joka sai yhteensä 21 mainintaa (KUVIO 6). Toiseksi suosituin tyyli oli Classic (LIITE 1, KUVA 7) 18 maininnalla. Sen jälkeen eniten mainintoja, 15, sai Gothic (LIITE 1, KUVA 1) ja neljänneksi suosituimmaksi tyyliksi nousi Casual (LIITE 1, KUVA 3) 14 maininnalla. Ainoa tyyli, johon ei pukeuduttu ollenkaan oli Kodona (LIITE 1, KUVA 14). Valmiiden vaihtoehtojen lisäksi mainittiin myös seuraavat käytössä olevat tyylit: Retro, Pirate ja Otome. Huomionarvoista on, että vain kaksi vastaajista kertoi pukeutuvansa yhden ainoan tyylin mukaan. Loput katsoivat edustavansa useita tyyliä joko yhdistämällä eri tyyliä samassa asussa tai vaihtelemalla eri päivinä eri tyylien välillä. Tavallisinta oli, että vastaaja kertoi pukeutuvansa yhteensä kolmen eri lolitattylin mukaan, mutta yksi vastaajista kertoi käyttävänsä jopa kuutta eri tyyliä pukeutumisessaan. Crane (2000) on huomannut, että tietyn alakulttuurin pukeutuminen on harvoin täysin yhdenmukaista. Seudulliset, ajalliset ja yksilölliset maut johtavat erilaisiin variaatioihin saman tyylin sisällä. (Crane 2000, 191.) Ilmiön pystyy havaitsemaan myös suomalaisten lolitojen keskuudessa. Lolitojen vastauksista käy ilmi, että eri tyylien yhdistäminen omalla persoonallisella tavalla on normaalia samoin kuin eri tyylien välillä vaihtelu päivän ja mielentilan mukaan. Myös saman tyylin sisällä on erilaisia variaatioita pukeutujasta riippuen.

KUVIO 6. Mitä lolitatyylisiä tai -tyylejä edustat? Maininnat yhteensä.

Entä miksi vastaajat ovat valinneet tietyn tai tietyt tyylit? Tärkeimpänä tekijänä tietyn tyylin valinnalle oli se, että tyylin ominaispiirteet kuten esimerkiksi väri ja malli sekä tyyliin sopiva käytösmalli vastaavat parhaiten henkilön omaa persoonaa ja makua. Tyylien välillä liikutaan usein mielialan mukaan, ja kuten vastaaja 15 totesi, että usea tyyli antaa enemmän tilaa liikkua ”rajojen sisäpuolella”. Myös ikä ja oman persoonan kehitys vaikuttavat siihen, että vaihdetaan tyylistä toiseen.

Aloitin Sweetistä, sillä se oli siinä iässä kaikkein miellyttävin, vähitellen siirryin gothiciin ja siitä edelleen classicin ja EGAn välimuodoksi. Maku on muuttunut iän myötä, eikä enää ole niin suurta tarvetta herättää huomiota tai osoittaa omaa luonnettaan pukeutumisellaan. (Vastaaja 26)

Murrosiässä useat vaihtavat ulkomuotoaan paremmin omaan persoonaansa sopivaksi. Muutos voi olla dramaattinen ja tietoisesti tapahtuva, jolloin kokeillaan erilaisia tyylejä. (Lavikainen 2000, 9.) Useimmat lolitoista aloittavat harrastuksen murrosiässä, jolloin etsitään omia rajoja ja pohditaan kuka minä olen. Lolitan voi katsoa olevan myös rooli-leikkiä, jonka avulla etsitään omaa identiteettiä. Valaskiven (2009) mukaan vastaavaa tapahtuu cosplayssa. Cosplayn kautta on mahdollista leikitellä ja valita erilaisia rooleja, jolloin pääsee kokeilemaan, miltä tuntuu olla jonkin aikaa joku muu. Itsensä toteuttaminen ja identiteeteillä leikkiminen koetaan harrastajien keskuudessa tärkeäksi. (Valaskivi 2009, 75.) Lolitapukeutuminen toimii myös erilaisten tunnetilojen ja vastakohtai-

suuksien ilmaisijana. Useissa vastauksissa tuli ilmi, että sama henkilö pukeutuu sekä Sweet- että Gothic-tyyliin. Tyylin valinta riippuu pitkälti sen hetkisestä tunnetilasta. Lisäksi Gothic-tyyliin viehättyneet pitivät erityisesti kyseisen tyylin sisällä yhdistyvistä vastakohdista.

Kaikki lolitatyylit ovat omalla tavallaan ja oikein toteutettuna mielenkiintoisia, mutta minun silmääni eniten viehättävät Sweet lolita, gothic lolita ja hime lolita. Sweet sen suloisuuden ja monipuolisuuden vuoksi ja siihen pukeudun silloin, kun on vähän lapsekkaampi olo ja tekee mieli vain näyttää söpöltä. Gothic kiehtoo minua sen synkän eleganttiuden ja suloisuuden yhdistelmän vuoksi ja se onkin tällä hetkellä suosikkini. Hime on toinen tämänhetkinen lempparini, juuri sen prinsessamaisuuden vuoksi. Ja Himesä (sekä Gothicissa) saa käyttää paljon lempiasusteitani - ruusuja. (Vastaaaja 13)

Mistä suomalaiset lolitat saavat vaikutteita ja ideoita lolitapukeutumiseensa? Internetin kehitys on mahdollistanut maailmanlaajuisen sisäänpääsyn muodin lähteille ja tuonut tiedon muodista kaikkien saataville. Internetissä opiskelijat ja muotoilijat kaikkialta maailmasta pääsevät helposti näkemään esimerkiksi Tokion viimeisimmät katumuodit ilman, että heidän täytyy matkustaa paikan päälle observeimaan trendejä. (Lynch & Strauss 2000, 3.) Tämä pätee tietysti myös muihin kuin muotoilijoihin, sillä internetissä on kaikkien ihmisten saatavilla tuhansittain kuvia juuri esimerkiksi Tokion kaduilta. Kyselyyn vastanneille internet oli tärkein lolitamuodin ja -pukeutumisen seuraamisen väline. Eniten seurattiin lolitabrändien verkkokauppojen tarjontaa. Toiseksi suosituinta oli internetissä toimivien lolitayhteisöjen kuten suomalaisen *Enfant Terriblen* ja kansainvälisen *Livejournal*-yhteisön seuraaminen. Yhteisöjen sivuilta otettiin vaikutteita katsomalla muiden lolitojen kuvia. Virtuaalimaailman lisäksi muiden lolitojen pukeutumista tarkkailtiin erilaisissa tapahtumissa ja ystävien tapaamisissa. Kolmanneksi suosituin tapa hakea vaikutteita omaan lolitapukeutumiseen oli japanilaisten lehtien lukeminen. Lehdistä tärkeimpinä inspiraation lähteinä mainittiin *Gothic & Lolita Bible* sekä *Kera*. Toisaalta jotkut vastasivat ottavansa elementtejä lolitapukeutumiseen myös massamuodista.

Vaikka vaikutteita ilmoitettiin otettavan eniten lolitabrändien sivuilta, kysyttäessä miten tarkkaan lolitamuotia seurataan, suurin osa vastaajista sanoi seuraavansa sitä vain jonkin verran tai ei lainkaan. Lolitamuotia aktiivisesti seuraavat olivat vähemmistönä ja suurin osa kyselyyn vastaajista kielsi pukeutuvansa orjallisesti lolitamuodin mukaan.

Tyypillistä oli, että vastaaja suhtautui muodin seuraamiseen varauksella ja korosti pukeutuvansa ennemminkin omien mieltymystensä mukaan. Yksilöllistä tyyliä arvostettiin huomattavasti enemmän kuin täysin lolitamuodin uusimpia virtauksia noudattavaa pukeutumista.

En pyri orjallisesti noudattamaan lolitamuotia, vaan pyrin ottamaan sieltä täältä vaikutteita ja luomaan jotain omaa lolitatyylin rajojen sisällä. En pukeudu lolimuotivirtauksien mukaan oikeastaan ollenkaan, vaan pukeudun siihen mikä minua sillä hetkellä sattuu miellyttämään, oli se sitten kuuminta hottia taikka ei. (Vastaaaja 13)

Mondenin (2008, 21–40) tutkimuksen mukaan lolitatyyli on levinnyt Japanin ulkopuolelle horisontaalisesti, trickle across, jolloin tyylliset virtaukset leviävät samankaltaisten ryhmien ja yksilöiden välillä. Tämän tutkimuksen valossa myös suomalaiset saavat ja ottavat omaan lolitapukeutumiseensa vaikutteita lähinnä horisontaalisesti – niin kansainvälisesti kuin kansallisestikin. Käytännössä tyylliset vaikutteet leviävät Suomeen internetin välityksellä joko suoraan Japanista tai internetin kansainvälisten lolitayhteisöjen kautta. Lisäksi vaikutteiden leviämistä tapahtuu Suomen rajojen sisällä suomalaisten lolitojen kesken. Monden (2008, 21) puhuu kulttuurien kohtaamisissa syntyvistä uusista hybridisistä kulttuurisista muodoista. Myös suomalaiset lolitat näyttävät soveltavan japanilaisesta kulttuurista tulevia vaikutteita erityisesti omaan persoonaan ja pukeutumistyyliin sekä suomalaiseen kulttuuriin sopiviksi, jolloin voidaan puhua lolitatyylin lokalisatiosta.

9.3 Omien polkujen kulkijoita

Cranen (2000, 187) mukaan vielä työvoiman ulkopuolella oleville nuorille pukeutuminen on se elämän osa-alue, jota he voivat helposti kontrolloida ja jonka avulla he voivat ilmaista itseään ja ottaa kantaa ympäröivään maailmaan. Suomalaisia lolitoja voisi kyselyn perusteella luonnehtia omien polkujen kulkijoiksi. Vastauksista käy ilmi, että suuri osa heistä ei välitä muiden mielipiteistä vaan pukeutuu niin kuin itse haluaa. Toisaalta osa vastaajista koki paineita muiden mielipiteistä ja halusi välttää lolitaksi pukeutumista tietyissä paikoissa tai tiettyjen ihmisten seurassa. Kts. luku 9.4.

Miksi nuoret haluavat pukeutua lolitaksi? Syitä lolitaksi pukeutumiselle löytyi useita. Lolitatyylin liittyvä esteettisyys, kauneus ja sievyys, nähtiin kiehtovana. Esteettisyyden

jälkeen puhuttiin useimmiten siitä, miten lolitaksi pukeutumalla voi ilmaista ja toteuttaa itseään. Honkavaaran (2003, 272) mukaan identiteettiä ilmaistaan joko tiedostaen tai tiedostamatta. Kyselyyn vastanneista suurin osa oli erittäin tietoisia siitä, että lolitapukeutumisen kautta he ilmentävät omaa identiteettiään ja arvomaailmaansa. Syiksi lolitapukeutumiselle mainittiin useassa vastauksessa myös lolitavaatteissa itsensä kauniiksi tunteminen, halu erottua massasta sekä eskapismi arjesta ja aikuisten maailmasta.

Se on tapa ilmaista itseäni, ajatusmaailmaani ja musiikki makuani. Olen taustaltani esiintyjä ja minusta on hauska saada huomiota 'esiintyä'. On ihana tuntea itsensä erikoiseksi, kauniiksi ja söpöksi. Tytöllä on todellakin oikeus näyttää tyttömäiseltä. Lisäksi se antaa mahdollisuuden olla pikkutyttö ja jos menen miittiin kunnon leleissä on se kuin toinen maailma, joka auttaa arjen yli. (Vastaaaja 19)

Monille naisellisuus ja tyttömäisyys olivat erittäin tärkeitä tekijöitä lolitapukeutumisessa. Lolita-asussa korostuu erityisesti runsaiden hameiden ja mekkojen käyttö. Hame onkin vahvimmin sukupuolisidonnainen vaatekappale, jota länsimaissa käyttävät lähes ainoastaan naiset (Entwistle 2000, 52). Vaatteiden ja pukeutumisen avulla tuotetaan maskuliinisuutta ja feminiinisyttä. Eri sukupuolille suunnataan tietyn tyyppisiä vaatteita erilaisiin tilanteisiin. Täytyy kuitenkin muistaa, että tietyt vaatekappaleet eivät ole luonnostaan maskuliinisia tai feminiinisiä, sillä sattumanvaraisesti vaatteisiin liitetyt assosiaatiot ovat aina kulttuurisidonnaisia. (Entwistle 2000, 140–143.)

Lolitojen pukeutumisessa näkyy yhdistymisen ja erottautumisen samanaikaisuus kuten kaikessa muodissa ja pukeutumisessa yleensäkin. Vaikka lolitat pukeutuvat tietyn lolitatyylin mukaan, he haluavat kuitenkin samanaikaisesti viestiä lolitapukeutumisen kautta omaa individualismiaan ja rohkeuttaan olla erilainen. Samalla haluttiin rohkaista myös muita pukeutumaan massasta eroavalla tavalla. Vastajaat halusivat viestiä pukeutumisellaan esimerkiksi:

'Katsokaa, olen erilainen' : D (Vastaja 14)

Että muutki uskaltais olla erilaisia eikä vaa sulautuis massaan (Vastaja 22)

Kuitenkin osa vastaajista haluaa pukeutua lolitaksi pelkästään sen takia, että yksinkertaisesti pitää tyylistä ja siihen liittyvästä estetiikasta. Lolitaksi pukeutuessaan

kyseiset henkilöt kertovat pukeutuvansa ennen kaikkea itseään varten, eivätkä he olleet kiinnostuneita siitä, mitä muut heistä ajattelevat.

Pidän tyylin yltiötyttömäisestä estetiikasta. Lolita on minulle nättejä vaatteita, jotka tekevät päiväni vähän kirkkaammiksi ja hauskemmiksi.
(Vastaja 27)

Honkavaara (2003, 273) on kirjoittanut tiettyyn ryhmään kuuluvien toteuttavan yhteenkuuluvuutta usein pukeutumisen keinoin. Tyylin avulla erottaudutaan myös rinnakkaisista ja muista nuorisoryhmistä sekä ala- ja vastakulttuureista (Clarke 1976 sit. Hoikkala 1989, 31). Lolitat ryhmänä eroavat omaleimaisen pukeutumistyyliinsä takia selkeästi muita pukeutumistyyliä noudattavista ryhmistä. Kyselyyn vastanneista lolitoista noin puolet halusi erottautua tietoisesti muista ihmisistä. Muille lolitapukeutumisen avulla erottautuminen ei ollut itseisarvo sinänsä, vaan heille oli tärkeintä se, että tyyli miellytti itseä.

Erilaisuus ei ole minulle mikään pakkomielle. Pukeudun näin, koska minusta lolitavaatteet ovat kauniita, en koska haluaisin olla erilainen.
(Vastaja 27)

Monille lolita-asuun pukeutuminen tuntui paremmalta vaihtoehdolta kuin länsimainen valtamuoti. Lolitapukeutumisen voi käsittää myös antimuotina. Antimuoti vastustaa symbolisella tavalla vallalla olevaa muotia (Davis 1992, 161). Lolitojen vastauksissa näkyi selvästi, että monet haluavat pukeutua massamuodin vastaisesti. Lolitapukeutumisen voi nähdä olevan täydellinen vastakohta tämänhetkisen massamuodin provosoiville vaatteille ja muotiin usein liitetyle pinnalliselle arvomaailmalle.

En tiedä, ehkä [haluan viestiä] sitä että on vielä olemassa ihmisiä jotka arvostavat vanhanajan romantiikkaa kaikkien niiden räpvideoiden pyllynpyöritysten keskellä haha (Vastaja 25)

Schwöbelin (2006) tutkimuksessa goottien eri pukeutumistyyliillä oli yksi yhteinen piirre: ne kaikki neuvottelivat tutkimushetkellä vallitsevan, yleisen valtavirtatyylin kanssa. Pukeutumisen avulla gootit asettivat kyseenalaiseksi vallitsevat normit siitä, mikä on esteettistä ja mikä on epäesteettistä. Kapinointi tapahtuu pukeutumalla vallitsevien normien mukaan ”epäesteettisesti”. (Schwöbel 2006, 65.) Samalla tavalla myös lolitojen voi ajatella kyseenalaistavan vallitsevat valtavirtapukeutumisen esteettiset normit. Goottien

”epäesteettiseen” pukeutumiseen verrattuna lolitojen kapinointi tapahtuu pukeutumalla ennemminkin ”yliesteettisesti”. Useat lolitojen kyselyyn vastaajat korostivat, että heidän omat esteettiset mieltymyksensä poikkesivat täysin tämän hetkisestä muodista eivätkä he voineet kuvitellakaan käyttävänsä esimerkiksi farkkuja. Kaupoissa olevaa vaatetajontaa pidettiin yksinkertaisesti tylsänä ja rumana. Massamuotia käyttävistä nuorista halutaan erottautua lolita-asuun pukeutumalla. Ne lolitat, jotka halusivat tarkoituksella erottautua muista, korostivat omaa persoonallista tyyliään ja arvostivat massasta poikkeavaa pukeutumista.

Haluan suoraan sanoen erottautua. En halua hukkoa muuhun massaan, haluan ehkä hieman jopa järkyttää ihmisiä. (Vastaja 9)

9.4 Ihailua sekä väärinkäsityksiä

Pukeutuminen on erittäin kontekstisidonnaista, pukeutumisen merkitys vaihtelee suuresti riippuen pukeutujan identiteetistä, tilanteesta, paikasta, seurasta ja jopa mielialasta (Davis 1992, 8). Millaisissa tilanteissa ja paikoissa vastaajat pukeutuvat lolitoiksi? Noin kolmasosa vastaajista kertoi pyrkivänsä pukeutumaan lolitaksi kaikkialle, loput vastaajista käyttivät lolita-asua satunnaisesti mielialasta ja tilanteesta riippuen. Tyypillisimmin lolita-asuun pukeuduttiin lolitojen miiteissä ja erikoistapahtumissa kuten coneissa. Myös ystävien tapaamisiin ja kaupungille monet menevät lolitoina.

[Pukeudun lolitaksi] Ystävien kanssa kahville ja ostoksille, kihlattuni kanssa treffeille esim ravintolaan ja elokuviin, valillä käyn ihan yksinkin metsässä kävelyllä, ja tietenkin alan miiteihin ja coneihin. (Vastaja 6)

Juhlat ja koulu jakoivat mielipiteet selkeästi kahtia, osa vastaajista menee kouluun ja juhliin lolitana, osa ei missään nimessä. Vaikka lolitat usein ilmoittivatkin pukeutuvansa vain itseään varten välittämättä muiden mielipiteistä, on Crane (2000) asiasta toista mieltä. Hänen mukaansa vaatteet on tarkoitettu pidettäväksi julkisissa tiloissa – pukeudumme muita, emme itseämme varten. Tästä johtuen julkisen tilan luonne vaikuttaa siihen, miten ihmiset käyttävät vaatteita ilmaistakseen identiteettiään ja kuinka paljon he voivat vaatteiden välityksellä ilmaista itseään erilaisissa tiloissa. (Crane 2000, 237.) Tietyissä paikoissa lolitat katsoivat parhaimmaksi rajoittaa pukeutumistaan. Yksi tapa rajoittaa oman identiteetin ilmaisua oli tehdä kompromissi ja pukeutua vähemmän huomiota herättävään lolitatyyliin, esimerkiksi kouluun tai työpaikalle monet sanoivat

pukeutuvansa Casual-tyylin mukaan. Joanne Entwistlen (2000) mukaan valitsemamme vaatteet edustavat kompromissia ympäröivän maailman vaatimusten ja omien halujemme välillä. Oman identiteetin ilmaisemiseen vaikuttaa sijoittumisemme sosiaaliseen maailmaan: tiettyihin ryhmiin, luokkiin ja kulttuurisiin yhteisöihin. (Entwistle 2000, 114.) Yksi vastaajista vältti koulussa lolitaksi pukeutumista juuri sen takia, että hän ei halua paljastaa kaikille kuuluvansa lolitojen ryhmään. Simmelin (1986) mukaan valtavirtamuoti toimiikin usein ihmisen naamiona, jonka takana saa olla rauhassa herättämättä huomiota.

Lolitojen pukeutumista säätelee pitkälti käytännöllisyys. Sellaisissa paikoissa tai tilanteissa, joissa asu voi vahingoittua, likaantua tai olla epäkäytännöllinen, ei haluta pukeutua lolitaksi. Liikuntaharrastukset, tiettyjen oppiaineiden tunnit koulussa ja baari olivat tyypillisiä esimerkkejä paikoista, joissa halutaan välttää lolita-asua käytännön syistä. Lolitavaatteita ja -asusteita varjellaan pitkälti niiden kalleuden takia.

Miten normit ja normiauktoriteetit vaikuttavat lolitapukeutumiseen? Workmanin ja Freeburgin (2009, 63–64) määrittelemistä normiauktoriteeteista rationaalinen auktoriteetti vaikutti siihen, että aikuisten maailmaan kuten töihin, työhaastatteluun tai pankkiin lainaa hakemaan, ei yleensä mennä lolitana. Jos haluaa olla uskottava, on parasta jättää lolita-asu kaappiin.

[En pukeudu lolitaksi] Virallisissa ja mahdollisesti konservatiivisissa tilanteissa, en halua herättää turhaa huomiota, ettei minun luulla jämähtäneen teini-iän kehitysvaiheeseen. (Vastaaja 26)

Monet vastaajista huomauttavat, että pukeutumiskoodi pitää muistaa eikä kaikkiin tilanteisiin yksinkertaisesti sovi mennä lolitaksi pukeutuneena. Yleisesti ottaen sosiaalisella tilanteella on suuri merkitys sille, miten yksilö päättää pukeutua (Entwistle 2000, 52). Myös lolitat noudattavat yleisesti hyväksytyjä pukeutumisen normeja tietyissä tilanteissa, lolitaksi ei pukeuduta esimerkiksi häissä ja hautajaisissa, joissa ei haluta viedä huomiota itse juhlinnan kohteelta.

Normiauktoriteeteista yleinen mielipide vaikutti siihen, että osa vältti lolitaksi pukeutumista koulun ja joidenkin juhlien lisäksi tiettyjen ihmisten seurassa, jos ei oltu varmoja muiden mielipiteistä tai jos jo etukäteen tiesi saavansa ei-toivottua huomiota.

Uusiin ihmisiin tutustuttaessa tai vieraiden ihmisten joukossa saatettiin vältellä lolita-asua samoin kuin lolitapukeutumista arvostelevien sukulaisten tapaamisissa.

...Jos olen menossa esimerkiksi ulos illalla kavereideni kanssa, en halua pukeutua lolitaan, koska humalaisissa porukoissa vaatteeni saattavat herättää aggressiota ja turhaa huutelua. Varsinaista aggressiota en ole vielä joutunut kohtaamaan, mutta tiedän sen mahdollisuuden olevan enkä halua sellaiseen tilanteeseen joutua. (Vastaaaja 9)

Mondenin (2008) tutkimuksessa lolitat olivat usein kohdanneet ennakkoluuloja ympäri maailman. Esimerkiksi Gothic lolitaksi pukeutuvaa poikaa varoiteltiin mahdollisista ongelmista, joihin saattaisi törmätä jopa Japanissa, tyylin alkuperämaassa. Yhdysvaltalainen Sweet lolitaksi pukeutuva tyttö koki häiritsevänä sen, että häntä tuijotetaan ja että häneen liitetään fetisistisiä ajatuksia. Syynä ennakkoluuloihin pidettiin pitkälti Nabokovin romaania. (Monden 2008, 31–33.) Tutkittavien kokemukset häirinnästä näyttävät selvästi, että lolitoja muistutetaan jatkuvasti siitä, miten heidän valitsemansa pukeutumistyyli ei ole suositeltavaa heidän ympäristössään (Monden 2008, 33). Workman ja Freeburg (2000, 58) puhuvat negatiivisista normeista, jotka kertovat, miten ei pitäisi pukeutua.

Myös suomalaiset lolitat ovat kokeneet negatiivisten normien olemassaolon, vaikkakin he kokevat, että heihin on pääosin suhtauduttu hyvin tai neutraalisti. Yleensä tutut suhtautuvat positiivisemmin kuin tuntemattomat ihmiset. Ystäviltä tulee enimmäkseen positiivista palautetta, tosin välillä myös tuntemattomat olivat tulleet ihaillemaan lolita-asua ja kehuneet suloiseksi. Eniten negatiivista palautetta on yleensä saatu vierailta ihmisiltä. Eivät kaikki, mutta monet lolitat olivat kohdanneet ikävää huutelua ja haukkumista, naureskelua sekä hymähtelyä. Kadulla kulkiessa yleisin negatiivinen reaktio oli avoin tuijotus.

Suoran negatiivisen palautteen lisäksi kyselyyn vastanneet lolitat olivat kohdanneet jonkin verran ennakkoluuloja tai väärinkäsityksiä pukeutumisensa vuoksi. Pukeutumistyyli ja muodit eivät merkitse samaa asiaa kaikille ihmisille samaan aikaan (Davis 1992, 9). Vaatteiden perusteella ihmistä "luetaan" (Entwistle 2000, 35). Ulkonäön ja siten myös pukeutumisen kautta ihmiset lähettävät viestejä, mutta ongelmia syntyy siitä, että "sama" viesti tulkitaan aina eri tavalla. Lähetetyn viestin merkitys ei siis koskaan ole täysin sama lähettävälle ja vastaanottavalla osapuolelle. (Stone 1995, 20.)

Nykyisessä, pirstaloituneessa yhteiskunnassa on vaikea lukea muiden ryhmien viestejä ja koodeja. Samaa vaatekappaletta voidaan lukea hyvinkin eri tavalla eri ryhmissä. Oman ryhmän koodi sen sijaan on helposti luettavissa. (Crane 2000, 242–243, 247.) Koodin viattomasta väärin tulkinnasta on hyvänä esimerkkinä seuraava tapaus:

Oli todella kiusallista, kun terveystiedon opettajani kysyi onko minulla syntymäpäivät, kun minulla on niin hienot vaatteet. Olin laittanut mekon ja hiuksissani oli rusetteja, joten hän taisi luulla sitä juhlapukeutumiseksi. (Vastaaja 32)

Monesti lolitojen oli luultu viettävän polttareita tai olevan matkalla juhliin, vaikka henkilö oli ollut menossa ainoastaan lähikauppaan ruokaostoksille. Yleisempi ja ikävämpi väärinkäsitys liittyy Nabokovin Lolitaan. Mondenin (2008, 34) tutkimuksessa tutkittavat tekivät selvän eron Nabokovin seksualisoidun Lolitan ja oman pukeutumisensa välille ja useimmat kokivat olevansa täysin vastakohtia romaanin henkilöön nähden (Monden 2008, 34). Myös moni suomalainen lolita oli törmännyt lolitapukeutumista koskeviin väärinkäsityksiin:

Kun olen kertonut lolita pukeutumisesta jotkut ovat luulleet, että kyseessä on prostituutiota edistävä tyyli. (Vastaaja 4)

Nimi aiheuttaa kyselyjä miksi kukaan haluaisi jäljitellä Nabokovin hahmoa, ja väärä oletuksia seksuaalisesta tarkoituksesta. (Vastaaja 6)

Lolita mielletään hyvin helposti pornoon herrojen keskuudessa, kun he eivät tiedä muuta merkitystä. (Vastaaja 29)

Entwistle (2000) on kirjoittanut, että naiset joutuvat olemaan koko ajan tietoisia omasta kehostaan sekä olemaan vastuussa omasta seksuaalisuudestaan. Miesten katseen kohteina naiset joutuvat hallitsemaan kehoaan tietynlaisella pukeutumisella, jotta miehet eivät tulkitsisi heidän pukeutumistaan väärin. Työpukeutumisessa on huomattu, että naisten pitää ainakin miesvaltaisissa työpaikoissa häivyttää feminiinisyyttään, joka liitetään aina seksuaalisuuteen. (Entwistle 2000, 190.) Lolitojen pukeutumisessa päinvastoin korostetaan feminiinisyyttä ja tyttömäisyyttä, minkä aikuiset saattavat tulkita täysin eri tavalla, kuin lolitoiksi pukeutuneet itse tilanteen tulkitsevat. Yksi lolitaharrastajista kuvaa tyyliään näin:

...lolita on varsin sievä ja siisti tyyli, ei mitenkään provosoiva vähine vaatteineen. (Vastaaja 2)

Kuitenkin monet aikuiset lukevat tilannetta väärin. Jussi Ahlrothin (2009) artikkelissa kuvataan, miten esimerkiksi cosplay-tapahtumissa lasten ja nuorten käyttämät pienet rooliasut ja esimerkiksi asuissa näkyvät pitsit assosioituvat helposti aikuisten omiin leikkeihin kaupattaviin pukimiin. Kirjoittaja kuitenkin huomauttaa, että cosplayn kautta lapsilla ja nuorilla on kuitenkin mahdollisuus turvallisesti leikitellä rajoillaan myös seksuaalisuuden saralla. (Ahlroth 2009.) Näen, että lolitaksi pukeutumisella on samantyyppisiä tehtäviä: Tyttöillä on mahdollisuus liikkua turvallisesti tyttöyden ja naiseuden rajamailla sekä samalla kehittää omaa identiteettiään lolitaharrastuksen avulla. Toisaalta rooliasuja muistuttavaan pukeutumiseen liittyy omat riskinsä, jos muut tulkitsevat asuista välittyviä viestejä eri tavalla kuin itse lolitaksi pukeutuvat.

9.5 Pukeutumistyyli vai elämäntyyli?

Lavikaisen (2000) tutkimuksessa alakulttuurisen ryhmän jäsenet jakoivat yhteisen merkkikielen, jonka avulla heidän oli helppo tulkita ja lukea hyvinkin pieniä ja yksityiskohtaisia merkkejä ja niiden muodostamia viestejä. Samaan ryhmään kuuluvien taito lukea erilaisia viestejä vahvistaa ”me”-tunnetta, sillä viestejä osaavat tulkita vain samaan alakulttuuriseen ryhmään kuuluvat eivätkä hienovaraiset viestit avaudu muille. (Lavikainen 2000, 32.) Samalla tavalla kyselyyn vastanneet lolitat lukivat hyvinkin tarkkaan toistensa pukeutumisen yksityiskohtia. Pukeutumisen tulkinta nojaa yhteiseen merkkikielen ja opittuihin lolitapukeutumisen sääntöihin: Lolitaheimoon kuuluvat osaavat lukea oman heimonsa monia tyyliä ja eri tyyliin liittyviä hienovaraisia merkkejä. Kaikki olivat melko yksimielisiä siitä, miten lolitan kuuluisi pukeutua. Tärkeimpänä pidettiin kokonaisuutta, pukeutumisen tulee olla täydellisesti koordinoitua niin värien, muotojen kuin asusteidenkin osalta. Vaatteiden pitää olla huolellisesti viimeisteltyjä ja laadukkaista materiaaleista valmistettuja. Muitakaan yksityiskohtia ei sovi unohtaa, sillä kampauksen ja meikin on oltava käytettyyn lolitatyylisiin sopivat. Tärkeää on myös löytää itselle ja omalle ruumiinrakenteelle sopivat ja istuvat vaatteet. Vaikka suomalaisessa lolitapukeutumisessa noudatetaankin suhteellisen tarkasti tiettyjä pukeutumisen sääntöjä, arvostetaan pukeutumisessa silti persoonallista otetta, kunhan vain pysytään lolitatyylin rajojen sisällä. Täydellistä yhdenmukaisuuden tavoittelua ei siis ole havaittavissa suomalaisten lolitojen keskuudessa. Yksi vastaajista kuvaa, mitkä ovat tärkeimpiä seikkoja, joita täydellisesti pukeutuvan lolitan olisi asussaan huomioitava:

Asun harmonisuus, tyyllillä on hyvinkin tarkkoja määritelmiä kuten tietty siluetti ja laatuvaatimukset. Kokonaisuus on tärkeää. Itse ihailen myös luovuutta, mutta kuitenkin asun 'luonnollisuutta' niin että se sopii kantajalleen, eikä vaikuta liialta erikoisuuden hakuisuudelta vain ollakseen erilainen. (Vastaaja 6)

Vaatteiden avulla ihmiset kommunikoivat jotain heidän omasta persoonallisuudestaan, minkä tuloksena he kollektiivisella tasolla asettautuvat symbolisesti johonkin elämäntyyliin (Davis 1992, 4). Elämäntyylin voidaan ajatella koostuvan neljästä eri osasta eli muodosta, joista pukeutuminen on ensimmäinen muoto (Cohen 1972/1980, 83 sit. Fornäs 1998, 139). Ensimmäisen muodon eli pukeutumisen osalta elämäntyylin kriteerit täyttyvät, sillä suomalaiset lolitat noudattavat melko yhdenmukaisia pukeutumisen sääntöjä. Yhteisten normien mukainen pukeutuminen antaa viitteitä tietystä lolitaelämäntyylistä, mutta voidaanko suomalaisten lolitojen kohdalla puhua kokonaisvaltaisesta elämäntyylistä ja alakulttuurista vai onko kyseessä pelkkä pukeutumistyyli?

Pukeutumishormien lisäksi lolitasivustoilla annetaan erilaisia käyttäytymisohjeita. Noudattavatko suomalaiset jotain tiettyjä käyttäytymisnormeja? Miten lolitan tulisi käyttäytyä?

Niin kuin kaikkien muidenkin, eli asiallisesti. Toisaalta, koska lolita on tyylinä aika huomiotaherättävä, tyyliin pukeutunut ikään kuin edustaa pukeutumisellaan koko alakulttuuria, jolloin käytökseen voisi kiinnittää ihan vaan muidenkin harrastajien takia huomiota. (Vastaaja 7)

Usein tietyn elämäntyylin ja alakulttuurin edustajat käyttäytyvät samankaltaisesti, mikä oli havaittavissa myös kyselyn vastauksista. Yleinen mielipide oli, että normaali ja hyvä käytös riittää. Toisaalta lolitaksi pukeutuneena hyvien käytöstapojen merkityksen katsottiin korostuvan. Hyvää käyttäytymistä kuvailtiin asialliseksi, sivistyneeksi, siistiksi, nätiksi ja arvokkaaksi. Lolitana ei sovi riehua, kiroilla, polttaa tupakkaa eikä esiintyä humalassa, sillä lolitan katsottiin kuitenkin olevan alakulttuurinsa edustaja, johon kiinnitetään huomiota kaikkialla. Toinen elämäntyylin muoto sisältää muun muassa esiintymisen ja eleet. Käyttäytymishanteiden perusteella lolitoilla täyttyy myös elämäntyylin toinen muoto.

Tietynlaisen pukeutumisen ja siihen liittyvän käyttäytymisen lisäksi alakulttuuriin tai elämäntyyliin kuuluu yleensä muitakin ryhmän jäseniä yhdistäviä asioita. Elämäntyylin

osista kolmas muoto on yhteinen maku esimerkiksi musiikissa ja kulutustuotteissa. Tutkimuksen perusteella lolitoilla näyttää olevan suhteellisen yhdenmukainen maku, mikä vaikuttaa myös muualla kuin pukeutumisessa. Lolitaharrastus on vaikuttanut suuresti vastaajien samankaltaiseen musiikki- ja sisustusmakuun. Elämäntyyliin liittyvä neljäs muoto on erityislangin tai kielen käyttö. Erityislangi tulee esille sekä kyselyjen vastauksissa että erityisesti lolitojen internetyhteisöissä. Lolitapukeutumiseen ja -kulttuuriin liittyy erikoissanoja, jotka eivät välttämättä aukea ulkopuolisille. Yhteenvetona voidaan sanoa, että kaikkien elämäntyylin neljän osan eli muodon voi katsoa täyttyvän suomalaisista lolitoista puhuttaessa.

Noin puolet kyselyyn vastanneista kertoi itse, että lolitasta on muodostunut heille elämäntapa, joka vaikuttaa kaikilla elämän osa-alueilla. Muiden mielestä kyseessä on lähinnä pelkkä pukeutumistyyli tai osittainen elämäntapa. Tutkimuksen perusteella voidaan lolitaa pitää Suomessakin alakulttuurina tai elämäntyylinä, jota osa lolitoista noudattaa. Kuitenkaan kaikki lolitaksi pukeutuvat eivät kuulu kyseiseen alakulttuuriseen ryhmään, sillä heille lolita on ainoastaan pukeutumistyyli muiden joukossa. Vaikka yksilöt valitsevatkin muista kulttuureista peräisin olevia asioita, se ei kuitenkaan välttämättä aina tarkoita, että he eläisivät kaikilla elämän osa-alueilla täysin kyseisen vieraan kulttuurin mukaan (Appadurai 1993, 271–272 sit. Monden 2008, 33). Tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että suomalaisetkin lolitat ottavat käyttöönsä joitakin osa-alueita japanilaisesta kulttuurista ja lolitakulttuurista, mutta harvoin harrastavat lolitaa orjallisesti kaikkien lolitasääntöjen mukaan. Jotkut suomalaisista lolitoista kertoivat myös, etteivät he ole lainkaan kiinnostuneita usein lolitaihinkin yhdistetyistä muista japanilaisesta populaarikulttuurin osa-alueista kuten mangasta ja animesta.

Alakulttuuriin ja tiettyyn elämäntyyliin kuuluu usein yhteisöllisyys. Valaskiven (2009) tutkimuksessa japanilaisesta populaarikulttuurista Suomesta kävi ilmi, että internetissä toimiminen on oleellinen osa japanilaisen populaarikulttuurin harrastusta. Verkko on sosiaalisten kohtaamisten areena eikä sitä voi pitää muusta maailmasta irrallisena ja erillisenä. Internetin rooli on erittäin keskeinen, sillä internet toimii kauppaa- ja tavaravaihtopaikkana, tieto- ja ideapankkina, omien tuotosten julkaisuforumina sekä yhteisöjen keskustelu- ja kohtausareenana. (Valaskivi 2009, 49.) Lolitoille tehdyssä kyselyssä huomasi, että internetillä ja erilaisilla lolitayhteisöjen sivustoilla oli erittäin

tärkeä rooli harrastuksessa. Vastaajista yli puolet, 17 henkilöä, kävi *Enfant Terrible*ssä joka päivä. Kuusi vastaajista vieraili yhteisön sivustolla 4–6 kertaa viikossa, viisi vastaajaa 2–3 kertaa viikossa. Kaksi ilmoitti käyvänsä *Enfant Terrible*ssä kerran viikossa ja ainoastaan yksi henkilö kertoi käyvänsä sivustolla harvemmin kuin kerran kuukaudessa. Yhtä henkilöä lukuun ottamatta kaikki muut kyselyyn vastanneet lolitat vierailivat yhteisön sivustolla siis vähintään kerran viikossa.

Valaskiven mukaan (2009, 29) yhdessä tekeminen ja muiden kanssa harrastaminen koetaan tärkeäksi osaksi japanilaisen populaarikulttuurin harrastusta. Kuitenkin kyselyyn vastanneet lolitat viettivät huomattavasti enemmän aikaa virtuaalimaailmassa yhteisön sivustolla kuin internetin ulkopuolella livetapaamisissa. Kerran viikossa tai useammin toisia lolitoja tapasi ainoastaan kolme henkilöä. Harvemmin kuin kerran kuukaudessa toisia lolitoja tapaavia oli 11 ja seitsemän ei tavannut toisia lolitoja koskaan. Osalla ei ollut lainkaan lolitaystäviä. Toisten tapaamiseen tai tapaamattomuuteen vaikuttaa varmasti asuinpaikkakunta, sillä pienemmillä paikkakunnilla ei välttämättä asu muita lolitoja lainkaan. Suuremmissa kaupungeissa lolitoja näkee varmimmin kahviloissa, piknikillä puistoissa, kaupungilla ostoksilla tai miiteissä ja muissa japaniaiheisissa tapahtumissa.

9.6 Lolita-asun hankinta ja käsityön rooli harrastuksessa

Alakulttuurisissa ryhmissä toivotun ulkoisen olemuksen saavuttaminen vaatii usein paljon aikaa, panostusta ja joskus myös rahaa. Sen vuoksi vaatteisiin liittyy usein voimakas tunneside. Usein vaatteita myös tehdään itse. (Crane 2000, 190.) Tutkimusten valossa tämä pätee myös lolitoihin. Koska lolitavaatteet ovat kalliita ja niitä saattaa olla huonosti saatavilla, useat ostavat lolitatyylisiä vaatteita käytettyinä tai ompelevat vaatteet itse (Monden 2008, 37). Suomalaiset lolitat hankkivat vaatteet ja asusteet useimmiten netistä tilaamalla, tekemällä asunsa itse tai ostamalla ne käytettyinä muilta lolitoilta. Käytettyjä vaatteita ja asusteita hankitaan paljon myös kirpputoreilta ja second hand -liikkeistä. Useat kertovat tekevänsä ostoksia esimerkiksi *Enfant Terrible*ssä, missä lolitat myyvät toisilleen omia, käytettyjä vaatteitaan. Erittäin yleistä on, että sama henkilö sekä tekee vaatteita itse, tilaa niitä käytettynä että ostaa brändituotteita rahatilanteen salliessa. Osa vastaajista mainitsi hyödyntävänsä välillä

myös ns. tavallisten kauppojen tarjontaa sekä tuunaavansa normaalivaatteita lolitatyyliin sopiviksi. Eräs tyypillinen vastaaja kertoi lolitavaatteiden ja -asusteiden hankinnastaan näin:

Teen suurimman osan vaatteistani itse. Minulla on myös lolita brändi asusteita ja haaveilen ostavani vielä joskus Moitien mekon. Monia asusteita ja vaatteita olen ostanu taviskaupoista, kuten H&M:stä ja muokannut niitä jälkeensä. Kirppareilta löytyy myös usein hyviä asusteita. (Vastaaja 19)

Ruohosen (2002) tutkimuksessa nuorten pukeutumisesta tuli ilmi, että vaikeinta vaatteen löytäminen on itsensä toteuttajille verrattuna massamuodin kuluttajiin tai erikoisliikkeiden asiakkaisiin. Itsensä toteuttajat eivät osta massamuotivaatteita, vaan muokkaavat kirpputori- ja valmisvaatteita omiin tarkoituksiinsa sopiviksi tai tekevät vaatteet kokonaan itse. (Ruohonen 2002, 171.) Tutkimuksen tuloksen voi yleistää koskemaan myös suomalaisia lolitoja. Lolitavaatteet ovat tarkkaan säädelyä, eikä niitä saa tavallisista massamuotia myyvistä vaatekaupoista. Painavin motiivi lolitavaatteiden ja -asusteiden itse tekemiselle oli vastaajien mukaan brändivaatteiden korkea hinta. Osa lolitoista sanoi asujen valmistamisen taidon olevan ratkaiseva tekijä, joka ylittäänsä mahdollistaa harrastuksen. Eräs vastaajista kertoo käsityötaidon tärkeydestä harrastuksessa:

[Käsityön rooli on] Hyvin tärkeä. Ilman käsityötaitoani lolitaan pukeutuminen ei olisi mahdollista minulle. (Vastaaja 2)

Toiseksi suurin motiivi asujen itse tekemiselle oli se, että vaatteiden suunnittelu ja tekeminen on mukavaa ja hauskaa ajanvietettä. Lähes yhtä tärkeänä pidettiin mahdollisuutta tehdä juuri sellainen vaate tai asuste kuin itse haluaa. Itse tekemällä vaatteista saa sopivan kokoisia ja persoonallisia.

Lolita olisi tylsää, jos vain ostaisin kaiken. Sitä paitsi hyvin harva valmis vaate on täydellinen - itse tekemällä saan täydellisiä vaatteita, eikä tarvitse edes pelätä, että miitissä jollain on samanlainen mekko! (Vastaaja 27)

Edellinen vastaus kuvaa hyvin Entwistlen (2000) huomiota ryhmien pukeutumisesta. Vaikka pukeutuminen viestittää sekä elämäntyylistä ja arvoista että kuulumisesta tiettyyn ryhmään tai ryhmiin, harva kuitenkaan haluaa pukeutua täysin identtisesti muiden samaan ryhmään kuuluvien kanssa (Entwistle 2000, 114). Myös lolitat haluavat käyttää persoonallisia vaatteita ja asusteita, joita muilla ei ole. Luovuus ja itsensä

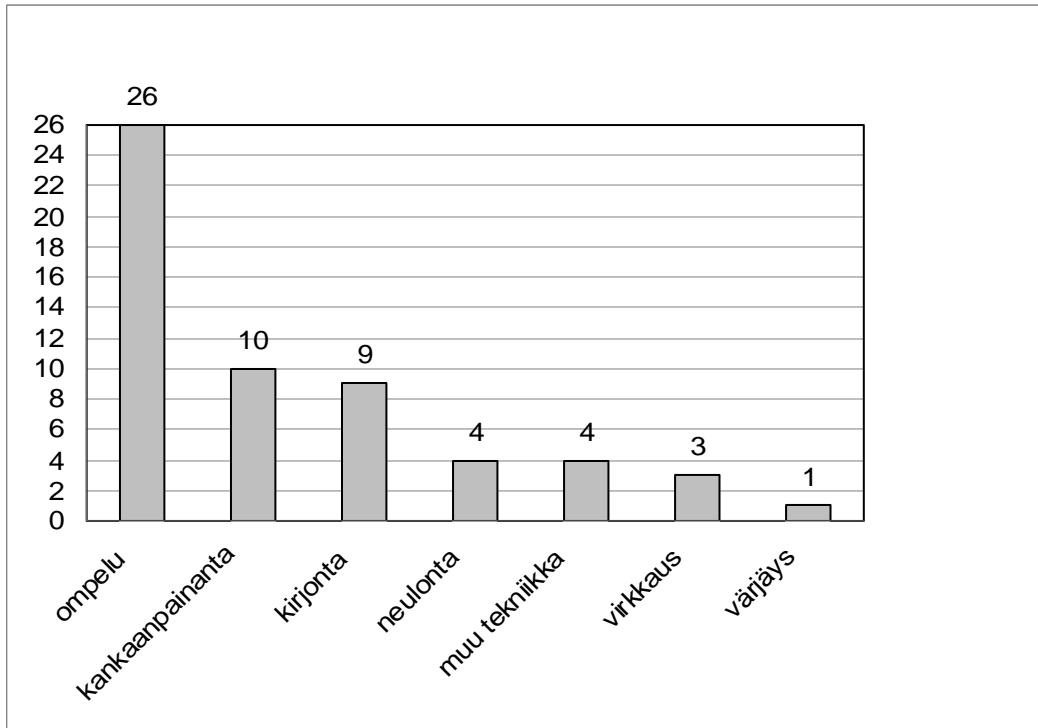
toteuttaminen sekä omien käsityötaitojen kehittäminen toistuivat useissa vastauksissa kysyttäessä motiivina asujen itse valmistamiselle.

Suurin osa vastaajista piti käsityön roolia lolitaharrastuksessa tärkeänä. Käsityötaidon katsottiin mahdollistavan persoonallisten asujen ja omien pukeutumiseen liittyvien visioiden toteutumisen. Käsityötaito helpottaa harrastamista ja tekee siitä edullisempaa. Toisaalta osa vastaajista ei kokenut käsityön roolia kovin tärkeänä. Usein syynä oli vastaajan kokemus siitä, että hänen kädentaitonsa eivät olleet riittävät esimerkiksi vaatteiden ompeluun. Uusien tai käytettyjen vaatteiden ostamisen lisäksi he olivat teetättäneet lolitavaatteita esimerkiksi äidillä, ystävällä tai ammattiompeijalla.

Aktiivisimmassa lolitavaiheessani harkitsin alkavani ompelun, jotta vaatteiden hankinta helpottuisi, mutten koskaan uskaltanut. Teetin tosin muutamia vaatekappaleita äidilläni. (Vastaaja 26)

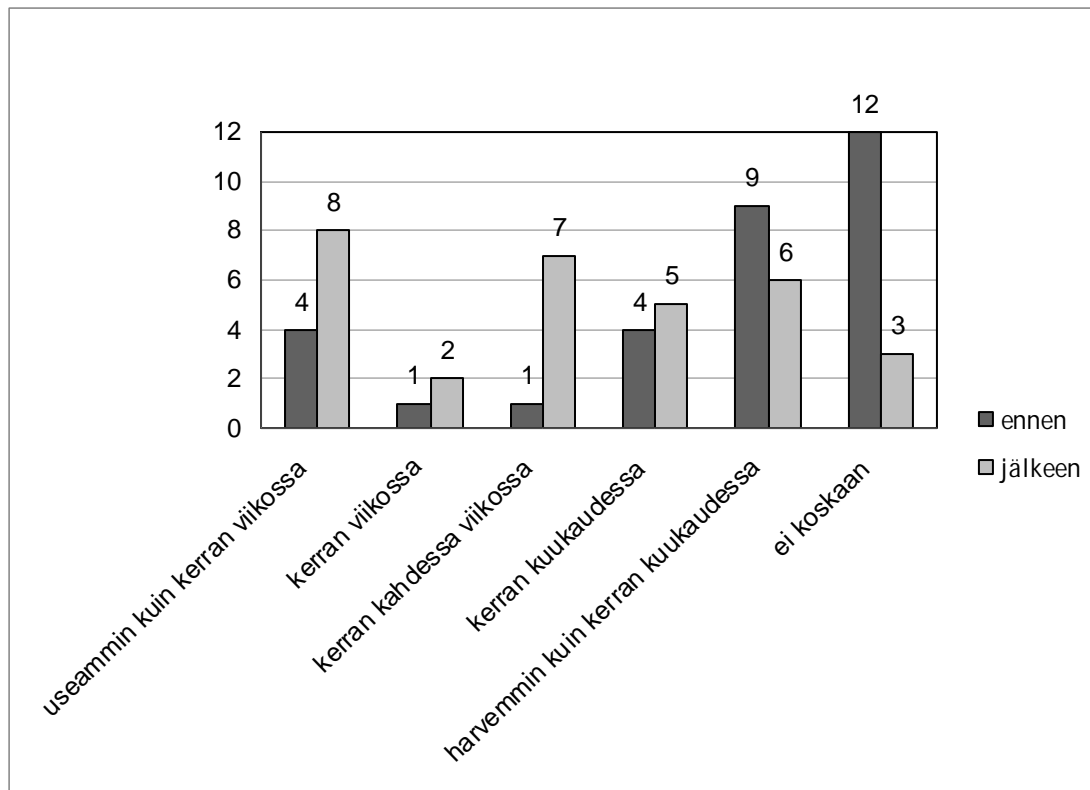
Kuitenkin lähes jokainen, jolle käsityöllä ei ollut suurta merkitystä lolitaharrastuksessa, korosti ihailevansa muiden lolitojen käsityötaitoja sekä käsityöammatteja ylipäänsä. Muiden henkilöiden käsityötaidon ihailu tuli esille myös Lavikaisen (2000) alakulttuurin fetissimuotia koskevassa tutkimuksessa. Käsintehtyä vaatetta arvostettiin sitä enemmän, mitä enemmän aikaa ja taitoa vaatekappaleen tekeminen vaati. Fantasiavaatteissa rationaliteetin puutetta arvostettiin eniten, esimerkiksi mitä korkeammat ja ohuemmat korot, mitä kireämpi korsetti, sitä arvostetumpaa pukeutuminen oli. (Lavikainen 2000, 55–56.)

Lolitaharrastajilta kysyttiin, mitä käsityötekniikoita he käyttävät lolitavaatteiden ja -asusteiden valmistuksessa (KUVIO 7). Käsityötekniikoista ylivoimaisesti suosituin oli ompelu, yhteensä 31 vastaajasta 26 vastasi ompelevansa. Seuraavaksi eniten mainintoja sai kankaanpainanta, jota harrasti kymmenen vastaajaa. Alle kymmenen mainintaa sai kirjonta, neulonta, virkkaus ja värjäys. Muina tekniikkoina mainittiin esimerkiksi korujen itse tekeminen. Noin puolet vastaajista, 14 henkilöä, kertoi käyttävänsä ainoastaan yhtä tekniikkaa. Jos käytössä oli vain yksi tekniikka, se oli aina ompelu. Poikkeuksena yksi vastaajista mainitsi tekevänsä ainoastaan koruja eikä ommellut lainkaan. Loput vastaajista käyttivät yhteensä 2–6 eri tekniikkaa lolitavaatteiden ja -asusteiden valmistuksessa. Ompelu oli aina pohjalla oleva perustekniikka ja muut käsityötekniikat tulivat ompelun lisänä.

KUVIO 7. Mitä käsityötekniikoita käytät lomitavaatteiden ja -asusteiden valmistamisessa? Maininnat yhteensä.

Loliharrastus on selvästi lisännyt käsitöiden harrastamisen määrää vapaa-ajalla (KUVIO 8). Ennen lolitaksi pukeutumista vain neljä teki käsitöitä useammin kuin kerran viikossa, mutta harrastuksen aloittamisen jälkeen yhtä usein käsitöitä tekevien määrä kaksinkertaistui ja kahdeksan ilmoitti tekevänsä käsitöitä useamman kerran viikossa. Kaikista vastaajista 12 kertoi, ettei koskaan tehnyt käsitöitä ennen kuin alkoi pukeutua lolitaksi. Harrastuksen aloittamisen jälkeen kuitenkin enää vain kolme vastaajista ilmoitti, ettei tee koskaan käsitöitä. Loliharrastuksella näyttääkin olleen suora ja positiivinen vaikutus käsityöharrastuksen lisääntymiseen.

KUVIO 8. Miten usein teit käsitöitä vapaa-ajalla ennen lolitaharrastusta? Entä lolitaharrastuksen aloittamisen jälkeen?

10 YHTEENVETO JA POHDINTA

Tämän tutkimuksen tavoitteena on ollut selvittää, millaista on suomalaisten lolitojen pukeutuminen, miten muut suhtautuvat lolitoihin ja onko kyseessä pelkkä pukeutumistyyli vai kokonainen alakulttuuri ja elämäntyyli. Lisäksi halusin selvittää käsityön roolia harrastuksessa.

Suomalaisten lolitainnostuksen taustalta löytyi useimmilta yleinen kiinnostus Japanin kulttuuriin, minkä myötä myös lolitapukeutuminen oli tullut tutuksi. Lolitapukeutumiseen liittyvä estetiikka ja erilaisuus olivat houkutelleet monia vastaajia lolitaharrastuksen pariin, kun taas Mondenin (2008) tutkimuksessa EGL-lolitafoorumien jäsenet olivat kiinnostuneet tyylistä ennen kaikkea sen takia, että kokivat sen sopivan heille. Eksotiikalla ei ollut heille yhtä suurta merkitystä kuin suomalaisille lolitoille. Suomalaisten keskuudessa suosituimmat lolitatyylit ovat Sweet, Classic ja Gothic. Tosin useimmat kertoivat vaihtelevansa monien eri tyylien välillä eivätkä siten halunneet rajoittaa pukeutumistaan aino-

astaan yhteen lolitattyliin. Lolitattyli myös muuttuu iän ja oman identiteetin kehityksen myötä. Myös Huhdanpää (2002) havaitsi tutkimuksessaan, että identiteetin muuttuessa myös pukeutuminen muuttui. Toisaalta tutkimuksessa tuli ilmi, että myös pukeutuminen vaikuttaa identiteettiin.

Simmelin (1986) havainto pukeutumisen avulla erottautumisen ja liittymisen dynamiikasta näkyy myös suomalaisten lolitojen keskuudessa. Tämä tutkimus vahvistaa myös Kainun (2002), Järvisen (2004), Ruohosen (2002) ja Huhdanpään (2002) saamia tuloksia liittymisen ja erottautumisen halusta. Nuorille on tärkeää kuulua ryhmään ja pukeutua tietyn tyylin mukaan, mutta samanaikaisesti erottautua muista yksilöllisten ratkaisujen avulla. Myös suomalaiset lolitat arvostavat oman persoonan esiin tuomista ja haluavat korostaa pukeutumisessaan yksilöllisiä ratkaisuja pysytellen kuitenkin tietyn lolitattylin rajojen sisällä. Valitun tyylin halutaan ennen kaikkea sopivan omaan persoonaan ja pukeutumishetkellä vallitsevaan tunnetilaan. Lolitapukeutuminen on useimmille itsensä ilmaisua ja toteuttamista. Ruohosen (2002) tutkimuksessa tuli esille nuorten pukeutumiseen vahvasti liittyvä elämyshakuisuus, mikä näkyi vaatteilla leikkimisellä ja halulla herättää huomiota. Saman ilmiön voi havaita myös lolitojen keskuudessa: Lolitaksi pukeutumisella halutaan viestiä erilaisuutta ja individualismia. Massasta ja muista ryhmistä erottautuminen on monelle lolitalle tärkeää.

Japanissa lolitattyli on levinnyt alhaalta ylös, bottom-up tai bubble up (Kawamura 2006). Mondenin (2008) tutkimuksen mukaan lolitattyli on levinnyt Japanin ulkopuolelle kuitenkin horisontaalisesti, trickle across. Lolitattyli on siten levinnyt maailmalle ilman ylhäällä olevia esikuvia. Tämän tutkimuksen valossa myös suomalaiset saavat ja ottavat omaan lolitapukeutumiseensa vaikutteita lähinnä horisontaalisesti – niin kansainvälisesti kuin kansallisestikin. Vaikutteita omaan lolitattyliin haetaan pääasiassa lolitabrändien verkokaupoista, internetin suomalaisesta ja kansainvälisistä lolitayhteisöistä sekä japanilaisista lehdistä. Virtuaalimaailman lisäksi vaikutteita saadaan muiden suomalaisten lolitojen pukeutumisesta erilaisissa tapahtumissa ja tapaamisissa. Monden (2008) puhuu kulttuurien kohtaamisissa syntyvistä uusista hybridisistä kulttuurisista muodoista. Tämän voi nähdä myös suomalaisten lolitojen keskuudessa, sillä he soveltavat japanilaisesta kulttuurista tulevia vaikutteita erityisesti omaan persoonaan ja pukeutumistyyliin sekä suomalaiseen kulttuuriin sopiviksi. Tällöin voidaan puhua lolitattylin lokalisaatiosta.

Suurin osa suomalaisista lolitoista ostaa lolita-asunsa käytettyinä tai tekee ne itse. Lolitavaatteiden ja -asusteiden valmistuksessa suosituin käsityötekniikka oli ompelu. Lolitaharrastuksessa käsityötaidolla on monelle erittäin suuri merkitys, sillä kalliiden brändiasujen hankkiminen ei ole kaikille taloudellisesti mahdollista, jolloin käsityötaidon katsottiin mahdollistavan lolitapukeutumisen. Vastauksissa näkyi selvästi, että lolitaharrastuksella on ollut suora ja positiivinen vaikutus käsitöiden parissa vietetyn ajan määrään, sillä käsitöiden tekeminen oli lisääntynyt huomattavasti lolitaharrastuksen aloittamisen jälkeen.

Lolitatyyliä voidaan hyvin pitää antimuotina – vastaiskuna valtavirtamuodin estetiikalle, jolloin lolitapukeutumisella kyseenalaistetaan vallitsevat pukeutumisen normit. Lolita-asuun pukeutuminen vaihtelee tilanteen mukaan: Osa vastaajista pukeutuu lolitaksi lähes aina, mutta osa välttelee tiettyjä tilanteita ja ihmisiä. Tuloksissa tuli esille, että erotautumisen halusta huolimatta muiden ihmisten negatiivinen suhtautuminen ja ennakkoluulot rajoittavat joidenkin vastaajien lolitaksi pukeutumista. Lolita-asun perusteella lolitoja tulkitaan toisinaan väärin, yleisimpiä ja ikävimpiä väärinkäsityksiä ovat lolitoihin liitetty seksuaaliset ajatukset. Kyselyn vastauksia lukiessa heräsi epäily, että lolitasivustoilla viettää aikaansa lolitojen lisäksi valitettavasti myös erilaisia seksuaalisia virikkeitä etsiviä miehiä.

Fornäs (1998) ajattelee alakulttuurin elämäntyylin mallina, jonka jakaa useampi ryhmä ja joka tunnustetaan paikallisyhteisöä laajemmassa mittakaavassa. Polhemus (1994) puhuu heimoista, joita yhdistää jaettu pukeutumistyyli ja jotka eivät välttämättä tunne toisiaan henkilökohtaisesti. Suomalaisen lolitojen voi ajatella kuuluvan maailmanlaajuiseen lolitojen heimoon. Tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että on olemassa suomalainen lolitojen alakulttuuri tai lolitaelämäntyyli. Osa suomalaisista lolitoista elää lolitaelämäntyylin mukaan noudattaen tiettyjä pukeutumis- ja käyttäytymisnormeja. Niiden lisäksi heitä yhdistää samankaltainen maku ja yhteinen kieli. Kuitenkaan kaikki suomalaiset lolitat eivät kuulu tiettyä lolitaelämäntyyliä noudattavaan alakulttuuriseen ryhmään, vaan heille lolita merkitsee pelkkää pukeutumistyyliä. Suomalaiset lolitat jakautuvat kahteen ryhmään: Toisille lolita on kokonaisvaltainen elämäntyyli, toisille pelkkä pukeutumistyyli.

Kari Kiviniemen (2007, 82) mukaan tutkimuksen luotettavuuden kannalta on tärkeää tuoda esille tutkimuksen koko prosessi. Tutkimusraportissa olen pyrkinyt kertomaan

mahdollisimman tarkasti tutkimuksen eri vaiheista ja perustelemaan tekemiäni valintoja. Tutkimuksen aineisto kerättiin internetpohjaisella kyselylomakkeella suomalaisten lolitojen keskustelufoorumien kautta. Kohderyhmänä olivat nuoret lolitaharrastajat, joille internetissä toimiminen on jokapäiväistä. Lolitaharrastukseen kuuluvat oleellisena osana virtuaaliset yhteisöt, joihin saa parhaiten kontaktin yhteisön sivustojen kautta. Kohderyhmän huomioon ottaen helposti täytettävä internetkysely oli mielestäni parempi ja huomattavasti kätevämpi ratkaisu kuin esimerkiksi sähköpostitse tai postitse lähetettävä kysely. Ainoa ongelma oli se, että Enfant Terriblen sivustolle laittamani pyyntö kyselyyn osallistumisesta hukkui nopeasti muiden ilmoitusten joukkoon. Teknisesti internetpohjainen kyselylomake toimi erittäin hyvin ja helpotti tutkijan tehtävää, sillä vastaukset tallentuivat suoraan sähköiseen muotoon. Kyselyyn vastasi suhteellisen pieni joukko ihmisiä. Koska kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista, on todennäköistä, että vastaajien joukossa korostuvat lolitaa aktiivisemmin harrastavat ja lolitaa kokonaisvaltaisena elämäntyylinä pitävät henkilöt. Tällöin on vaarana, että lolitaa pelkkänä pukeutumistyylinä suhtautuvien näkökulma on saattanut jäädä vähemmälle tutkimuksen tuloksissa.

Kyselylomakkeen tarkoituksenmukaisuutta pohdittaessa voidaan miettiä, oliko kyselylomake onnistunut valinta aineiston keruumenetelmäksi. Vastaajien näkökulmasta kyselylomake oli varmasti helpoin vaihtoehto. Kyselyn vastauksia lukiessa pystyi havaitsemaan, että esitettyihin kysymyksiin vastattiin hyvin ja kysymykset oli ymmärretty tutkijan tarkoittamalla tavalla. Toisaalta kyselylomaketta täydentämään olisi voinut käyttää myös haastatteluja, sillä niiden avulla olisi ollut mahdollisuus vielä tarkentaa ja syventää kyselylomakkeelle annettuja vastauksia. Koska kyselylomakkeelle vastattiin anonymisti, vastaajiin ei ollut mahdollista ottaa enää myöhemmin henkilökohtaisesti yhteyttä haastattelujen saamiseksi.

Kyselylomakkeella kerätty aineisto on analysoitu sekä kvalitatiivisesti että kvantitatiivisesti. Avoimin kysymyksiin kerätyn aineiston analysointi tapahtui laadullisesti sisällönanalyysin menetelmällä. Sisällönanalyysillä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103). Löytääkseni vastaukset esitettyihin tutkimuskysymyksiin koodasin ensin aineiston ja sen jälkeen ryhmittelin koodaukset suuremmiksi aihepiirien mukaisiksi kokonaisuuksiksi teemoittelun periaatteita noudattaen. Koodausten ja teemoittelun jälkeen kirjoitin tiiviin

kuvauksen tutkimusaiheestani. Tulosten joukkoon sijoitin analyysia tukevia ja havainnollistavia sitaatteja, joiden yhteyteen kirjasin ainoastaan vastaajan järjestysnumeron anonymiteetin säilyttämiseksi. Laadullista analyysia täydensin monivalintakysymyksiin saatujen vastausten määrällisellä analyysillä. Kvantitatiivisen analyysin tulokset on tässä tutkimuksessa esitetty frekvensseinä. Sisällönanalyysin menetelmä sopi mielestäni hyvin avoimien kysymysten analysoimiseen, mutta tutkimuksen luotettavuutta tarkasteltaessa on huomioitava, että määrällisen analyysin osalta tutkimuksen yleistettävyyttä ja luotettavuutta olisi parantanut suurempi joukko vastaajia.

Aineiston keruu sekä aineiston analyysi on pyritty tekemään mahdollisimman eettisesti. Tutkimuksen tarkoitus kerrottiin saatteessa ja kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista. Kyselylomake täytettiin anonymisti, jolloin yksittäisiä vastaajia oli mahdotonta tunnistaa. Koska itse en ole lolitaharrastaja enkä millään tavalla mukana lolitayhteisössä, en pystynyt tunnistamaan vastaajia ikä- ja paikkakuntatietojen tai muidenkaan vastausten pohjalta. Sen sijaan uskon, että aktiivisesti lolitayhteisössä mukana olevat saattavat tunnistaa toisensa vastausten perusteella. Tämän takia en halunnut liittää sitaatteihin mitään tunnistamista helpottavia tietoja kuten ikää, asuinpaikka tai lolitaharrastuksen kesto. Tutkijan kannalta kyselylomakkeen anonymiteetin haittapuolena oli se, että kysymyksiin pystyi vastaamaan mitä tahansa ja kuka tahansa, sillä linkki lomakkeeseen oli Enfant Terriblen sivustolla kaikkien nähtävillä. Tässä tutkimuksessa asiattomia vastauksia tuli kuitenkin vain yhdeltä henkilöltä. Tutkimuksen luotettavuuden varmistamiseksi kyseisen henkilön vastaukset jätettiin analyysivaiheessa kokonaan huomiotta.

Tutkimusraportti on tutkijan tulkinnallinen konstruktio. Aineistoa raportoidessaan tutkija on aina tulkintojen tekijä ja samasta aineistosta muut tutkijat saattavat löytää toisenlaisia tulkintoja ja luokitusperusteita. (Kiviniemi 2007, 83.) Pyrin objektiivisuuteen tutkimuksen aikana, mutta tiedostan, että tutkijana olen tehnyt monia valintoja koko tutkimusprosessin ajan. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 136) muistuttavatkin, että tutkija on sekä tutkimusasetelman luoja että tulkitsija. Tutkimusprosessin aikana tekemäni valinnat ovat väistämättä vaikuttaneet myös siihen, miten olen tulkintoja tehnyt. Itse en ole lolitaharrastaja enkä henkilökohtaisesti tunne ketään lolitaa, minkä vuoksi minulla on ollut ulkopuolinen näkökulma tutkimusaiheeseen ja aineiston tarkasteluun.

Ulkopuolisuuden voi ajatella lisäävän tutkimuksen luotettavuutta, sillä tulkitsin aineistoa ilman liian tarkkoja etukäteismielikuvia. Toisaalta taas on mahdollista, että ulkopuolisena en välttämättä ole osannut kysyä kaikkia oleellisia kysymyksiä tutkittavilta.

Aikaisemmin lolitoja ei ole tutkittu Suomessa ja kansainvälisiäkin tutkimuksia löytyi niukasti. Tämän tutkimuksen tavoitteena on ollut valottaa tällä hetkellä Suomessakin ajankohtaista Japani-buumia tutkimalla ilmiöön liittyvää suhteellisen marginaalista osa-aluetta, suomalaisia lolitoja. Käsityötieteen näkökulmasta olisi mielenkiintoista syventää aihetta jatkossa tutkimalla lolitavaatteiden ja -asusteiden suunnittelu- ja valmistusprosessia. Jatkotutkimusaiheita löytyisi myös pukeutumisen saralta. Miten lolitapukeutuminen ja -elämäntyyli eroaa muista suomalaisista nuorison alakulttuurisista tyyleistä? Miten Suomen ja Japanin lolitojen pukeutuminen ja elämäntyyli eroavat toisistaan? Entä miten lolitapukeutuminen ja lolitatyylit muotoutuvat eri maissa, miten lolitatyylit lokalisoituvat?

LÄHTEET

- Ahlroth, Jussi. 2009. Pitsi pelottaa lapsen päällä. Helsingin Sanomat 21.10.2009.
- Anttila, Pirkko. 2005. Ilmaisuu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Hamina: Akatiimi.
- Anttila, Pirkko. 1996. Tutkimisen taito ja tiedon hankinta. Helsinki: Akatiimi.
- Blumer, Herbert. 1969. Fashion: From Class Differentiation to Collective Selection. *Sociological Quarterly* 10 (3), 275–291.
- Bourdieu, Pierre. 1986a. The Forms of Capital. Teoksessa John G. Richardson (ed.) *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Westport: Greenwood Press. 241–258.
- Bourdieu, Pierre. 1986b. Kultursociologiska texter. Lidingö: Salamander.
- Crane, Diana. 2000. Fashion and Its Social Agendas. Class, Gender and Identity in Clothing. Chicago: University of Chicago Press.
- Crane, Diana. 1999. Diffusion Models and Fashion: A Reassessment. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* 566 (13), 13–24.
- Davis, Fred. 1992. Fashion, Culture, and Identity. Chicago: University of Chicago Press.
- Enfant Terrible. Saatavilla www-sivulla: <www.enfantterrible.fi>. Luettu 11.11.2009.
- Entwistle, Joanne. 2000. The Fashioned Body. Fashion, Dress and Modern Social Theory. Cambridge: Polity Press.
- Eskola, Jari. 2007. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II*. 2. korjattu painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 159–183.
- Eskola, Jari. 2001. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II*. Jyväskylä: PS-kustannus. 133–157.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha. 1996. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- FinnPARAnoids. Saatavilla www-sivulla: <<http://parapara.fi/>>. Luettu 12.2.2010.
- Fornäs, Johan. 1999. Digitaaliset rajaseudut. Teoksessa Järvinen, Aki & Mäyrä, Ilkka (toim.). *Johdatus digitaaliseen kulttuuriin*. Tampere: Vastapaino.
- Fornäs, Johan. 1998. Kulttuuriteoria. Tampere: Vastapaino.

- Fox, Kathryn Joan. 1987. Real Punks and Pretenders. The Social Organization of a Counterculture. *Journal of Contemporary Ethnography* 16, 344–370.
- Freitas, Anthony, Kaiser, Susan, Chandler, Joan, Hall, Carol, Kim, Jung-Won & Hammidi, Tania. 1997. Appearance Management as Border Construction: Least Favorite Clothing, Group Distancing, and Identity...Not! *Sociological Inquiry* 67 (3), 323–355.
- Hebdige, Dick. 1979. *Subculture. The meaning of style*. Lontoo: Methuen.
- Heiskanen, Ilkka & Mitchell, Ritva. 1985. *Lättähatuista punkkareihin*. Helsinki: Otava.
- Helsingin Sanomat 6.3.2009. Joka kolmas nuori on kiinnostunut japanilaisesta popkulttuurista.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula. 2002. *Tutki ja kirjoita*. 6.-8. painos. Helsinki: Tammi.
- Hoikkala, Tommi. 1989. *Nuorisokulttuurista kulttuuriseen nuoruuteen*. Helsinki: Gaudeamus.
- Honkavaara, Neene. 2003. Pukeutumisen kontekstuaalisuus. Teoksessa Koskennurmi-Sivonen, Ritva & Raunio, Anna-Mari (toim.). *Vaatekirja*. 2. korjattu painos. Kotitalous- ja käsityötieteiden laitoksen julkaisuja 8. Helsinki: Helsingin yliopiston kotitalous- ja käsityötieteiden laitos. 269–287.
- Huhdanpää, Kaija-Leena. 2002. Pukeutuminen – osa identiteettiäni. Suomalaisten naisten kokemuksia yksilöllisen identiteettinsä ilmenemisestä pukeutumisessa. Helsingin yliopisto. Kotitalous- ja käsityötieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Jacobson, Maja. 1994. *Kläder som språk och handling. Om unga kvinnors användning av klädseln som kommunikations- och identitetsskapande medel*. Stockholm: Carlssons.
- Järvinen, Susanna. 2004. Pukeutumisen merkitys nuorelle miehelle – pukeutumisen viestit, tyylin rakentuminen, ryhmän merkitys pukeutumisessa ja kulutustottumukset. Helsingin yliopisto. Kotitalous- ja käsityötieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Kainu, Mia. 2002. Nuorten pukeutumisen muotoutuminen Helsingissä ja Perhonjoki-laaksossa. Helsingin yliopisto. Kotitalous- ja käsityötieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Kaiser, Susan B. 1990. *The Social Psychology of Clothing. Symbolic Appearances in Context*. Second Edition. New York: Macmillan.
- Karemo, Tuomas. 2009. Ennakkoluulot värittävät japanilaisen populaarikulttuurin harrastamista Suomessa. Yleisradio, Kulttuuriuutiset 9.3.2009. Saatavilla www-sivulla: <http://yle.fi/uutiset/kulttuuri/2009/03/ennakkoluulot_varittavat_japanilaisen_populaarikulttuurin_harrastamista_Suomessa_600383.html>. Luettu 25.9.2009.

- Kawamura, Yuniya. 2007. Japanese Street Fashion: The Urge To Be Seen and To Be Heard. Teoksessa Welters, Linda & Lillethun, Abby (ed.). The Fashion Reader. Oxford: Berg. 343–345.
- Kawamura, Yuniya. 2006. Japanese Teens as Producers of Street Fashion. *Current Sociology* 54 (5), 784–801.
- Kawamura, Yuniya. 2005. Fashion-ology. An Introduction to Fashion Studies. Oxford: Berg.
- Kempainen, Pertti. 1997. Nuoruuden taikaa. Kurkistuksia nuorisokulttuureihin. Vantaa: Kannustusvalmennus P.&K.
- Kiviniemi, Kari. 2007. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. 2. korjattu painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 70–85.
- Koskennurmi-Sivonen, Ritva. 2003. Vaatetus, pukeutuminen ja muoti - ero ja erottamattomuus. Teoksessa Koskennurmi-Sivonen, Ritva & Raunio, Anna-Mari. Vaatekirja. 2. korjattu painos. Kotitalous- ja käsityötieteiden laitoksen julkaisuja 8. Helsinki: Helsingin yliopiston kotitalous- ja käsityötieteiden laitos. 1–16.
- Laiho, Marianna & Leino, Ritva. 1988. Erojen leikki. Helsinki: Gaudeamus.
- Lavikainen, Jaana-Maria. 2000. The Beautiful People: A Study of Clothing in an Urban Subcultural Setting. University of Helsinki. Cultural Anthropology. Master's Thesis.
- LolitaFashion.org. Saatavilla www-sivulla: <<http://www.lolitifashion.org/index.php>>. Luettu 6.11.2009.
- Lolita Handbook. Saatavilla www-sivulla: <<http://lolita-handbook.livejournal.com/>>. Luettu 6.11.2009.
- Lynch, Annette & Strauss, Mitchell D. 2007. Changing Fashion. A Critical Introduction to Trend Analysis and Meaning. Oxford: Berg.
- Lähteenmaa, Jaana & Strand, Teija. 2008. Etelä- ja Keski-Pohjanmaan suomenkielisten 9.-luokkalaisten nuorten kulttuuriharrastukset ja harrastuksiin liittyvät toiveet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 20. Saatavilla www-sivulla: <<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/pohjanmaa.pdf>>. Luettu 30.9.2009.
- Lähteenmaa, Jaana. 1991. Alakulttuuriteoria. Teoksessa Hoikkala, Tommi (toim.). Törmäävät tulkinnat. Helsinki: Gaudeamus. 255–263.
- Metamorphose temps de fille. Saatavilla www-sivulla: <http://www.metamorphose.gr.jp/english/_aboutus/index.htm>. Luettu 5.11.2009.

- Monden, Masafumi. 2008. Transcultural Flow of Demure Aesthetics: Examining Cultural Globalisation through Gothic & Lolita Fashion. *New Voices* 2, 21–40.
- MOT Kielitoimiston sanakirja 2.0. Saatavilla www-sivulla:
<<http://mot.kielikone.fi/mot/helyo/netmot.exe>>. Luettu 29.10.2009.
- Myllyniemi, Sami. 2009. Taidekohtia. Nuorisobarometri 2009. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 97 & Nuorisoasiain neuvottelukunta, julkaisuja 41 & Opetusministeriö.
- Nikunen, Kaarina. 2006. Animellista faniutta. Teoksessa Valaskivi, Katja (toim.). *Vaurauden lapset*. Tampere: Vastapaino. 133–156.
- Pallaste, Tuija & Väliaho, Tuomo. 2008. J-tyylillä. *Helsingin Sanomat, Nyt-liite* 17.10.–23.10.2008.
- Polhemus, Ted. 1996. *Style Surfing*. London: Thames and Hudson.
- Polhemus, Ted. 1994. *Street Style*. London: Thames and Hudson.
- Powers, Richard Gid & Kato, Hidetoshi. 1989. *Handbook of Japanese Popular Culture*. New York: Greenwood Press.
- Puuronen, Vesa. 2000. *Johdatus nuorisotutkimukseen*. 2. painos. Tampere: Vastapaino.
- Puustinen, Marja. 2006. Miltä opettaja saa näyttää? *Opettaja* 100 (47), 44.
- Raunio, Anna-Mari. 2003. Rajoja, reunoja, vaatteita ja tiloja. Teoksessa Koskennurmi-Sivonen, Ritva & Raunio, Anna-Mari. *Vaatekirja*. 2. korjattu painos. Kotitalous- ja käsityötieteiden laitoksen julkaisuja 8. Helsinki: Helsingin yliopiston kotitalous- ja käsityötieteiden laitos. 51–76.
- Ruohonen, Sinikka. 2002. *Nuorten pukeutuminen: erottautumista, elämyksiä, harkintaa*. 3. painos. Joensuu University: Joensuu University Press.
- Salo, Iira & Siira, Sanni. 2008. Laajimmalle levinnyt prinsessaleikki ikinä. *Tyylinä Lolita*. *Nuorisotyö* 63 (6–7), 10–13.
- Schwöbel, Laura. 2006. *Finnish Gothic Subculture*. University of Jyväskylä. Department of History and Ethnology. Master's Thesis.
- Selin, Tove. 1999. Populaarikulttuurin uudet tuulet? Teoksessa Salomaa, Tero (toim.). *Japani 2001*. Helsinki: Suomen yrityslehdet. 95–101.
- Sillanpää, Sami. 2009. Idän erilaiset sankarit. *Helsingin Sanomat* 8.3.2009.
- Simmel, Georg. 1986 [1905]. *Muodin filosofia*. Helsinki: Odessa.

- Stone, Gregory. 1995. Appearance and the Self (Toimitettuna uudelleen). Teoksessa Roach-Higgins, Mary Ellen, Eicher, Joanne B. & Johnson, Kim K.P. (toim.) Dress and Identity. New York: Fairchild. 19–39.
- Sulkunen, Pekka. 1999. Johdatus sosiologiaan. 2. painos. Helsinki: WSOY.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.
- Valaskivi, Katja. 2009. Pokemonin perilliset. Japanilainen populaarikulttuuri Suomessa. Julkaisuja. Sarja A 110/2009. Tampere: Tampereen yliopiston tiedotusopin laitos.
- Valaskivi, Katja & Hoikkala, Tommi. 2006. Vauraat vanhemmat ja kuluttajalapset. Teoksessa Valaskivi, Katja (toim.). Vaurauden lapset. Tampere: Vastapaino. 211–232.
- Valli, Raine. 2001. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: PS-kustannus. 100–112.
- Ventoniemi, Milla. 2009. ”Tarvitseeko PVC-kankaan ompeluun jotain erikoista neulaa?” Lolitavaatteiden valmistuksen ongelmakohtia *Enfant Terrible* –keskustelufoorumilla. Helsingin yliopisto. Kotitalous- ja käsityötieteiden laitos. Kasvatustieteen proseminari -tutkielma.
- Wiio, Osmo A. 1994. Johdatus viestintään. 6. uudistettu painos. Espoo: WSOY.
- Workman, Jane E. & Freeburg, Beth W. 2009. Dress and Society. New York: Fairchild Books.

LIITE 1 Lolitatyylit

KUVA 1. Gothic Lolita
(<http://www.lolita-fashion.org/images/gothic5.jpg> 10.11.2009).

KUVA 2. Sweet Lolita
(<http://www.lolita-fashion.org/images/sweet2.jpg> 10.11.2009).

KUVA 3. Casual Lolita
(<http://www.lolita-fashion.org/images/casual8.jpg> 10.11.2009).

KUVA 4. Hime Lolita
(<http://www.lolita-fashion.org/images/hime7.jpg> 10.11.2009).

KUVA 5. Shiro Lolita
(<http://www.lolita-fashion.org/images/shiro3.jpg> 10.11.2009).

KUVA 6. Kuro Lolita
(<http://www.lolita-fashion.org/images/kuro1.jpg> 10.11.2009).

KUVA 7. Classic Lolita
 (<http://www.lolita-fashion.org/images/classic2.jpg> 10.11.2009).

KUVA 8. Country Lolita
 (<http://www.lolita-fashion.org/images/country3.jpg> 10.11.2009).

KUVA 9. Sailor Lolita

(<http://www.lolita-fashion.org/images/sailor8.jpg> 10.11.2009).

KUVA 10. Wa Lolita

(<http://lolita-fashion.org/images/wa1.jpg> 10.11.2009).

KUVA 11. Guro Lolita

(<http://www.bing.com/images/search?q=Guro+Lolita#focal=e9ce35ddd984529397a3e5cf92806f0d&furl=http://www.sassystrawberry.com/photos/halloween2008/8.jpg> 10.11.2009).

KUVA 12. Punk Lolita

(<http://www.lolita-fashion.org/images/punk1.jpg> 10.11.2009).

KUVA 13. Ero Lolita
 (<http://www.lolita-fashion.org/images/ero6.jpg> 10.11.2009).

KUVA 14. Kodona
 (<http://www.lolita-fashion.org/images/kodona9.jpg> 10.11.2009).

KUVA 15. Aristocrat
(<http://www.lolita-fashion.org/images/aristocrat5.jpg> 10.11.2009).

KUVA16. Cosplay Lolita
(<http://www.lolita-fashion.org/images/cosplay3.jpg> 10.11.2009).

LIITE 2 Kyselylomake

KYSELY LOLITOILLE

Tervetuloa vastaamaan lolitojen pukeutumista koskevaan kyselyyn! Kaikki vastaukset käsitellään anonyymisti. Monivalintakysymyksissä voit valita sopivimman tai sopivimmat vaihtoehdot. Avoimissa kysymyksissä voit kertoa vapaasti omista ajatuksistasi (vastausten max.pituus 32 000 merkkiä). Muistathan vielä lopuksi tallentaa vastauksesi painamalla "Tallenna"!

Taustakysymykset

Ikä

- alle 12
- 12–13
- 14–15
- 16–17
- 18–19
- 20–21
- 22–23
- 24–25
- 26–27
- 28–29
- 30 tai yli

Sukupuoli

- nainen
- mies

Olen

- peruskoulussa
- lukiossa
- ammatillisessa oppilaitoksessa
- korkeakoulussa
- kokopäivätyössä
- työtön
- muualla, missä?

Asuinpaikkakunta:

Harrastukset ja kiinnostuksen kohteet:

Lolitaksi pukeutuminen

Miten kauan olet pukeutunut lolitaksi?

- 6 kk tai alle
- 6–12 kk

- 1 vuoden
- 2 vuotta
- 3 vuotta
- 4 vuotta
- 5 vuotta tai kauemmin

Mikä sai sinut alun perin kiinnostumaan lolitaksi pukeutumisesta tai lolitakulttuurista laajemmin?

Mitä lolitatyylejä tai -tyylejä edustat?

- Sweet
- Gothic
- Casual
- Hime
- Shiro
- Kuro
- Classic
- Country
- Sailor
- Wa
- Guro
- Punk
- Ero
- Kodona
- Aristocrat
- muu, mikä?

Miksi olet valinnut juuri kyseisen tyylin tai tyyliä?

Miksi haluat pukeutua lolitaksi? Mitä lolitaksi pukeutuminen merkitsee sinulle?

Millainen on mielestäsi täydellisesti pukeutunut lolita? Mitä pitää ottaa erityisesti huomioon?

Miten usein pukeudut lolitaksi?

- joka päivä
- 4–6 kertaa viikossa
- 2–3 kertaa viikossa
- kerran viikossa
- kerran kahdessa viikossa
- kerran kuukaudessa
- harvemmin kuin kerran kuukaudessa

Millaisissa tilanteissa ja paikoissa pukeudut lolitaksi?

Millaisissa tilanteissa tai paikoissa et halua pukeutua lolitaksi? Miksi?

Mitä haluat lolitapukeutumisella viestiä itsestäsi ja persoonallisuudestasi muille ihmisille?

Miksi haluat pukeutua ”eri tavalla” kuin muut nuoret tai aikuiset?

Miten muut suhtautuvat siihen, että pukeudut lolitaksi?

Kerro millaisia ennakkoluuloja tai väärinkäsityksiä olet kohdannut lolitaksi pukeutumisen takia.

Miten lolitaksi pukeutuneen tulisi mielestäsi käyttäytyä?

Muutakin kuin pukeutumista?

Mitä muuta lolita merkitsee sinulle kuin tiettyä pukeutumistyyliä?

Miten usein vietät vapaa-aikaa internetin ulkopuolella muiden lolitojen kanssa?

- joka päivä
- 4–6 kertaa viikossa
- 2–3 kertaa viikossa
- kerran viikossa
- kerran kahdessa viikossa
- kerran kuukaudessa
- harvemmin kuin kerran kuukaudessa

Missä tapaatte ja mitä yleensä teette yhdessä?

Miten usein käyt Enfant Terriblessä?

- joka päivä
- 4–6 kertaa viikossa
- 2–3 kertaa viikossa
- kerran viikossa
- kerran kahdessa viikossa
- kerran kuukaudessa
- harvemmin kuin kerran kuukaudessa

Yleensä

- luen muiden viestejä
- kommentoin ja vastaan muiden viesteihin
- aloitan itse uusia aiheita tai teen kysymyksiä muille
- teen tasapuolisesti kaikkia edellä mainittuja

Lolitamuoti

Miten tarkkaan seuraat lolitamuotia?

Mistä saat/otat vaikutteita ja ideoita lolitapukeutumiseesi? Anna esimerkkejä (lehtiä, www-osoitteita jne.)

Millä tavalla uusimmat lolitatrendit näkyvät lolitapukeutumisessasi?

Vaatteiden hankinta ja käsityöt

Mistä hankit lolitavaatteet ja -asusteet?

Jos teet itse vaatteita ja asusteita, miksi teet niitä?

Mitä käsityötekniikoita käytät lolitavaatteiden ja asusteiden valmistuksessa?

- ompelu
- neulonta
- virkkaus
- kirjonta
- kankaanpainanta
- värjäys
- muu, mikä?

Miten usein teit käsitöitä vapaa-ajalla ennen kuin aloit pukeutua lolitaksi?

- useammin kuin kerran viikossa
- kerran viikossa
- kerran kahdessa viikossa
- kerran kuukaudessa
- harvemmin kuin kerran kuukaudessa
- en koskaan

Entä sen jälkeen, kun aloit pukeutua lolitaksi?

- useammin kuin kerran viikossa
- kerran viikossa
- kerran kahdessa viikossa
- kerran kuukaudessa
- harvemmin kuin kerran kuukaudessa
- en koskaan

Miten tärkeä rooli käsitöillä on sinulle lolitana?

Tietojen lähetys

Tallenna

Lämmin kiitos vastauksistasi! Onnekasta uutta vuotta sinulle :)